

**Գլխավոր խմբագիր՝
ԳՈՂԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ**

Լրատվական գործունեությունը իրականացնող՝ «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն:

Հասցեն՝
0025, Երևան,
Նալբանդյան փողոց 128,
Կենտրոնական մասնաշենք,
2-րդ հարկ:
Հեռախոս՝ 593-460, 4-60

Վկայական N 03U054452:
Տրված է՝ 05.06.2002 թ.:

Հրատարակիչ՝ ՀՊՏՀ
«Տնտեսագետ» ամսագիրը լույս է ընծայվում ՀՊՏՀ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի կողմից:

Մայիս-հունիս
2019 / N3 (704)
Տպաքանակը՝ 300
Տարածվում է անվճար:

Խմբագրակազմ

Խմբագիր՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
Լրագրող՝
ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ
Լուսանկարիչ՝
ՈԱԶՄԻԿ ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ

Համակարգչային ձևավորումը՝
ՆԱԻՐԱ ԽՉԵՅԱՆԻ

Համարի պատասխանատու՝
ԱՐՄԻՆԵ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Խմբագրությանը տրամադրված հեղինակների նյութերում տեղ գտած փաստական անճշտությունների համար խմբագրությունը պատասխանատվություն չի կրում: Ամսագրի նյութերն օգտագործելիս հղումը պարտադիր է:

Պատվեր՝ 452:
Ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ:
Ստորագրված է տպագրության՝
08. 07. 2019 թ.:

Տպագրված է «Տնտեսագետ» հրատարակչությունում:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀՊՏՀ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԻՍՏՈՒՄ
Որոշվեց համալսարանը վերակազմավորել հիմնադրամի և դիմել լիազոր մարմնին.....4

ԱՄՓՈՓԻՉ ԱՏԵՍԱՎՈՐՈՒՄ
Ճամփաբաժան, որից նոր ուղեծիր է սկիզբ առնում.....5

ԱՎԱՐՏԱՅԱՆԴԵՍ.....6

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՕՐ
Լուսանկարային ռեպորտաժ.....7, 17, 25
Ներդրվել են մագիստրոսական նոր ծրագրեր.....8

*ԱՐՓԻՆԵ ՄԱԼՔՁՅԱՆ
ԳԵՂԵՑԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՄՅԵՐ ԱՂԱՆՈՎՅԱՆ*
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ –100.....9

ՀՊՏՀ ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏ – 2019
ԳԵՎՈՐԳ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
Անշարժ գույքի երկրորդային շուկայի զարգացումները և տնտեսամաթեմատիկական գնահատումը.....10

ՄԵՐԻ ԱՐԳԱՐՅԱՆ
Մայիս. կրակահերթ. սիրո՞ կրակահերթ.....13

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Հանրային կապերը մեր բուհում. մի քանի դիտարկում.....14

ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ.....18

ԱՆՆԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
ՀԵՌՈՒ ԵՎ ՄՈՏ ՃԱՊՈՆԻԱՆ՝ ՀԱՅՈՒՅՈՒ ԱՉՔԵՐՈՎ
Արարատը ճապոնական գեղանկարո՞ւմ.....22

ՀՊՏՀ-ում ներդրվեց ուսանողական հարցումների էլեկտրոնային համակարգ.....24

Համագործակցության ամրապնդման նոր փուլ.....24

*ՀԱՍՄԻԿ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
ԱՆԻ ԽՆՉՐՅԱՆ
ԱՐՓԻՆԵ ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ*
ՀՊՏՀ ԳՅՈՒՄՐՈՒ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂՈՒՄ.....26

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ – 25
Սպորտի, մշակույթի և հումորի խաչմերուկում.....29

ԼՐԱՅՈՍ.....30

ՀՊՏՀ ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՒՄ.....36

ԷՂԳԱՐ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ
ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄ.....38

ՆԵՂԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՎՈՐԻ ՄԱՍԻՆ
Կյանքին նվիրաբերելով մի մասնիկ.....40

«ԵՐԱԶՍՈՒՄ+».....42

ՍՈՖՅԱ ՕՂԱՆՅԱՆ
ՎԵՐԾԱՆԵԼՈՎ ԱՐՎԵՍԻ ԳԱՂՏԱԳՐԵՐԸ
Կոմիտաս վարդապետ.հայկական երաժշտության փրկիչը.....44

ՈՐՈՇՎԵՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐՄԱՆ ՎԵՐԱԿԵԾՎԱԿՈՐԵԼ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԵՒ ՊԻՄԵԼ ԼԻՑԶՈՐ ՄՅՐԻՄԱՆ

Հունիսի 26-ին կայացավ ՀՊՏՀ խորհրդի հերթական նիստը՝ խորհրդի նախագահ, «Համայնքների ֆինանսիստների միավորում» ՀԿ նախագահ Վահան Մովսիսյանի նախագահությամբ, որին մասնակցում էին խորհրդի 22 անդամներ:

Ողջունելով խորհրդի անդամներին՝ խորհրդի նախագահը ներկայացրեց օրակարգը, որում ընդգրկված էր մեկ հարց «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» հիմնադրամի վերակազմավորելու մասին: Մինչ օրակարգի հաստատումը խորհրդի անդամ Վահագն Խաչատրյանը բարձրաձայնեց ուսանողական խորհրդի կարգավիճակի հարցը՝ արդյո՞ք ուսանողների մասնակցությամբ խորհրդի նիստի անցկացումը տեղին է, եթե հաստատված չէ ՈՒՄ կանոնադրությունը: Խորհրդի անդամները, այդ թվում՝ ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության ներկայացուցիչներ, պարզաբանեցին, որ որևէ խնդիր չկա, քանի որ խորհրդի կազմում ընդգրկված են բուհի ուսանողներ, որոնց թեկնածությունը հաստատել է ՀՀ Կառավարությունը, և հարցը որևէ կերպ չի առնչվում ուսանողական ինքնակառավարման մարմինների կանոնադրությունների հաստատման հետ:

Այնուհետև քննարկվեց օրակարգում ընդգրկված հարցը, որի համատեքստում՝ հիմնադրամի կանոնադրությունը: Խորհրդի գրեթե բոլոր անդամները հանդես եկան առաջարկություններով ու հարցադրումներով, որոնց առնչությամբ պարզաբանումներ և բուհի մոտեցումները ներկայացրեցին խորհրդի նախագահ Վահան Մովսիսյանը և ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը:

21 կողմ, 1 ձեռնպահ քվեարկությամբ խորհուրդը որոշեց «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերակազմավորել «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» հիմնադրամի, ինչպես նաև մեկամսյա ժամկետում դիմել ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն՝ հիմնադրամի վերակազմավորելու մասին խորհրդի համապատասխան որոշումը Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության քննարկմանը ներկայացնելու համար:

Գ.ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ապրիլի 15-ից հունիսի 20-ը ՀՊՏՀ-ում ամփոփիչ առեստավորման գործընթացն էր՝ առկա և հեռակա կրթածների ավարտական աշխատանքների և թեզերի պաշտպանությունները:

Գործընթացը ՀՊՏՀ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի տեսադաշտում էր 6 ֆակուլտետներում. ներկա ենք գտնվել պաշտպանություններին, զրուցել հանձնաժողովների նախագահների, շրջանավարտների, նաև ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, պրոֆեսոր Դիանա Գալոյանի հետ:

Կառավարման ֆակուլտետում ավարտողներն աչքի ընկան կառավարչին հատուկ հմտությամբ, ֆինանսականում՝ ֆինանսիստի ճկունությամբ, հաշվապահական հաշվառման և աուդիտի ֆակուլտետում՝ հաշվապահի արագամտությամբ, մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետում՝ մարքեթլոգ-բիզնեսմենի ստեղծարարությամբ, ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետում՝ մաթեմատիկական ճշգրտությամբ ու կուռ տրամաբանությամբ, տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետում էլ՝ միջազգայնագետին ու տեսաբանին հատուկ դիվանագիտությամբ ու հռետորությամբ: Արդիական (զուցե բազմիցս արժարժված, բայց դեռ լուսաբանման կարիք ունեցող) թեմաների շուրջ աշխատանքներն ուսանողները մեկնաբանում էին նոր լույսի ներքո, ամենաթարմ և պաշտոնական տվյալներով, հեղինակային տեսակետներով, վերլուծություններից բխող կարևոր եզրահանգումներով ու գործնական առաջարկություններով:

Հանձնաժողովի նախագահները և անդամները ՀՀ պետական և մասնավոր հատվածների պաշտոնատար անձինք էին, նախարարությունների, պետական բուհերի, բիզնես կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Նրանք մեզ հետ զրույցում բարձր գնահատեցին նորավարտների գիտելիքները, վերլուծական հմտություններն ու ներկայացրած առաջարկությունները, որոնք, ըստ նրանց, կիրառական են և կարող են օգտակար լինել տնտեսության համապատասխան հատվածների բարելավման համար: Շատերն ընդգծեցին, որ նաև գործա-

տուի «աչքով» էին նայում շրջանավարտներին, որպեսզի հետո լավագույններին աշխատանք առաջարկեն, որ ՀՊՏՀ առաջավոր սաները ստեղծարար մտածողության կրող են և վաղն իրենց արժանի տեղում ներդրում են ունենալու տնտեսության առաջընթացի պատասխանատու գործում:

Շրջանավարտներն էլ անսահման երախտագիտությամբ էին խոսում իրենց կրթած դասախոսների, դեկանների, ուսումնական գործընթացի կազմակերպման պատասխանատուների մասին, որոնք տարիների ընթացքում, ուսուցչի, գիտնականի, հոգեբանի, ինչու չէ, նաև ավագ ընկերոջ և խորհրդատուի սրտացավությամբ կրթել են, երբեմն՝ իրավացիորեն նախատել, բայցև միշտ աջակցել ու խրախուսել:

տազոտական կարողություններով ու գիտական մտածելակերպի տարրերով դրանք հարստացնելն ու շատ հաճախ ոչ ստանդարտ ու նորաստեղծական առաջարկությունները, որոնք ավելի արտահայտիչ ու ընկալելի են դառնում ավարտողների բանավոր հաղորդակցային հմտությունների, ասելիքը ամփոփ ու ճշգրիտ լսարանին մատուցելու շնորհիվ: Դիանա Գալոյանի փոխանցմամբ՝ առկա բակալավրիատում 44,2 տոկոսն է ստացել գերազանց գնահատական, առկա մագիստրատուրայում՝ 64 տոկոսը: Ընդ որում, առաջինի դեպքում անբավարար է ստացել 0,3 տոկոսը, երկրորդի դեպքում անբավարար գնահատական չի արձանագրվել: Իրավամբ, սա լավ ցուցանիշ է և ուրվագծում է ավարտական աշխատանքների բարձր որակը: Պրոռեկ-

ՃԱՄՓԱԲԱԺԱՆ, ՈՐԻՉ ԱՌՈՐ ՈՒՂԵԾԻՐ Է ԱԿԻՉԲ ԱՌԱՌՄ

Բուհն ավարտելը կյանքում մեծ փոփոխությունների սկիզբ է, և այդ գիտակցումը տրամադրում է խանդավառվել ու լրջորեն նախապատրաստվել կյանքի նոր փուլին. բակալավրիատն ավարտածների մի մասը որպես նորաթուխ մասնագետ աշխատանքի կանցնի, մյուսները մուտք կգործեն գիտության աշխարհ՝ ուսումը շարունակելով մագիստրատուրայում, գուցե, երկրորդ մասնագիտություն կստանան... Մագիստրոսի կոչմանն արժանացածներից ոմանք էլ ասպիրանտուրայում կսովորեն՝ խորանուխ լինելով գիտության մեջ, հմտանալով դասախոսական աշխատանքում: Մագիստրոսի կրթական աստիճանը մասնագիտությամբ աշխատողներին անշուշտ կօգնի առաջընթաց արձանագրել: Վստահ ենք, որ մեր շրջանավարտները պատրաստ են գործատուին գրագետ ներկայանալու, իրենց գիտելիքները ճիշտ դրսևորելու, ՀՊՏՀ անունը բարձր պահելու: Անտարակույս, դեռ առիթներ կունենանք մեր լավագույն սաների մասնագիտական ձեռքբերումների մասին խոսելու:

Պրոռեկտոր Դիանա Գալոյանը գործընթացն ընդհանուր առմամբ դրական է գնահատում՝ շեշտադրելով արդիական թեմատիկ ընդգրկումները, հե-

տորը գրախոսությունների վերաբերյալ նշեց՝ գրախոսները հիմնականում տեխնիկական թերություններն էին մատնանշել, մինչդեռ շատ դեպքերում բացակայում էին բովանդակության վերաբերյալ նկատողությունները:

«Պետք է բացառենք նաև գրագողությունը, արդեն նոր ուսումնական տարվանից ամփոփիչ ատեստավորման գործընթացում մեր արձանագրած թերությունները հետևողականորեն կփորձենք շտկել», – ամփոփեց պրոռեկտորը:

Ուշագրավ է, որ բակալավրիատի լավագույն ուսանողները մեզ հետ զրույցում նշում էին, որ գոհ են իրենց ստացած կրթությունից և ոգևորված՝ ՀՊՏՀ-ում մեկնարկած բարեփոխումներից, ուստի կրթական երկրորդ աստիճանը ևս ստանալու են հարազատ բուհում: Շատերն էլ պարզապես աստուում էին, որ փոփոխությունների փուլում են համալսարանն ավարտում...

Սիրելի՛ շրջանավարտներ, շնորհավորում ենք և մաղթում, որ ձեր մուտքը կյանքի նոր շրջափուլ լինի պայծառ ու խոստումնառատ, միշտ համակված լինեք գալիքի հանդեպ անսպառ լավատեսությամբ:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

ԵՐԶԱՆՎԱՐՏ 2019

ԵՐԶԱՆՎԱՐՏՆԵՐԸ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՆԵՐԿԱՆ ԵՆ, ՈՉ ԹԵ ԱՆՉՍԵՂ

2018-2019 ուսումնական տարում ՀԴՏՀ-ն թողարկեց 1702 երջանավարտ, այդ թվում՝ սույն բաժնետիրոջը՝ 995, որից 259-ը՝ գերբնասողության դիպլոմով, սույն մեդալներով՝ 304, որից 153-ը՝ գերբնասողության դիպլոմով եվ Հեռուստաբաժնետիրոջը՝ 403, որից 5-ը՝ գերբնասողության դիպլոմով: ՀԴՏՀ գլխավոր մասնաճյուղը թողարկեց 138 երջանավարտ, այդ թվում՝ սույն բաժնետիրոջը՝ 102, սույն մեդալներով՝ 36, երեգանջորի մասնաճյուղը՝ 40 երջանավարտ, այդ թվում՝ սույն բաժնետիրոջը՝ 28, սույն մեդալներով՝ 12:

Հայաստանի տնտեսագիտական մայր համալսարանը բակալավրիատի և մագիստրատուրայի իր շրջանավարտների համար հունիսի 3-ը դարձրեց հանդիսավոր ու ջերմառատ մի տոն. տեղի ունեցավ «ՀԴՏՀ շրջանավարտ – 2019» միջոցառումը: Նորավարտներին շնորհավորեցին ու սրտագին բարեմաղթանքներ հղեցին ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Զարուստյանը, ՀԴՏՀ խորհրդի նախագահ Վահան Սովսիսյանը, ՀԴՏՀ ղեկավարի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը, բուհի պրոռեկտորները, դեկանները, պրոֆեսորադասախոսական կազմի անդամները, շրջանավարտների ծնողներն ու հարազատները, ինչպես նաև միմյանց շնորհավորանքներ հղեցին օրվա հերոսները:

Միջոցառման սկիզբն ազդարարեց ՀԴՏՀ խորհրդի նախագահ, ինչպես ուսանողների անունից միջոցառման հանդիսավարը ներկայացրեց ՀԴՏՀ բոլոր ուսանողների ավագ ընկեր և խորհրդատու Վահան Սովսիսյանը:

«Շնորհավորում եմ բոլորիդ, անցաք ձեր կյանքի կարևորագույն փուլերից մեկը, որը գուցե ամենահետաքրքիրն ու ամենաուրախն էր: Բայց մտնում եք մի նոր կյանք, որտեղ փորձելու եք ավանդ ներդրել մեր նոր Հայաստանի կերտման գործում: Չվախենաք ոչ մի բանից, ամենահավակնոտ ծրագրերը վերցրեք և փորձեք կյանքի կոչել, միշտ եղեք ուրախ, հպարտ և սիրով: Կյանքի հաջորդ փուլերում մաղթում եմ նորանոր ձեռքբերումներ», – ասաց ՀԴՏՀ խորհրդի նախագահը:

«Վերջերս ինձ մի հարց ուղղեցին՝ ո՞րն է ՀԴՏՀ ամենաուժեղ կողմը, ես պատասխանեցի՝ շրջանավարտներն են, ի դեմս նրանց՝ մենք իրոք հզոր ներուժ ունենք: Ավարտելով դուք չեք կորսել ու համալսարանից, հակառակը՝ համալրում եք մեր ամենաուժեղ բանակը: Եվ հետևաբար այսուհետ պետք է սերտ կապ պահպանեք համալսարանի հետ, համագործակցեք: Եվ ասեմ՝ արդեն շրջանավարտների հետ աշխատանքի լուրջ փորձ ունենք և այն մի քանի ուղղություններով զարգացնում ենք: Խոսքը վերաբերում է թե՛ ուսանողների գործնական պարպմունքների իրականացմանը, թե՛ նրան, որ մենք մեր աշխատակիցների շարքերը համալրում ենք մեր շրջանավարտների ցանցից», – ասաց ղեկավարի պաշտոնակատարը՝ եզրափակելով շրջանավարտները համալսարանի ներկան են, ոչ թե անցյալը:

Ոգեշնչող ու խորհուրդներով հագեցած էր նախարար Արայիկ Զարուստյանի շնորհավորանքի խոսքը:

«Մի կարևոր էջ փակում եք, բայց բացվում է ևս մեկը, որտեղ շատ արագ պետք է կողմնորոշվեք, որովհետև 21-րդ դարում կյանքի ռիթմն արագացել է, և ամենաթանկ բանը ժամանակն է: Շնորհավորում եմ ծնողներին, դա-

սախտներին, այսօր շրջանավարտները դիպլոմներ են ստանում ձեր մեծ աշխատանքի արդյունքում: Ձեր համալսարանը հատկապես վերջին փուլում ավելի մեծ դերակատարում է սկսել ունենալ մեր բուհական կյանքում ու տնտեսագիտական ոլորտում: Վստահ եմ, որ այսօրվա շրջանավարտները արագորեն իրենց տեղը կգտնեն մեր տնտեսության տարբեր ոլորտներում», – ասաց նախարարն ու հավելեց՝ իրենց նախարարությունում էլ մրցունակ մասնագետների պահանջարկ կա, և շրջանավարտները կարող են վստահորեն դիմել:

«Ես ուզում եմ, որ ակտիվ մասնակցություն ունենաք Հայաստանի Հանրապետությունում տեղի ունեցող տնտեսական հեղափոխությանը, որովհետև երիտասարդ մասնագետները զինված են նոր գիտելիքով և գիտեն նոր ժամանակների մարտահրավերները», – ելույթը եզրափակեց նախարարը:

Արայիկ Զարուստյանը, Ռուբեն Հայրապետյանն ու Վահան Սովսիսյանը Կարմիր դիպլոմներ հանձնեցին ՀԴՏՀ առաջավոր շրջանավարտներին: Երեկոյի հատուկ մրցանակի հասցեատերը՝ «2019 թ. լավագույն շրջանավարտը» ֆինանսական ֆակուլտետից Աշխեն Գալըստյանն էր, ով ՀԴՏՀ գործընկեր «Ֆլալես» ընկերության կողմից ստացավ դրամական պարգև: Ընկերության անունից հատուկ մրցանակներ (համակարգիչներ) շնորհվեցին ամենաբարձր ՄՈԳ ունեցող, Ապրիլյան քառօրյա պատերազմի մասնակից, տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի շրջանավարտ Սևակ Կյուրեղյանին, մարտական հերթապահություն իրականացրած ամենաբարձր ՄՈԳ ունեցող, նույն ֆակուլտետի ուսանող Դավիթ Ասոյանին:

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի տեղակալ Գրիշա Թամրազյանը լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի հետ զրույցում շնորհավորեց ՀԴՏՀ շրջանավարտներին՝ որպես Տնտեսագիտական համալսարանի մագիստրատուրայի շրջանավարտ արժևորելով բուհում ավանդվող գիտելիքն ու կարողությունները: «Այստեղ ստացած գիտելիքն ինձ մեծապես օգնում է նաև հիմա՝ իմ պաշտոնավարման շրջանում: Այնպես որ, կարծում եմ՝ Տնտեսագիտական համալսարանի շրջանավարտներն իրենց ուրույն տեղը կգտնեն նոր Հայաստանում և հատկապես ակտիվորեն կներգրավվեն տնտեսական հեղափոխության իրականացման գործում», – նշեց նախարարի տեղակալը:

Սեզ հետ զրույցում ՀԴՏՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Դիանա Գալոյանն էլ իր սրտի խոսքը հղեց շրջանավարտներին՝ նշելով, որ ամեն տարի այս օրը հուզմունքի ու հպարտության միախառնված զգացում է պատում իրեն: «Նրանց համար կյանքի նոր փուլ է սկսվում, որը լի է լինելու խոչընդոտներով, սակայն դա, անշուշտ, նրանց ավելի ուժեղ և մոտիվացված է դարձնելու: Հուսով եմ՝ համալսարանն այս տարիներին նրանց բավականաչափ գիտելիք և հմտություն է տվել, որի շնորհիվ էլ կարողանալու են կյանքում իրենց հաստատուն տեղը գտնել: Հորդորում եմ բուհի հետ կապը պահել և շարունակել լինել ՀԴՏՀ մի մասնիկը, բարի երթ», – ասաց պրոռեկտորը:

«ՀԴՏՀ շրջանավարտ-2019»-ի պաշտոնական մասին հաջորդեց ժամանցայինը՝ DJ Dark-ի մասնակցությամբ երաժշտական համերգը՝ անմոռաց տոն պարգևելով օրվա հերոսներին: Միջոցառման ավարտին խաղարկությամբ 3 շրջանավարտ «Փարվանյան Քոնսալթինգ» ընկերության կողմից ստացավ նվեր-քարտ:

Միջոցառումը կազմակերպել էին ՀԴՏՀ վարչատնտեսական և կազմակերպական դեպարտամենտը, արտաքին կապերի դեպարտամենտի աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժինը և ՀԴՏՀ ուսանողական խորհուրդը:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՅԱՆ

Գիտական քարտուղարը՝ ռեկտորատի հերթական նիստի նախապատրաստությանը:

Ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը պրոռեկտորների, դեպարտամենտների տնօրենների և ֆինանսական տնօրենի հետ քննարկում է համալսարանի հավատարմագրման գործընթացը. ՈԱԱԿ-ն ընդունել է ՀԴՏՀ ինքնավերլուծությունը՝ համարելով այն սահմանված չափանիշներին համապատասխան:

Մարդկային ռեսուրսների կառավարման բաժնի պետը «Ուսանողական աշխատանք» ծրագրով ընդունված նոր աշխատակցին է ներկայացնում նրա գործառույթները:

Որակի ապահովման բաժնում մտորումները կրթության որակի բարելավման շուրջ են:

Իրավաբանական բաժնում ՀԴՏՀ ֆինանսատնտեսագիտական քոլեջի ավարտական քննական հանձնաժողովների կազմի հրամանների քննարկում է:

Ընդհանուր բաժնում ամփոփվում են բուհի ղեկավարին ուղղված հերթական օրվա դիմում-նամակները:

Ներդրվել են մագիստրոսական նոր ծրագրեր

2019-2020 ուսումնական տարվա համար մեր բուհում ներդրվել են գործարար կառավարում և հանրային կառավարում մասնագիտությունների գծով նոր մագիստրոսական ծրագրեր:

Ի տարբերություն այլ ծրագրերի՝ այս երկուսի տևողությունը 1,5 տարի է, իսկ դասերը կազմակերպվելու են երեկոյան ժամը 18.20-ին՝ հնարավորություն ընձեռելով ուսանողներին ուսումնառելու աշխատանքից հետո: «*Ծրագրերն ամբողջությամբ թարմացված են, դասավանդելու են ոլորտի առաջատար մասնագետները: Կրթական այս երկու ծրագրերում միաձուլված են գործնական և հետազոտական հմտությունները. ուսանողը նախ պետք է ստանա գործնական գիտելիք, հմտություններ, ծանոթ լինի տվյալ ոլորտի կազմակերպությունների առօրյա և արդիական խնդիրներին, տիրապետի հետազոտական գործիքակազմի, որպեսզի կարողանա այդ խնդիրները գիտական հետազոտության տրամաբանությամբ վերլուծել, մեկնաբանել և որոշակի արդյունքներ ստանալ: Եվ մեր համոզմամբ՝ հետազոտական հմտությունների և գործնական գիտելիքի այս արդյունավետ համադրությունն է, որ կարող է նոր մակարդակի հասցնել ուսանողին, և այդ մակարդակը մենք կարող ենք կոչել «մագիստրոս»»,- նշում է ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար, պրոֆեսոր Ռուբեն Չայրապետյանը:*

Նոր ծրագրերով մասնագիտություններին կարող են դիմել ոչ միայն նորավարտ բակալավրերը, այլև աշխատանքային մեծ փորձ ունեցող և կայացած մարդիկ, որոնք զարգացման ու կրթության բարձր նշանով են սահմանում:

«*Բավական երկար և լուրջ աշխատանք է նախորդել, կատարել ենք բենչմարքինգ, դիտարկել ենք կադրային հնարավորությունները և արդյունքում կարող ենք հայտարարել, որ ունենալու ենք շատ բարձր որակի և միջազգային մակարդակի մագիստրոսական ծրագրեր՝ ներգրավելով լավագույն մասնագետների և հատուկ շեշտադրում անելով կիրառական բաղադրիչին: Ակնկալում ենք 2020 թվականից նույն որակն ապահովել բոլոր մասնագիտությունների համար»,-* ասում է համալսարանի ղեկավարը:

Ռեկտորատի միստում որոշվել է սույն մագիստրոսական կրթական ծրագրերի տարեկան (2 կիսամյակ) ուսման վարձը սահմանել 680 հազար ՀՀ դրամ (երրորդ կիսամյակինը՝ 340 հազար դրամ):

Նոր ուսումնական տարվա համար ընդունելություն է հայտարարվել նաև կորպորատիվ ֆինանսներ մագիստրոսական ծրագրի շրջանակում, որը բարեփոխվել է ԵՄ-ի կողմից համաֆինանսավորվող ՌԻՖԱՅՆ ծրագրով: Մեր բուհում այն համակարգող միջազգային կապերի բաժնից նշում են մասնավորապես փոխվել են ծրագրի կառուցվածքը, հստակեցվել և աշխատաշուկայի պահանջներին են համապատասխանեցվել վերջնարդյունքները, ութ առարկաների գծով գործընկերների հետ համատեղ մշակվել է դասավանդման մեթոդաբանությունը և նորացվել են նյութերը, ութ դասախոս վերապատրաստվել է եվրոպական համալսարաններում:

ՀՊՏՀ ֆինանսների ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Աշոտ Սալմազարյանը բարձր է գնահատում ծրագրի ներդրումը՝ ասելով. «*Կարծում եմ՝ կարևոր քայլ ենք կատարել, որը մեծապես կօգնի մեր հանրապետության կորպորացիաներում ֆինանսիստներին աշխատանքի տեղավորման և ընդհանուր տնտեսության զարգացման գործին»:*

Գ.ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ - 100

Համալսարանական լինելու և կոչվելու պատիվը տարիներ առաջ վերապահված էր միմիայն երևանի պետական համալսարանի ուսանողներին և շրջանավարտներին: Այն հպարտության զգացումով էր պարտուրում երիտասարդներին ու մի ոգեշնչող կոչնակով պարտադրում էր արժանի լինել այդ բնորոշմանը: Իսկ արժանի լինելու համար պետք էր ուսումնառության տարիներին համախմբել որակական հատկանիշների մի ամբողջություն, որը ներառում էր մասնագիտական գիտելիք ու կարողություններ, մտավոր բարձր ներուժ, մեծ աշխատասիրտ և լայնախոհություն, մարդասիրություն, քաղաքացիական դիրքորոշում, հայրենասերի ոգի ու կեցվածք:

Այսօր համալսարաններ են գրեթե բոլոր բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, համալսարանականներ են գրեթե բոլոր բուհերի ուսանողները: Այո՛, ժամանակի թելադրանքով, ժամանակակից կրթությանը ներկայացվող պահանջներին համապատասխան 21-րդ դարի ուսյալ անհատը պետք է լինի հենց համալսարանական կրթությամբ: Հետևաբար ԵՊՀ հիմնադրման օրը՝ մայիսի 16-ը, խորհուրդ ու բովանդակություն է հաղորդում համալսարանական կրթությանը ընդհանրապես և ազգային կրթական համակարգի պատմության համատեքստում կարևորվում և նշվում է որպես Ուսանողների և երիտասարդության օր:

Հայաստանյան կրթական նորագույն պատմության մեջ կրթության բարձր նշանով սահմանելով ու իր պատմությունը կերտելով՝ Երևանի պետական համալսարանը իր գրկում ծնունդ է տվել բազմաթիվ բուհերի, որոնք սերել են, զարգացել ու հզորացել, դարձել ինքնուրույն ու ինքնահաստատ, մնացել հավատարիմ ժառանգած արժեքներին և սկզբունքներին:

Արդ՝ 100-ամյա համալսարանին ծնունդով ու գոյությամբ պարտական են նաև Տնտեսագիտական համալսարանը, ՀՊՏՀ-ականները: Եվ որպես երախտապարտ զավակ՝ նրան ենք հղում մեր սերն ու հիացումը, մաղթում նոր հարյուրամյակներում անշեղ վերընթացի ծանապարհ՝ հանուն կրթության, հանուն մեր սիրելի հայրենիքի:

Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱՐՓԻՆԵ ՄԱԼՔՅԱՆ

ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի դասախոս

Որտեղ մեկ դար անդուլ տքնում է գիտական ու մանկավարժական միտքը

Թե ինչպես բացել ԵՊՀ հասարակումը, գիտեն բոլորը՝ Երևանի պետական համալսարան, սակայն այն ինձ համար ավելին է, քան Հայաստանի մայր բուհը: Այն իմ կյանքում (և ոչ միայն) եղել է ինքնակատարելագործման ճանապարհի ոչ միայն մասնագիտական, այլև բարոյական, արժեքային չափումներով: Միջավայր, որտեղ գիտելիքն աննկատ վերածվում էր արժեքի, մարդկային որակի, բարոյական կուռ սկզբունքի, որոնք հետագայում կյանքի պատրաստած մեծ ու փոքր փորձություններում օգնելու էին չճկվել, գուցե, ժամանակավորապես հուսահատվել, սակայն բաց ճակատով կանգուն մնալ ու ժպիտը դեմքին ասել մտերիմ ընկերոջը. «Ախր, մենք համալսարանական ենք, չէ՞...»:

Թերևս ԵՊՀ-ի յուրաքանչյուր ֆակուլտետի շրջանավարտ է նույնը կասի՝ նշելով իր ֆակուլտետը, սակայն ես չեմ խուսափի փաստել, որ իմ բախտը կրկնակի է բերել փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և հոգեբանության (այժմ փիլիսոփայության և հոգեբանության) ֆակուլտետում սովորելու առումով, քանի որ հենց այստեղ է, որ դասախոսները խոսում են հին ու նոր աշխարհի մտածողների լեզվով և հնագույն, բայց միաժամանակ միշտ արդիական փիլիսոփայության միջոցով սովորեցնում լինել ու մնալ ՄԱՐԴ:

ԵՊՀ-ն արդեն 100 տարեկան է: Շուրջ մեկ դար գիտական ու մանկավարժական միտքը անդուլ տքնում է նրա կամարների ներքո: 100 տարի, բայց հավերժ երիտասարդ, չէ՞ որ միտքը միշտ պետք է պայծառ լինի, միշտ նոր գաղափարներ գեներացնի, միշտ մղի կատարելագործման ու առաջընթացի: Իսկ մեր ազգային հարստությունը մեր միտքն է, ինքնության ու գոյատևման հիմնասյուներից մեկը՝ կրթությունը, ԵՊՀ-ն՝ այդ ամենն ամուր պահող ազգային արժեք:

ԳԵՂԵՅԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՀՊՏՀ իրավագիտության և քաղաքագիտության ամբիոնի դոցենտ, ի.գ.թ.

Համալսարանը մասնագետ կերտելու դարբնոց է

Եթե փորձեմ արժևորել Երևանի պետական համալսարանի դերն ու նշանակությունն իմ կյանքում, ապա պետք է թվարկում կատարեմ ու իրավացիորեն եզրահանգեմ. այն ինձ տվել է ամեն, ամեն ինչ: Իրավաբանական ֆակուլտետի ցերեկային բաժնում սովորելը, որից հետո շուրջ 20 տարի մայր բուհում աշխատելը անսահման հաճելի հուշեր են արթնացնում ամհոգ ուսանողական տարիներ վայելելու, հրաշալի դասախոսական կազմի հետ աշխատելու, գիտելիք, հմտություն, կարողություն և լավ ընկերներ ձեռք բերելու, ամուսնանալու, ընտանիք կազմելու, հրաշք գավակներ ունենալու մասին:

Համալսարանական լինելը, իրավ, հպարտանալու առիթ է: 25 տարվա արդյունավետ համագործակցությունը մայր բուհի հետ հիմնված է եղել փոխադարձ հարգանքի և փոխվստահության վրա: Համալսարանը ինքնաճանաչման, ինքնադրսևորման, մասնագիտական գիտելիքն ու կարողությունը կիրառելու, նոր գիտելիք ձեռք բերելու, լավ մասնագետ դառնալու իսկական դարբնոց է եղել ինձ համար, իսկ ես սեր, նվիրում, գիտելիք ու հմտություն փոխանցելու պատրաստակամություն և երիտասարդ տարիներ եմ նվիրել համալսարանին:

Իմ խորին շնորհակալությունն էմ հայտնում, որ բախտ եմ ունեցել լինելու Մայր բուհի մասնակր: Գիտնականների և պրակտիկ աշխատողների հետ շփումները հետաքրքիր են դարձրել իմ կյանքը, նրանց խորհուրդներով ունեցել էմ բազում հաջողություններ և ձեռք-

բերումներ: Հիմա կարոտում եմ այդ անմիջական շփումները: Միրելի համալսարանի տարեդարձն առիթ է ամփոփելու անցնող տարիները, ծրագրելու անելիքներ, մտորելու գալիքի մասին:

Ցանկանում եմ, որ համալսարանի վաղվա ծրագրերը կապված լինեն Հայաստան աշխարհում խաղաղություն, հանդուրժողականություն, քաղաքացիական հասարակություն կերտելու, մարդու իրավունքներն ու արժանապատվությունը հարգելու հետ, որպեսզի հայ մարդը երբեք ջերմություն ու ապահովություն չփնտրի օտար ափերում:

Միրելի՝ համալսարան, շարունակիր կերտել նոր բարձրորակ մասնագետներ:
Ծնունդդ շնորհավոր:

ՄՆԵՐ ԱՐԱՆՈՎՅԱՆ

ՀՊՏՀ բարձրագույն մաթեմատիկայի ամբիոնի վարիչ, ֆ.մ. գ. դ.

Որպես կենսատու երակ այն միավորում է բոլորիս...

100 տարեկան է մայր համալսարանը, այն հաստատությունը, որը կյանք առավ Հայոց ցեղասպանությունից 4 տարի անց, մեր երկրի համար օրհասական ու վճռորոշ քաղաքական շրջադարձների ժամանակներում ու վերահաստատեց հայ ժողովրդի՝ ապրելու, արարելու, ստեղծագործելու կամքը: Հուսահատ, վշտաբեկ, սոված ու կիսամերկ մարդկանց հոգիներում չմարեց գիտության լույսը: Երևանի պետական համալսարանը հասակ առավ, բարձրագույն մասնագիտական հաստատություն դաժավ, զարգացավ ու մեկդարյա իր պատմության մեջ միշտ մնաց հոգևոր դարբնոց, համախմբվածության, սիրո, ընկերասիրության միջավայր, որը յուրաքանչյուր համալսարանականի համար հիշողությունների մի շտեմարան է:

Ուսանողական տարիներս, ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետում, 1990-1995 թվականներին էին: Ծանր, մութուցուրտ, անկախացման, պատերազմի, շրջափակման ու հացի խնդրի այդ տարիները հուշերի խտացում է. դասերը չէին ընդհատվում, չէր լռում մեր մեջ գիտության հանդեպ սերն ու ձգտումը, համալսարանը լույսի ու ջերմության աղբյուր էր, քաջորդիները հենց ուսանողական նստարանից մեկնում էին ռազմաճակատ՝ մնացողներին թողնելով իրենց սերնդակիցը լինելու հպարտությունը: Հատկապես ուշադիր էինք մարզաբնակ մեր ընկերների հանդեպ, կիսում էինք նրանց հետ մեր վերջին պատառն իսկ ու ամենակարևորը. փոքրիկ ուրախությունները դարձնում էինք համախմբվելու, ստեղծագործելու ու միմյանց լավատեսություն փոխանցելու առիթ:

Հավանաբար, համալսարանի ձեռնարկանությունն է, հատկապես՝ ավագ սերնդի գիտնական-մանկավարժների կողմից մեզ ավանդված բարոյական արժեքներում ու մարդկային հատկանիշներում:

Մասնագիտանալուց հետո գիտական մկրտությունս ստացա ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայում ակադեմիկոս Հանրի Ներսիսյանի ղեկավարությամբ, այնուհետև 1998 թվականից Տնտեսագիտական մայր համալսարանում եմ, որը արժանավոր հետևորդն է այսօրվա 100-ամյա համալսարանի: Այս ընթացքում ամենուրեք ինձ ուղեկցել են համալսարանականներն ու համալսարանի ավանդույթը, որպես սնող ու բարի մայր այն ամենքիս մեջ է, որպես կենսատու երակ այն միավորում է բոլորիս՝ սերունդներ, համալսարաններ:

Արդեն մի քանի տարի նրա ծննդյան օրը նշելով որպես ուսանողության տոն՝ կրկին արժևորում ենք համալսարանի դերն ու նշանակությունը և հավաստում մայր բուհը քայլում է ժամանակին համընթաց՝ հավատարիմ իր որդեգրած արժեքներին:

Խորագրի հերոսներն ու միաժամանակ հեղինակները համալսարանի լավագույն շրջանավարտներից երկուսն են՝ Գևորգ Պետրոսյանն ու Մարիամ Չակոբյանը: Նրանք ներկայանում են հողվածներով, որոնք հիմնված են ավարտական աշխատանքների թեմաների շրջանակում կատարված հետազոտությունների վրա:

Գևորգ Պետրոսյանը ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի մաթեմատիկական մեթոդները և մոդելները տնտեսագիտության մեջ մասնագիտության բակալավրիատի շրջանավարտ է: Մայիսի 21-ին, փայլուն կերպով պաշտպանելով ավարտական աշխատանքը «Անշարժ գույքի երկրորդային շուկայի տնտեսամաթեմատիկական գնահատումը» թեմայով և արժանանալով հանձնաժողովի բացահայտ հիացմունքին, ներկայացրեց ու հաստատեց մրցունակ մասնագետ դառնալու իր հայտը:

Գևորգը խոստովանում է՝ համալսարան ընդունվելուց ի վեր երբեք չի կասկածել, որ ընտրել է ճիշտ մասնագիտություն, և այն իր առջև շատ հնարավորություններ է բացելու: Այդ համոզմունքը ձևավորվել է արհեստավարժ դասախոսական կազմի հովանու ներքո, որը մշտապես ոգևորել է ու մղել էլ ավելի լավ սովորելու: Մեկ կիսամյակ «Էրազմուս+»-ով ուսանել է Բուլղարիայում, որոշել է մագիստրատուրան շարունակել նույն մասնագիտությամբ: Այս ընթացքում հասցրել է նաև աշխատանքային փորձառություն ձեռք բերել որպես բանկային պրոդուկտների վերլուծաբան և նախատեսում է անցնել նոր՝ «տվյալների հետ աշխատանքի» (օրինակ՝ ԳՅ Ազգային վիճակա-

ծարքների 54.4%-ն իրականացվել է Երևանում, ապա 10 տարի անց՝ 2008 թ., այդ ցուցանիշը կազմել է ընդամենը 35.4%: 2019 թ. առաջին եռամսյակի տվյալներով Երևանում գրանցվել է 33 անշարժ գույքի գործարքների 35.7%-ը: Կանխատեսվում է, որ մինչև տարեվերջ այդ ցուցանիշը կիջնի 2008 թ. մակարդակին, քանի որ միայն մարտ ամսին արդեն այն հավասար է եղել 2008 թ. ցուցանիշին:

Ուշագրավ է բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների առքուվաճառքի (պայմանագրային) գների և առաջարկվող գների վերլուծության արդյունքում ձևավորված 1 քմ մակերեսի հաշվարկով շուկայական միջինացված գների ուսումնասիրությունը: Մինչև 2005 թ. գները ներկայացվում էին ԱՄՆ դոլարով, այնուհետ՝ ԳՅ դրամով:

Ներկայացնենք ԳՅ-ում բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների 1քմ մակերեսի գների վերլուծությունը:

Մինչ համաշխարհային ճգնաժամը ընդունված էր, որ անշարժ բնակելի գույքի արժեքը գրանցելու է աճ, քանի որ տարեցտարի ավելի էր կարևորվում հողային ռեսուրսների արդյունավետ կիրառումը: 2005-2008 թթ. 1 քմ մակերեսի հաշվարկով շուկայական միջինացված գները կտրուկ աճում էին համաձայն ընդունված տեսակետի:

Հետևյալ ժամանակահատվածում քաղաքաշինությունը մեծ դեր ուներ ազգային ՀՆԱ-ի ձևավորման և ծավալի մեծացման գործում: Երկրում կտրուկ աճեցին նաև շինարարության ծավալները: Եթե 2005 թ. այդ ցուցանիշը կազմել է 435.1 մլրդ դրամ, ապա 2008 թ. այն աճեց 97.3%-ով և կազմում էր 858.7 մլրդ դրամ: Սա նույնպես առիթ էր բնակարանների գների կտրուկ աճի: Սակայն 2009 թ. համաշխարհային ճգնաժամը, որը տնտեսագետների մի մասը մեկնաբանում է որպես բնակարանային գների նվազման հետևանքով առաջացած կոլապս, կտրուկ նվազեցրեց շինարարության ծավալները երկրում, Երևանի բոլոր համայնքներում նկատվեց բնակարանների 1 քմ մակերեսի միջին շուկայական գնի անկում:

Գնային ինդեքսների ուսումնասիրությունը թույլ է

Անշարժ գույքի երկրորդային շուկայի զարգացումները և տնտեսամաթեմատիկական գնահատումը

Անշարժ գույքը մասնակցում է հասարակության ապրելակերպի հիմք հանդիսացող տնտեսական բարիքների ստեղծման և օգտագործման գործընթացներին, ինչը հանգեցնում է դրա տնտեսական բացատրման անհրաժեշտության:

Ըստ ԳՅ անշարժ գույքի կադաստրի կոմիտեի՝ անշարժ գույքի հեռանկարային զարգացումն ապահովող կարևոր խնդիրներից է այդ շուկայում արժանահավատ տեղեկատվության ապահովման նպատակով համակարգված դիտարկումների իրականացումը՝ արդյունքների հրապարակում և իրազեկում ՋԼՄ-ների միջոցով, համալրում անշարժ գույքի տեղեկատվական բանկում:

Երկրորդ կարևոր խնդիրը անշարժ գույքի շուկայում վճարունակ պահանջարկի ավելացման նպատակով հիփոթեքային վարկավորման խթանիչ միջոցառումների իրականացումն է՝ հիփոթեքային համակարգի զարգացում, գնային իրավիճակի շարունակական դիտարկումների իրականացում և գնային ինդեքսների ձևավորում, շուկայական գնահատման համապատասխանեցում միջազգային ստանդարտներին:

ԳՅ-ն ունի 11 մարզ՝ ներառյալ Երևանը, որը 1998-ից գերակշռող դեր ունի անշարժ գույքի գործարքներում: Սակայն տարեցտարի կան նվազման միտումներ: Եթե 1998 թ. ԳՅ անշարժ գույքի գոր-

տալիս եզրակացնել, որ Երևան քաղաքում 2009 թ. բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների՝ 1 քմ մակերեսի հաշվարկով շուկայական միջին գները, 2008 թ. համեմատ, նվազել են 10.3%-ով: Սակայն, եթե հաշվի առնել սույն թվականի մարտի սկզբին միջազգային արժույթների, մասնավորապես՝ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ շուրջ 20%-ով դրամի արժեզրկումը և հաշվարկներն իրականացնել համադրելի գներով ապա Երևան քաղաքում 2009 թ. բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների՝ 1 քմ մակերեսի հաշվարկով շուկայական միջին գները, 2008 թ. համեմատ, կնվազեն շուրջ 24.5%-ով: Բայց հանրապետության մյուս քաղաքներում, եթե հաշվի չառնվի Երևանը, 1քմ մակերեսի հաշվարկով միջինացված շուկայական գները աճել են 3.9%-ով, իսկ դրամի արժեզրկումը հաշվի առնելով՝ կնվազեն 12.5%-ով:

Համեմատության համար նշենք՝ 2009 թ. ԱՄՆ-ում բնակարանների գները նվազեցին 11.3%-ով, իսկ ԵՄ-ում՝ 6%-ով, Ռուսաստանի Դաշնությունում՝ ռեկորդային 11.1%-ով:

Համաշխարհային ճգնաժամից հետո գնային քաղաքականությունը սկսեց վերադառնալ նախկին մակարդակին:

Վերջին քաղաքական փոփոխությունները ևս ազդել են ՀՀ-ում, մասնավորապես՝ Երևանում անշարժ գույքի շուկայի աշխուժացման վրա, որը անհրաժեշտություն է առաջացնում ավելի լրջորեն ուսումնասիրելու այն, ավելին՝ ուսումնասիրելու պարբերաբար:

Անշարժ գույքի երկրորդային շուկայի էկոնոմետրիկական վերլուծությունը

Անշարժ գույքի շուկայում հատուկ տեղ է զբաղեցնում բնակարանային շուկան: Բնակարանի հանդեպ պահանջումը մարդու կյանքում ամենակարևոր պահանջումներից է, իսկ բավարարումը՝ նրա գոյատևման գլխավոր պայմաններից: Եվ այդ պատճառով ներկայումս վաճառողները բազմապիսի հնարավորություններ են փնտրում՝ բնակարանների գները բարձրացնելու համար: Ուստի անշարժ

գույքի շուկայի վերլուծությունը համարվում է արդիական ուսումնասիրության օբյեկտ:

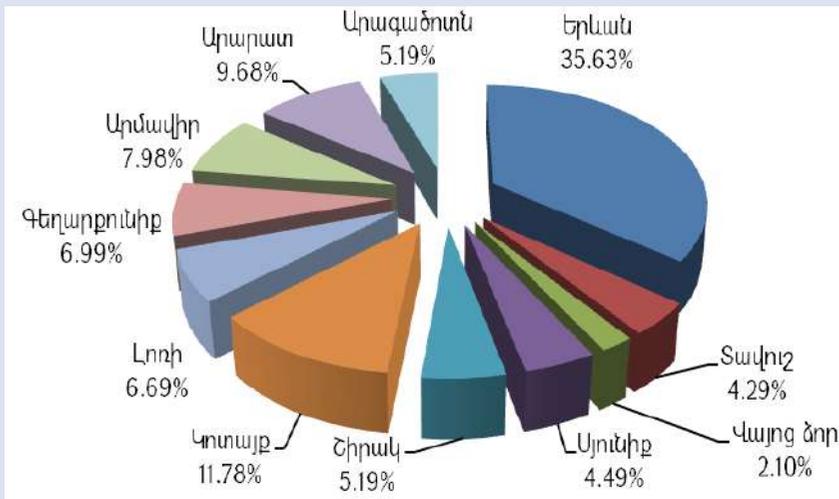
Կարելի է ենթադրել, որ բնակարանային շուկայում գոյություն ունեն գնագոյացման որոշակի օրինաչափություններ, այսինքն՝ կան անշարժ գույքի գործոններ, որոնցով վաճառողները շարժվում են գնագոյացման գործընթացում: Ուսումնասիրության առարկան բնակարանի գնի կախվածության վերլուծությունն է որոշակի գործոններից:

Մեր նպատակն է ներկայիս անշարժ գույքի շուկայի դրության վերանայումը, ինչպես նաև Երևանում երկրորդային շուկայի բնակարանների գների սահմանումը էկոնոմետրիկական մոդելների կիրառմամբ:

Ուսումնասիրության արդյունքներն օգտակար են լինելու երկրորդային շուկայում բնակարանների գների զարգացման կանխատեսման, բնակարանների գնահատման համար (ինչպես նաև գրավադրման, հարկման և բնակարանային շուկայում ներդրումներ կատարելու հիմնավորման նպատակով):

Որպես ուսումնասիրության առարկա ընտրվել է Երևանի բազմաբնակարան բնակելի շենքերի բնակարանների երկրորդային շուկայի գինը: ՀՀ այլ քաղաքների կամ համայնքների բնակարանների գները չեն դիտարկվել այն պատճառով, որ գնային քաղաքականությունը Երևանի և մարզերի միջև տարբերվում է, և մոդելի որակը կլիներ ցածր, որի հետևանքով կանխատեսումներ կատարելը կլիներ տեսականորեն անհնար: Բացի դրանից, գործոնների ընտրությունն այնպես կատարել, որ հետազոտությունն ունենա բաղձալի արդյունք, նույնպես տեսականորեն անհնար է: Եթե, օրինակ, Երևանի համար քաղաքի կենտրոնից բնակարանի հեռավորությունը ընտրվել է որպես գնի վրա ազդող գործոն, որն իր հերթին համարվում է ոչ կոռելացված գործոն, տալիս նկատելի արդյունք, ապա մարզերի քաղաքների և գյուղերի համար այս գործոնը մեծ նշանակություն չէր ունենա և ստիպված պետք է հեռացվեր գործոնների ցանկից:

Ընտրվել է 6 գործոն, որից 2-ը կեղծ փոփոխականներ են, 4-ը՝ հետևյալ քանակական գործոնները:

2019 թ. առաջին եռամսյակում հանրապետությունում անշարժ գույքի նկատմամբ իրականացված գործարքների տոկոսային բաշխվածությունը ըստ Երևան քաղաքի և մարզերի

• **Բնակարանի մակերեսը:** Սա դեռևս ամենակարևոր գործոնն է, որը հավանական գնորդին հետաքրքրում է բնակարանը գնելիս: Մինչ հետազոտության արդյունքներն իմանալը, արդեն պարզ է, որ որքան մեծ է բնակարանի մակերեսը, այնքան ավելի թանկ է այն: Ուսումնասիրության արդյունքում ճշգրիտ թիվ կստացվի, որը կարտացոլի, թե 1քմ մակերեսի ավելացման դեպքում, որքան կթանկանա բնակարանի արժեքը:

• **Շենքում բնակարանի տեղակայման հարկը:** Ընդունված փաստ է, որ շենքի միջին հարկերում տեղակայված բնակարանները համարվում են ավելի հարմարավետ, քան առաջին և վերջին հարկերին: Վերջին հարկերի բնակարանների արժեքն ընկնում է՝ պայմանավորված մուտք ու ելքի վրա՝ ավելի շատ ժամանակ ծախսելու, տեղումների հետևանքով տանիքից կաթելու հանգամանքով, որն առաջ է բերում տանիքի վերանորոգման ծախսեր: Իսկ առաջին հարկերի բնակարանների արժեքի վրա բացասաբար են ազդում անվտանգության վրա լրացուցիչ ծախսերը (պատուհանավանդակներ, անվտանգության ձայնային և տեսաձայնային համակարգեր), ավելի վաղ կառուցված շենքերի դեպքում առնետների ներթափանցելու դյուրինությունն և աղմուկի առկայությունը:

• **Շենքի հարկերի քանակը,** որում տեղակայված է բնակարանը: Ենթադրենք՝ բնակարանը գտնվում է շենքի 5-րդ հարկում: Երևանում առկա են բազմատեսակ շենքեր՝ բաղկացած 4,5 հարկից և մինչև 16 հարկ: Հաշվի առնելով նախկին գործոնը՝ տարբերություն է առաջանում այն բնակարանների միջև, որոնք գտնվում են 5 հարկանի շենքի ամենաբարձր հարկում, և գործում են այն վտանգները, որոնք կարող են խափանել բնակիչների բնականոն կյանքը՝ հանգեցնելով բնակարանի արժեքի նվազմանը:

• **Քաղաքի կենտրոն** (Հանրապետության հրապարակ) հասնելու տևողությունը (րոպեներով): Այս գործոնը ևս հավանական գնորդի հետաքրքրության առարկան է: Երևանում ավելացել են խցանումները, որոնք արհեստականորեն երկարացնում են կենտրոն հասնելու տևողությունը: Որքան բնակարանը հեռու է գտնվում կենտրոնից, այնքան ավելի էժան է, իհարկե՝ այլ հավասար պայմաններում: Բոպեներով հաշվարկված է մեքենայով կենտրոն հասնելու տևողությունը բնակարանից:

Տվյալները հավաքագրվում են ըստ գործոնների: Ընդունված է, որ տվյալները պետք է նվազագույնը 7 անգամ գերազանցեն գործոնների թիվը: Ընտրվել է 6 գործոն, և դա նշանակում է, որ նվազագույնը պետք է հավաքագրել 42 տվյալ, այս դեպքում՝ երկրորդային շուկայում վաճառքի հանված 42 բնակարանի տվյալ: Աշխատանքի համար հավաքագրվել է Երևանի տարբեր համայնքներում տեղակայված 110 բնակարանի տվյալ՝ ՀՀ տարբեր անշարժ գույքի գործակալությունների կայքերից՝ www.akcarn.am, www.real-estate.am, www.estate.am, www.myreality.am և այլն:

Օգտագործելով էկոնոմետրիկական գործիքակազմ՝ ստացվել է հետևյալ գծային հավասարումը՝

$$Y = 39,545.85 + 29,263.05 \times 1 + 730.08 \times 2 + 651.30 \times 3 - 748.61 \times 4 + 21,127.36 \times 5 - 1,145.60 \times 6$$

Հավասարման մեկնաբանությունը հետևյալն է՝ եթե այլ հավասար պայմաններում բնակարանը գտնվում է Կենտրոնում, այլ ոչ թե ծայրամասում, ապա նրա գինը կբարձրանա 29,263 ԱՄՆ դոլարով: Երկրորդ գործոնը բնակարանի մակերեսն էր: Այսպիսով, եթե մակերեսը մեծանա 1քմ-ով, ապա բնակարանի արժեքը կբարձրանա 730 ԱՄՆ դոլարով: Ըստ երրորդ գործոնի՝ եթե բնակարանը 1 հարկ բարձր լինի, ապա արժեքը կբարձրանա 651 ԱՄՆ դոլարով: Այս և մյուս գործոնի վերաբերյալ մասնավորապես պետք է ասել, որ դրանք պետք է դիտարկել այլ հավասար պայմաններում: Օրինակ, եթե բնակարանը գտնվում է 5 հարկանի շենքի 4-րդ հարկում, ապա 5-րդ հարկինը, բնականաբար, 651 դոլարով ավելի թանկ լինել չի կարող: Այս 2 գործոնները պայմանական բնույթ ունեն և գործում են ոչ բոլոր դեպքերի համար:

Եթե այլ հավասար պայմաններում բնակարանը գտնվում է նորակառույց շենքում, այլ ոչ թե պանելային, ապա բնակարանի արժեքը 21,127 ԱՄՆ դոլարով ավելի թանկ կլինի: Եվ վերջապես՝ վերջին գործոնը. եթե մեքենայով բնակարանից 1 րոպե ավելի տևի Հանրապետության հրապարակ հասնելը, ապա բնակարանի արժեքը կընկնի 1,146 ԱՄՆ դոլարով:

Համեմատության համար նույն տվյալներով կառուցվել է լոգիստիկ ռեգրեսիոն մոդել և նորից ներմուծվել Eviews վիճակագրական համակարգ: Ընդունված կարծիք է, որ տվյալները լոգարիթմելիս արդյունքները լավանում են: Կներկայացվեն նաև երկրորդ մոդելի տվյալները՝ համեմատելով առաջին մոդելի տվյալների հետ:

Ստացված լոգիստիկ մոդելի հավասարումը հետևյալն է՝

$$\ln(y) = 0.911 + 0.054 \times 1 + 0.719 \times 2 + 0.047 \times 3 - 0.091 \times 4 + 0.112 \times 5 - 0.308 \times 6$$

Լոգիստիկ մոդելի մեկնաբանությունը գծային ռեգրեսիոն մոդելից տարբերվում է նրանով, որ այստեղ այն կատարվում է տոկոսային մեծություններով: Օրինակ, եթե այլ հավասար պայմաններում բնակարանը գտնվում է կենտրոնում, այլ ոչ թե ծայրամասում, ապա նրա արժեքը կբարձրանա 5.4%-ով:

Սակայն ոչ բոլոր գործոններն են տրամաբանությանը մոտ արդյունք ցույց տալիս: Օրինակ, եթե 1քմ-ով մեծանա բնակարանը, ապա նրա արժեքը կաճի 72%-ով: Սա այդքան էլ ճիշտ չի արտացոլում քաղաքի բնակարանների երկրորդային շուկայի իրական պատկերը:

Այսպիսով, մեկնաբանելով նաև այս մոդելը, որոշում ենք ընդունում ընտրել առաջինը՝ դրա արդյունքները համարելով ավելի տրամաբանական:

Մայիս. կրակահերթ.

սիրո՛ կրակահերթ

Առավոտ... լույսի շիթեր... արևը, վրձինը թաթախել արշալույսի ջրաներկերի մեջ, ապակու երկայնքով խլվլացող շողեր է նկարում կարծես...

Պատուհանի նեղլիկ փեղկից սողոսկած տերևաբույրը թանձրորեն ստուգում է շնչառությունս, տերևաբույրին գունարվում է դեղիլի՜ն արևաբույրը, որ քիչ-քիչ վերածվում է համի, շոյում քիմքս՝ հարուցելով բազմակի փռշտոցներ... աքասիաների փետրածն տերևներն ու հոտավետ ծաղկաբույլերի կրակահերթը հնչեցնում են՝ մայիս է...

Շնչվելիք օդից ոչ պակաս թթվածնային է կիսաբաց պատուհանից ներս թափանցած մայիսյան առավոտվա խոսքուզրույցը. ուսումնական տարվա վերջին ճիգով դպրոց շտապող Գևորգը սաստում է մեծ քրոջը՝ էղ մարգիզները քեզ ո՞վ թույլ տվեց, որ վերցրիր նրա ձեռքից, քույրն աղջկական սեթևեթանքով արդարանա պիտի՝ բայց սիրում են, բայց գարնանային են, բայց ես սիրում եմ...

- Ի՞նչ....
- Ես մարգիզներ սիրում եմ...

Տառը, որ գարնանաբույր նանան առել, ճյուղ առ ճյուղ, բույր առ բույր մաքրել, փռում էր՝ չորանա, հեռվից կծայնի հանկարծ.

- Անահի՛տ, էս որտեղի՞ց, սրանք մեր պարտեզի մարգիզները չեն, մերն սպիտակավուն են, սրանք՝ դեղին.... դեփ-դեղին...

- Դեղի՛ն,- կմտմտա Անահիտը, կիիշի փոքրիկ դեղին թղթի վրա արված սիրո խոստովանությունը նրա, ծածուկ կծպտա նորեն, կուղղի ափսեմթագույն զգեստն ու կմենախոսի՝ լավ են արել՝ վերցրել են....

Ես մարգիզի, նանայի, օդի և ամենանուրբ սիրո բույրն անհագորեն ներշնչելով կփակեմ պատուհանը, ձեռքս կմեկնեմ առաջին պատահած թղթին ու կշարադրեմ՝ մայիս...մարգիզներ... ոսկի ցուլցումներ...վերհուշ... ցողված եղյամի արծաթ գույներ ու թռչունների ուրախ ճովոդյուն, ելակի կիսաթաց մարգեր, պոկոտված կիսակարմիր ելակներ... բալենի... հարսնացած բալենի...Ու մի՞թե այս ամենն արարչական հրաշք չէ, ու մի՞թե աշխարհիս երեսին կա առավել թունդ զգացողություն, քան բնության զարկերակին հաղորդակից լինելն է, քան գարնան պես նվիրելն ու նվիրվելն է, քան գարունոտված շնչելն ու արտաշնչելն է...քան հոգու կենսաշառաջ շողերով աշխարհը ջերմությամբ լցնելն է, քան....

Չետաքրքիր է, չէ՞, մայիսյան արևից ջերմանում են ամենակարծր քարերն անգամ, իսկ մարդկային հոգիները....

- Տա՛տ, բայց ինչո՞ւ չի կարելի,- լսում են ես պատուհանից այնկողմ...
- Մայիսին չեն ամուսնանում, Անահի՛տ, անկարելի է, լավ նշան չէ, տե՛ս, հայրդ էլ մայիսին ամուսնացավ և տարիներ անց հենց մայիսին՝ Շուշիի ազատագրման օրերին, վիրավորվեց...
- Բայց հաղթեց, չէ՞, տա՛տ, հաղթեց, ուրեմն՝ մայիսը նախ հաղթության ամիս է, մի՞թե չի կարելի, որ հենց հաղթությունների մայիսին սիրտը հաղթի, կարելի է, չէ՞, տա՛տ, կարելի՛ է...

Տա՛տ, գիտե՞ս՝ ինչ հիշեցի, տարիներ առաջ, երբ հայրիկը դեռ նոր էր վերադարձել արցախյան մարտադաշտից, ու երբ բոլորդ միմիայն հաղթանակի մասին էիք խոսում, մի օր, տա՛տ, մայիսյան մի օր, այսօրվա պես են հիշում, ես մանկական խանդավառությամբ մարգիզներ էի քաղում, երբ հայրս մոտեցավ, գրկեց ինձ, նստեցրեց ծնկներին և գիտե՞ս՝ ինչ ասաց, ասաց՝ Անահի՛տ, հոգունդ միշտ հաղթանակի սերմ ունեցիր, բայց իմացիր՝ որ դեպքում է պետք այն աճեցնել, միշտ չհաղթես, Անահի՛տ. հաղթել պետք է թշնամուն, հակառակորդին, մարտն է պետք հաղթել, իսկ կյանքը, աղջիկս, կյանքն ապրել է պետք, և նրան, ով երբևէ կփորձի ա՜յյ այսպիսի գեղեցիկ ծաղիկներ նվիրել քեզ, հաղթության փորձ չանես, չհաղթես, Անահի՛տ, որովհետև շա՛տ հաճախ հաղթված լինելու հպարտությունն ավելին է, քան իրական հաղթանակը, աղջիկս...

Ես, տա՛տ, այնժամ ոչինչչչ չհասկացա, ես ընդամենը մանկան միամտությամբ նայեցի հորս դեմքին՝ մաքառումով, բայց և անբեկանելի արթուն հավատով լի նրա հայացքից ոչի՛նչ չքաղելովիսկ հիմա, տա՛տ...հիմա՞....

Չիմա, ես սիրում եմ մայիսը, ես սիրում եմ ծաղիկները, սիրում եմ կաթոցը ցողի, սիրում եմ համբերությունը հասունացող հացահատիկի, սիրում եմ համառությունը պայթող բողբոջի, բայց ամենակարևորը, տա՛տ... ես ապրում եմ, ես սիրում եմ...սիրո՛ւմ եմ, տա՛տ, լսո՞ւմ ես...բոլորին...ամենքին...ամենու՛ր... ես սիրո՛ւմ եմ...

Քամին ուժգնորեն բաց է անում պատուհանը...աքասիաների բույրից կխեղդվեմ ուր որ է...օդը հագեցած է խտածո սիրով...համատարած սեր է...

ՄԵՐԻ ԱՐԳԱՐՅԱՆ
ՉՊՏՅ մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման
Ֆակուլտետի աշխատակից, լեզուների ամբիոնի դասախոս

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱԿՈՐՅԱՆԻ *հետ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատակիցների ծանոթությունը և ապա համագործակցությունը հաճելի և օգտակարի համադրություն էր. բանիմաց ու գեղեցիկ, բարեկիրթ ու անչափ հմայիչ մեր պրակտիկանտուհին բոլորին գերեց առաջին իսկ հայացքից և ժամանակավորապես դարձավ մեր կոլեկտիվի անդամը: Մարիամը մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի կոմերիցիա մասնագիտության բակալավրիատի Կարմիր դիպլոմակիր շրջանավարտ է, իսկ այսօր արդեն՝ մարքեթինգային հաղորդակցությունների մագիստրոս: Ուսմանը զուգահեռ մասնագիտական աշխատանքի փորձ է կուտակել որպես թվային մարքեթինգի մասնագետ, ինչպես նաև ավարտին հասցրել մագիստրոսական թեզը՝ «ՀՀ բարձրագույն կրթության ոլորտում PR-ի կիրառման առանձնահատկությունները» թեմայով, որում հետազոտվում և վերլուծվում են նաև մեր համալսարանում իրականացվող հանրային կապերը, այսինքն՝ մեր գործունեությունը:*

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ ՄԵՐ ԲՈՒՀՈՒՄ. ՄԻ ՔԱՆԻ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄ

Արդի ժամանակաշրջանում հասարակայնության հետ կապերը կամ PR-ը (Public Relations) կազմակերպությունների գործունեության անբաժանելի մասն է և դիտարկվում է որպես կառավարման հատուկ գործառույթ, որը նպաստում է հասարակայնության հետ վստահելի հարաբերությունների ձևավորմանը, ինչպես նաև մշակում է կարծիքներին արագ արձագանքելու կառուցակարգ: Արտասահմանյան առաջատար համալսարաններում համապատասխան ստորաբաժանումներ ստեղծվել են դեռևս նախորդ դարաշրջանում, իսկ 1930-ական թվականներից ձեռք բերեցին կառավարման առանձին գործառույթ: Կիրառելով հանրային կապերի առավել մեծ ընդգրկվածությունն ապահովող ժամանակակից գործիքները՝ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններն առավել տեսանելիություն են ապահովում, որն էլ գրավում է մարդկանց:

Բուհում հանրային կապերը արտաքին ու ներքին միջավայրերի հետ հարաբերությունների հաստատման ու պահպանման կարևոր բաղադրիչ է, եական դերակատարում ունի նրա գործունեության ու հասարակայնության հետ փոխընդունման ոլորտում, որը հանգեցնում է դիմորդների թվի ավելացմանը, բուհի ճանաչվածության մակարդակի բարձրացմանը, դրական կերպարի ձևավորմանն ու բարի համբավի ձեռք բերմանը, ՁԼՄ-ների և այլ մարմինների հետ համագործակցությանը:

ՀՀ համալսարաններում հանրային կապերի ստեղծումը ու բարելավումը շուրջ տասնամյա պատմություն ունի, և դրա զարգացման հիմքում թափանցիկ, գրագետ ու ճիշտ աշխատանքն է: Մեր համալսարանը հանդես է գալիս հասարակայնության հետ կապերի ապահովման կայուն կառուցակարգերի կիրառմամբ: Բուհի լրատվության ու հասարակայնության հետ կապերի բաժինն ակտիվորեն համագործակցում է ներքին ու արտաքին միջավայրերի հետ, պատասխանատու է բուհի հանրային կապերի իրականացման, դրական կերպարի ձևավորման ու բարձր վարկանիշի պահպանման համար:

ՀՊՏՀ հանրային կապերը ներկայումս ծավալվում է 5 կարևոր ուղղություններով.

- բուհի պաշտոնական կայքի սպասարկում (<https://asue.am>)
- ֆեյսբուք սոցիալական ցանցում ՀՊՏՀ պաշտոնական էջի սպասարկում,
- «Տնտեսագետ» ամսագրի հրատարակում,
- ներկայացվածություն լինքդին սոցիալական հարթակում,
- ՁԼՄ-ների հետ աշխատանքների իրականացում:

Ներկայումս ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքի ամենօրյա աշխատանքը պլանավորվում ու իրագործվում է լրատվության ու հասարակայնության հետ կապերի բաժնում: Կայքը՝ <https://asue.am>, տարեցտարի հարստացվում է նոր խորագրերով, զեկույցներով, տեղեկատվությամբ, ամենօրյա թողարկումներով ներկայացվում են բուհի կյանքին, գործունեությանը վերաբերող հրապարակումներ, հայտարարություններ ու նորություններ: 2018 թ. մարտի 30-ին համալսարանը գործարկել է նոր կայք, որի նախապատրաստական աշխատանքներն սկսվել էին դեռևս 2017 թ.: Կայքն առաջնային կերպով շահակիցների պահանջներին համապատասխան տեղեկություն է տրամադրում, երբեմն ստանում բացասական արձագանքներ, և դրանք հիմք են հանդիսանում հետագա աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման ու հետադարձ կապի ապահովման համար: Նոր կայքի գործարկման հիմնական նպատակը ուսանողներին, դիմորդներին, հասարակայնության տարբեր խմբերին առավել հասանելի պայմանների տրամադրումն է. 2018 թ. հրապարակվել է շուրջ 500 նորություն ու 400 հայտարարություն:

Կայքին զուգահեռ ֆեյսբուք սոցիալական ցանցում գործում է բուհի պաշտոնական էջը, որում առանց բացթողումների տեղ են գտնում կայքի բոլոր հրապարակումները: ՀՊՏՀ ֆեյսբուքյան պաշտոնական էջը լավագույն հարթակ է «հարց և պատասխան» ձևաչափի ստեղծման, արձագանքներին գրագետ կերպով անդրադառնալու համար: Նման

հետևողական աշխատանքի, բարձրորակ բովանդակության շնորհիվ ներկայումս (06.05.2019 դրությամբ) բուհի պաշտոնական սոցիալական էջն ունի 19.056 «հետևորդ» և 19.115 «հավանող», որը վկայում է սոցիալական հարթակում էջի աշխատանքի կայուն աճի մասին: ԴՊՏՀ-ն ունի նաև յուրօրյան ալիք (<https://www.youtube.com/asueuni>), որում տեղ են գտնում համալսարանական կյանքն ամփոփ նկարագրող տեսանյութեր:

ԴՊՏՀ հանրային կապերի կարևորագույն ուղղություններից է բուհի «Տնտեսագետ» պաշտոնական ամսագիրը (տպագիր ու էլեկտրոնային), որն առաջնորդվում է կրթադաստիարակչական սկզբունքներով, հրապարակում գիտամշակութային, լրատվական հոդվածներ՝ արժարժեքով համալսարանի բազմաբնույթ առօրյան, հարթակ ծառայելով ԴՊՏՀ գիտնականների, ստեղծագործող աշխատակիցների և ուսանողների համար:

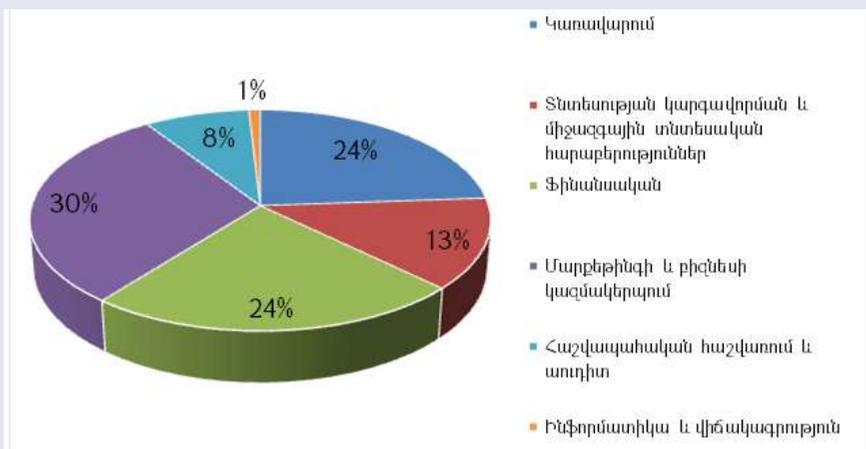
Փաստենք նաև, որ մայիսից բուհը ներկայացված է նաև լինքդին (LinkedIn) սոցիալական հարթակում, որում լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժինը օգտակար նյութեր է թողարկում բուհի կարևոր իրադարձությունների, աշխատաշուկայի, ինչպես նաև միջազգային համագործակցության ու այլ ուղղությունների վերաբերյալ:

Լրատվության ու հասարակայնության հետ կապերի բաժինը ակտիվորեն համագործակցում է ՀՀ ՁԼՄ-ների հետ, որի արդյունքում բուհի պաշտոնական կայքում տեղ գտավ «ՁԼՄ-ները մեր մասին» ենթախորագիրը: 2014-2018 թթ. ՁԼՄ-ների հրապարակումները ԴՊՏՀ-ի մասին թվով 407-ն են: 2014-2018 թթ. գրանցվել է ԴՊՏՀ-ի մասին մամուլի հրապարակումների զգալի աճ. ամենացածր ցուցանիշը

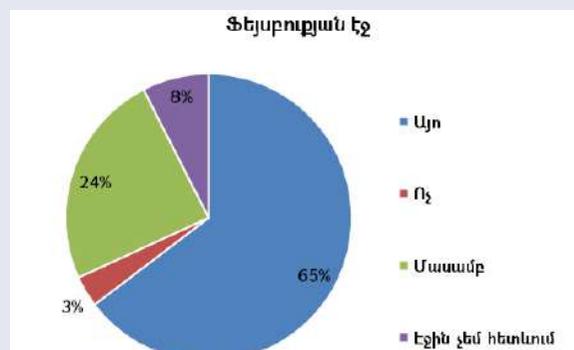
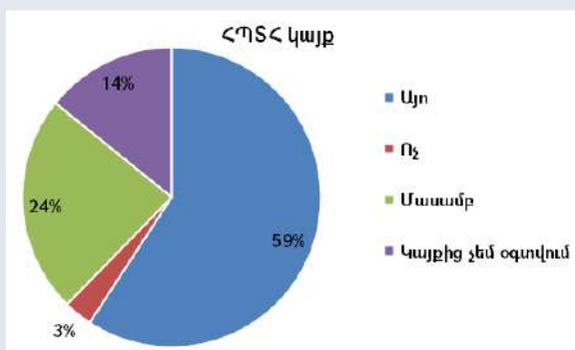
եղել է 2014 թ.՝ թվով 40 հրապարակում, ամենաբարձրը՝ 2017 թ.՝ 140: «ՁԼՄ-ները ԴՊՏՀ-ի մասին» 2018 թ. սակավաթիվ հրապարակումները պայմանավորված էին ԴՊՏՀ նոր կայքի գործարկումով, ինչը տեխնիկական պատճառ է համեմատաբար ցածր արդյունքների: 2019 թ. հունվարից մինչև ապրիլ ԴՊՏՀ-ի մասին ՁԼՄ-ների հրապարակումները 52-ն են, ինչը վկայում է 2018 թ. համեմատ քանակական աճի, բուհի ու հայաստանյան ՁԼՄ-ների միջև ակտիվ համագործակցության մասին:

Հաշվի առնելով բուհում հանրային կապերի ուղղությունները, հարկ է համարվում այս ամենը դիտարկել ուսանողների տեսանկյունից՝ որպես ներքին շահակիցների: Այդ նպատակով հետազոտություն է կատարվել առցանց հարցմամբ՝ ԴՊՏՀ առկա և հեռակա ուսուցման բակալավրիատի և մագիստրատուրայի ուսանողների շրջանում: Նպատակն է հավաքագրել կարծիքները և առկա հիմնախնդիրները:

ԴՊՏՀ ուսանողների քանակը 2019 թ. ապրիլի 1-ի դրությամբ կազմում է 5.749 (առկա բակալավրիատ՝ 2.978, հեռակա բակալավրիատ՝ 1.723, առկա մագիստրատուրա՝ 642, հեռակա մագիստրատուրա՝ 406), և որպես ընտրանքային համախմբություն՝ հարցմանը մասնակցել է 361 ուսանող: Մասնակիցների ճնշող մեծամասնությունը՝ 85%-ը, իգական սեռի ներկայացուցիչներ են, որոնք ավելի ակտիվ են իրենց կարծիքը արտահայտելու հարցում և 15%-ը՝ արական սեռի: Բոլոր կրթական ծրագրերի ու ֆակուլտետների ուսանողները մասնակցել են հարցմանը, առավելագույն ցուցանիշ գրանցել է մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետը՝ 30%:

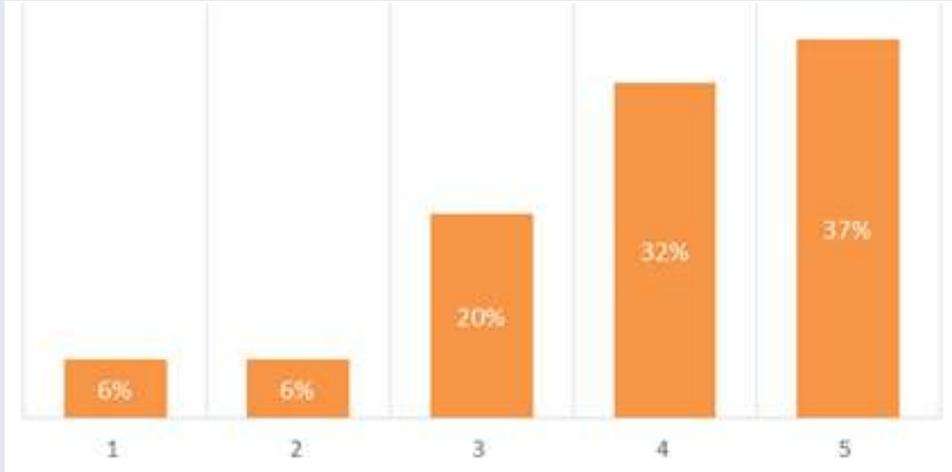
Ուսանողների մասնակցությունը ըստ ֆակուլտետների

«Ձեր կարծիքով ԴՊՏՀ պաշտոնական կայքը և ֆեյսբուքյան էջը ուսանողներին տրամադրող են անհրաժեշտ տեղեկություն» հարցի արդյունքները

Հանրային կապերի գործունեության պատկերը բավականին հուսադրող է, քանի որ բուհի պաշտոնական կայքի ու ֆեյսբուքյան էջի անխափան սպասարկումը ներքին ուղղություններում արդյունավետ է իրականացվում: Հարցվողների մեծամասնությունը՝ 59%-ը՝ կայքի դեպքում և 65%-ը՝ ֆեյսբուքյան էջի, կարծում է, որ այդ երկու աղբյուրները բավարար կերպով տրամադրում են ուսանողներին անհրաժեշտ տեղեկությունը: Հարցին «ոչ» պատասխանած ուսանողների թիվը փոքր կշիռ է կազմում

(երկու դեպքում էլ՝ 3%), ինչը գոհացուցիչ ցուցանիշ է հանրային կապերի ներքին գործունեության համար: ՀՊՏՀ կայքի ու ֆեյսբուքյան էջի տեղեկատվությամբ հագեցվածության վերաբերյալ երկու դեպքում էլ հարցվողները տվել են «մասամբ» պատասխանը՝ 24%: Մյուս ցուցանիշների համաձայն՝ հարցվողների 14%-ը չի օգտվում ՀՊՏՀ կայքից՝ որպես տեղեկատվության աղբյուր, և 8%-ը չի հետևում բուհի ֆեյսբուքյան էջին:

Լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատանքի արդյունավետությունը (1-ը՝ ցածր, 5-ը՝ բարձր)

Պատկերից պարզ է դառնում, որ հարցմանը մասնակցած ուսանողների գերակշիռ մասը՝ 37%-ը, բարձր է գնահատել բաժնի աշխատանքի որակը, որի համար հիմք են հանդիսանում բուհի միջոցառումների ժամանակ բաժնի աշխատակիցների հետ անմիջական շփումները, ուսանողների հետ տարվող արդյունավետ զրույցները, կայքի ու սոցիալական էջի բավարար սպասարկումը: Պատասխանների 32%-ը վկայում է միջին և մնացած 12%-ը՝ ցածր գնահատականի մասին:

Այսպիսով, կարելի է փաստել, որ համալսարանի ուսանողների դրական կարծիքը առավել քան կարևոր է ներքին PR արդյունավետության ապահովման տեսակետից:

Հասարակայնության հետ վստահելի կապերի, դրական կարծիքի ձևավորման նպատակով անհրաժեշտ է կիրառել նորարարական PR տեխնոլոգիաներ ու գործիքներ, ներքին արդյունավետության բարձրացման համար՝ մշտապես տեղեկանալ շահակիցների կարծիքներին, արձագանքներին, տպավորություններին: Անհրաժեշտ է մշակել հետադարձ կապն ապահովող գործիքների գնահատման մեթոդներ, ինչպիսիք են էլեկտրոնային հարցումները, ֆոկուս-խմբերը: Այս հարցումներից ակնկալվող օպտիմալ արդյունքները հիմք կհանդիսանան ՀՊՏՀ ներքին PR-ի հիմնախնդիրների լուծման, բուհի գործունեության բարելավման համար:

Լինում են դեպքեր, երբ ՀՊՏՀ ֆակուլտետներում, այլ ստորաբաժանումներում կայանալիք (բուհի և ուսանողների համար) կարևոր իրադարձու-

թյունների մասին նախապես տեղյակ չլինելու պատճառով լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժինը նախապես չի տրամադրում միջոցառման վերաբերյալ տեղեկություն, ինչը հանգեցնում է ոչ բոլոր ցանկացողների մասնակցությանը: Առաջարկում ենք, որ յուրաքանչյուր ֆակուլտետ և ստորաբաժանում ունենա PR պատասխանատու (կարող է լինել հենց լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի աշխատակից կամ կամավորական սկզբունքով աշխատող ուսանող), որը մշտապես տեղյակ կլինի նախատեսվող միջոցառումներին:

Կադրային ու տեխնիկական սահմանափակ ռեսուրսների պատճառով նախկինում չեն պատրաստվել տեսանյութեր, սակայն ընթացիկ տարվա երկրորդ կիսամյակից թողարկվել են առաջին հրապարակումները: Անհրաժեշտ է որոշակի ռեսուրսների տրամադրում, որի դեպքում հնարավոր կլինի մշակել ֆակուլտետների ուսումնական ծրագրերը, նպատակահարմար է պատրաստել բուհի մասնագիտությունները ներկայացնող բովանդակալից կարճամետրաժ տեսանյութեր, որոնք, այլ մեթոդների համեմատ, ավելի մեծ ընդգրկվածություն են ապահովում:

Վերոնշյալ առաջարկությունները որոշակիորեն կնպաստեն հետազոտությունների արդյունքում վեր հանված խնդիրների լուծմանը՝ որպես ՀՊՏՀ հանրային կապերի գործունեության արդյունավետ իրականացման կարևոր նախապայմաններ:

Աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժնում մշտադիտարկվում է շրջանավարտների ցանցի համալրման գործընթացը, որին միացել է շուրջ 700 շրջանավարտ:

Շարունակական կրթության և վերապատրաստումների բաժնի տեսադաշտում դասախոսների և աշխատակիցների վերապատրաստման ծրագրերն են, կարծաժամկետ դասընթացների ընտրությունը և կազմակերպումը:

Չափապահական հաշվառման բաժնում թռուցքաժողով է՝ հանձնարարականների քննարկում:

Ձևույնների բաժնում ամփոփվում են համակարգչային տեխնիկայի և նոր մարզագույքի ձեռք բերման մրցույթի արդյունքները:

Տնտեսական և ինժեներատեխնիկական բաժնի աշխատակիցները կաթսայատանն են, կատարվում են վերանորոգման աշխատանքներ:

«Տնտեսագետ» իրատարակչության աշխատակիցները լիահույս են՝ գրագետ, որակյալ և բարձրաձաչակ է տպագրական հեթթական արդյունքը:

Գրադարանի աշխատանքը՝ ընթերցասրահում, թե սպասարկման բաժնում, ուղղված է ընթերցողին, որոնողին, հետազոտողին՝ լինի ուսանող, թե դասախոս:

Էլեկտրոնային սարքավորումների սպասարկման և ծրագրային ապահովման բաժնի աշխատակիցները՝ 2018-2019 ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակի ամփոփիչ ստուգաթղթերն և քննությունները կազմակերպելիս:

Ի՞ՆՉ Է ԽՈՍՏԱՆՈՒՄ «ՍՊԻՏԱԿ ՈՍԿՈՒ» ԿԵՐԱԴՂՈՐԶԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բնության կողմից մարդուն պարզևած արժեքավոր բույսերից մեկը բամբակենին է, որը ոչ միայն տեքստիլ արդյունաբերության գլխավոր հումքն է, այլև՝ ավելի քան 140 տեսակի օգտակար նյութերի ու բաղադրիչների: Պատահական չէ, որ բամբակն իր կարևոր ու արժեքավոր նշանակությամբ «սպիտակ ոսկու» կարգավիճակ է ստացել:

Հայաստանում բամբակ մշակվել է մինչև 1960-ական թթ. կեսերը, և ներկայումս՝ ավելի քան կես դար հետո, վերականգնվում է դրա մշակությունը: Արմավիրի մարզում մեկնարկել է բամբակի մշակման ու վերամշակման ծրագիրը՝ առայժմ փորձնական 1000 հա տարածքի վրա (նախկինում Հայաստանում բամբակ է մշակվել շուրջ 16-18 հազ. հա սահմանում): Ներկայումս աշխարհի ավելի քան 50 երկրում բամբակ է մշակվում, և չկա որևէ երկիր, որ չօգտագործի բամբակի հումքը: Այն իր նշանակությամբ նավթի (սև ոսկու), գազի (կապույտ ոսկու) նման շատ բարձր իրացվելիություն (լիկվիդայնություն) ունեցող ռազմավարական բարիք է:

Կարծում ենք՝ մեր ընթերցողին կհետաքրքրեն և ճանաչողական նշանակություն կունենան բամբակի մասին համակողմանի տեղեկացվածությունը և հետևյալ հարցերի պատասխանները. ի՞նչ է բամբակը որպես տեխնիկական մշակաբույս, մեր իմացած թելից ու գործվածքից բացի, էլ ինչպիսի՞ նյութերի համար է հումք հանդիսանում և ինչո՞ւ է «սպիտակ ոսկի» համարվում:

Նախ նշենք, որ բամբակը՝ 35 տեսակ ունեցող այս թուփը, շատ արժեքավոր տեխնիկական թելատու, ձիթատու և մեղրատու մշակաբույս է, սիրում է արգավանդ հող, խոնավություն, լույս և ջերմություն, որի համար էլ ամերիկացիներն այն անվանել են «արևի գավակ»: Բամբակենու տեսակներից ամենաարժեքավորը և տարածվածը երեքն են՝ մեքսիկական կամ սովորական, որը տալիս է բամբակի համաշխարհային հումքի 70%-ը, եգիպտական՝ նրբաթել բամբակենին է, որից ստացվում է բարակությամբ և ամրությամբ լավագույն թելը (Հայաստանում մշակվելու է այս տեսակը) և հնդկաչինական, որը մշակվում է նաև Ադրբեջանում և միջինասիական երկրներում (Ուզբեկստան, Թուրքմենստան և այլն):

Բամբակի բարձր արդյունատվությունը պատկերացնելու համար նշենք, որ 1 տոննա բամբակի հումքից ստացվում է մինչև 400 կգ բամբակաթել (որից կարելի է պատրաստել 3000 մետր գործվածքեղեն) և շուրջ 500 կգ սերմ: Իսկ 1 տոննա բամբակի սերմից ստացվում է 170-190 կգ ձեթ, 400-420 կգ քուսպ, 300-400 կգ բամբակակեղ, 30 կգ բամբակի աղվամազ:

Բամբակի թելից գործում են չիթ, բատիստ, սատին, տրիկոտաժ, թավիշ, ինչպես նաև հատուկ գործվածքներ պարաշյուտների և օդապարիկների համար և այլն: Բամբակի թելերից են ստանում կիրզան, որը բազմաշերտ ամուր ու հատուկ գործվածք է և փոխարինում է կաշվին: Բամբակի հատուկ նուրբ թելերից արտադրում են կինոֆոտոժապավեններ, պարաններ, պատրույգներ, էլեկտրալարերի փաթույթներ, քամիչներ, խողովակներ, նրբաթաղիք, բարձր որակի գրելու թուղթ և այլն: Մեծ չափով բամբակաթել է օգտագործվում բրդյա և մետաքսյա գործվածքներում (որպես խառնուրդ): Պատրաստվում են դեկորատիվ գործվածքներ, վերմակներ, սրբիչներ և այլն:

Բամբակենու սերմերից քամում են ձեթ, որն օգտագործում են պահածոների, մարգարինի և օճառների, մոմի արտադրության մեջ: Ձեթը քամելուց հետո մնացած քուսպը մինչև 40% սպիտակուց պարունակող խտացված անասնակեր է, նաև՝ բարձրորակ պարարտանյութ: Ստացվում է նաև հանքածյուր, որն օգտագործվում է ջերմակայուն լաթեր, օլիֆ պատրաստելու և ճանապարհային ամուր ծածկույթների համար: Սերմերի կեղևը կիրառվում է սպիրտի արտադրության համար, ցողունը վառելանյութ ու շինանյութ է, ստվարաթղթի հումք է, տերևներից կիտրոնաթթու և խնձորաթթու են արտադրում: Բամբակի սերմի կեղևի աղվամազերից պատրաստում են տաք հագուստի աստառ, ներքնակի, փափուկ կահույքի լցանյութ, թեթև վերմակներ, էլեկտրամեկուսիչներ, արհեստական ապակի, լինոլեում, լաք, ցելոֆան և այլն:

Բամբակենու զանգականման գեղեցիկ ծաղիկները թեև շատ կարճ կյանք ունեն (գոյատևում են 2-3 օր և անընդհատ գունափոխվում են), սակայն հարուստ են նեկտարով և բարձր որակի մեղրատվություն ունեն:

Ինչպես նկատում ենք, բամբակենին տեխնիկատնտեսական բազմանշանակ հատկանիշներով օժտված բարձրարժեք մշակաբույս է, որի մշակությունը կարևոր նշանակություն կունենա մեր հանրապետության ոչ միայն գյուղատնտեսության, այլև տնտեսության շատ ոլորտների զարգացման գործում: Արարատյան դաշտի շատ անմշակ հողատարածքներ կդառնան մշակովի, կկառուցվի բամբակագտիչ գործարան (Հայաստանն ունեցել է 3 բամբակագտիչ գործարան), կստեղծվեն գյուղատնտեսական ու արդյունագործական նոր աշխատատեղեր, էապես կկրճատվի տարածաշրջանի գործազրկության մակարդակը, բնակչության մի զգալի մասը կապահովվի աշխատանքով և եկամտով, որն էլ կարող է դրական ազդեցություն ունենալ տարածաշրջանի բնակչության բարեկեցության, սոցիալական և ժողովրդագրական վիճակի վրա:

Ոչ պակաս կարևոր է նաև այն, որ սեփական բամբակ ունենալը Հայաստանի տնտեսական անկախության ու անվտանգության երաշխիքներից կարող է դառնալ և թուլացնել կախվածությունը արտաքին շուկաների ռիսկերից՝ այս առումով որպես կարևոր ռազմավարական մշակաբույս:

ՀԱՍՏԱՐԹ ԵՎԱՄՏԱՅԱՐԿ. ՄԻ ՔԱՆԻ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄ

ՀՀ «Եկամտահարկի մասին» օրենքի մեջ նախատեսվող փոփոխություններից է համարվում 2019 թ. սեպտեմբերից անցումը համահարթ եկամտահարկի 23%-ի, որը 2023 թվականին պետք է հասցվի միասնական 20%-ի: Ներկայումս, ըստ գործող կարգի, եկամտահարկը գանձվում է պրոգրեսիվ սանդղակով՝ 23%, 28% և 36%՝ կախված հարկվող եկամտի մեծությունից: Նոր, համամասնական եկամտահարկի համահարթ սանդղակը նախատեսվում է կիրառել հետևյալ փուլերով և դրույքաչափով.

- 2019 թ. սեպտեմբերից՝ 23%
- 2020 թվականից՝ 22%
- 2021-ից՝ 21%
- 2022-ից՝ 20,5%
- 2023-ից՝ 20%:

Հարց է առաջանում, թե որ հարկատուները կշահեն համահարթ եկամտի կիրառումից: Ըստ այդմ՝ մինչև 150 հազ. դրամ եկամուտ ունեցողների եկամտահարկը 2023 թ. կնվազի 3%-ով, ներկայիս 28% դրույքաչափով հարկվողները կշահեն 8%, իսկ 36%-ով հարկվողները՝ 16%: Պետք է նշել, որ նման պարագայում պետք է եկամտահարկի բաժինը կնվազի շուրջ 17-19 մլրդ դրամով, որը նախատեսվում է փոխհատուցել արտոնագրային հարկի, ակցիզային հարկի և պետական տուրքերի բարձրացման, ինչպես նաև գույքահարկի նոր օրենքի ընդունման շնորհիվ: Վերջինս կարևոր դերակատարություն է ունենալու պետք է եկամուտները համալրելու համար, քանի որ հարկվող գույքի կադաստրային արժեքը գնահատվելու է դրանց փաստացի շուկայական գների հիման վրա («Տնտեսագետը» նախկինում անդրադարձել է դրան):

Համահարթ եկամտահարկի կիրառման հետ կապված անհրաժեշտ ենք համարում ներկայացնել մի քանի նկատառում:

1. Ներկայումս գործող պրոգրեսիվ եկամտահարկ գործնականում գրեթե դերակատարություն չունի, որովհետև 2 մլն դրամից բարձր եկամուտ ունեցող և

36% հարկվողների թիվը ամբողջ հանրապետությունում ընդամենը 1300 է, իսկ 1 մլն դրամից ավելի վարձատրվողները գրեթե 6200-ն են: Այսինքն՝ եկամտահարկի պրոգրեսիվ սանդղակը դեֆակտո իր նպատակին չի ծառայում:

2. Եկամտահարկի դրույքաչափի իջեցումը մինչև 20%-ի կբացառի տնտեսավարողների կողմից աշխատավարձի գումարի մի մասը որպես շահույթ ու դիվիդենտ ցույց տալու և բարձր եկամտահարկից խուսափելու գաղափարները, «ֆինանսական խորամանկությունները», քանի որ շահութահարկի ներկայիս դրույքաչափը 20% է, իսկ շահաբաժնինը (դիվիդենտ)՝ 10%:

3. Ներկայումս Հայաստանում կան բարձր վարձատրվող բանիմաց և որակյալ ծրագրավորողներ, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտի մասնագետներ, վիրաբույժներ, փորձագետներ և այլն, որոնցից 36% եկամտահարկի գանձումը կարող է հանգեցնել «ուղեղների արտահոսքի»:

Այնուհանդերձ, եկամտահարկի մասին օրենքում կատարվող փոփոխությունները չեն լուծում չհարկվող եկամտի շեմ սահմանելու հարցը: Բանն այն է, որ գրեթե բոլոր երկրներում (նախկինում՝ նաև Հայաստանում) չհարկվող եկամտի շեմ են սահմանում սովորաբար նվազագույն սպառողական զանբյուրի կամ էլ նվազագույն աշխատավարձի չափով: Եթե ներկայումս Հայաստանում նվազագույն աշխատավարձը 55 հազ. դրամ է, որը ցածր է նույնիսկ նվազագույն սպառողական զանբյուրից (60 հազ. դրամ), ուստի տրամաբանական կլիներ, որ մեզ մոտ նույնպես նվազագույն աշխատավարձը չհարկվեր, քանի որ երաշխավորված նվազագույն աշխատավարձի տրամաբանությունը հենց նվազագույն կենսազանբյուրի ապահովումն է:

Դետաքրքրության համար նշենք, որ Գերմանիայում տարեկան մինչև 9500 եվրոյից եկամտահարկ չի գանձվում, 9500-36000 եվրոյից գանձվում է 10%, իսկ 36000 եվրոյից բարձր՝ 12%:

ԻՆՉՊԵՄ ԵՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Հայաստանը համարվում է ջրային ռեսուրսներով հարուստ երկիր: Հանրապետության գետերի ջրային ռեսուրսների ընդհանուր ծավալը կազմում է 7,5 մլրդ մ³, որից օգտագործվում է միայն 2 մլրդ մ³-ը, այսինքն՝ մեր ունեցած ջրային ռեսուրսների 5 մլրդ մ³-ը կամ 66,6%-ը դուրս է հոսում հանրապետության տարածքից: Մեր ջրային ռեսուրսների ամենամեծ պաշարը Սևանա լճում է, որը գնահատվում է 32,92 մլրդ մ³, իսկ հանրապետությունում կառուցված 80 ջրամբարներում կարող է պաշարվել 1,4 մլրդ մ³ ջուր: Նախատեսվում է կառուցել ևս 13 ջրամբար՝ 833 մլն մ³ ընդհանուր ծավալով:

Հայաստանի ջրամբարների ամենախոշոր 10-յակում կարող է պաշարվել 1261,9 մլն մ³ ջուր կամ ընդհանուրի 90%-ը: Ջրամբարները ունեն հետևյալ ջրատարողությունները.

1. Ախուրյանի՝ 523 մլն մ³
2. Սպանդարյանի՝ 257 մլն մ³
3. Արփի լիճ՝ 105 մլն մ³
4. Տոլորսի՝ 96,8 մլն մ³
5. Ապարանի՝ 91 մլն մ³
6. Ազատի՝ 70 մլն մ³
7. Ջողազի՝ 45 մլն մ³
8. Դերիների՝ 26 մլն մ³
9. Մարմարիկի՝ 24,2 մլն մ³
10. Կառնուտի՝ 23,9 մլն մ³:

Այս և մյուս ջրամբարները կարևոր նշանակություն ունեն Հայաստանի գետերի հոսքը կարգավորելու, հալոցքաջրերն ու անձրևաջրերը ոռոգման նպատակով կուտակելու, չորային միկրոկլիմայական պայմանները մեղմացնելու, և որ կարևորն է՝ էներգետիկ կարիքները հոգալու համար: Վերջինիս անդրադառնա՞նք մի փոքր

ավելի մանրամասնորեն:

Ներկայումս Հայաստանում գործում են 188 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ (ՓՀԷ), որոնք հիմնականում կառուցված են լեռնային գետերի վրա: Վերջին ժամանակաշրջանում ՀՀ Կառավարության կատարած ստուգումներից պարզվել է, որ դրանց մեծ մասում ջրաչափեր տեղադրված չեն: Ավելին, այդ ՓՀԷ-երի մեծ մասում տեղադրված են այնպիսի գեներատորներ, որոնք չեն համապատասխանում տրամադրված լիցենզիայի պահանջներին: Արդյունքում Հայաստանում այսօր բազմաթիվ գետեր դեյուրե կան, բայց դեֆակտո չկան: Այդ գետերից ոռոգումը խիստ պակասել է, քանի որ ՀԷ-երի տուրքի մեջ մտնելուց հետո ջուրը պետք է շարունակի հոսել գետի հունով, սակայն երբեմն այն այլ ուղղությամբ է տարվում և օգտագործվում անօրինակ ոռոգումների համար: Օրինակ, Վայոց ձորի մարզի Եղեգիս գետի վրա, որի երկարությունը 35 կմ է, կառուցված են 18 ՓՀԷ-եր, և գետը, իր վերջնագծին դեռ չհասած, գրեթե ցամաքում է:

Փոքր ՀԷ-երի առաջացրած մյուս խնդիրն այն է, որ, ըստ սահմանված կարգի, այդ ՀԷ-երը պետք է ձևավորվեն ունենան, որպեսզի կենդանական աշխարհի բնականոն վերարտադրության գործընթացը չխաթարվի: Սակայն այդ ձևավորումները ՀԷ-երի գերակշիռ մասում չկան կամ էլ չեն համապատասխանում ստանդարտներին: Խնդիրներից է համարվում նաև այն, որ Հայաստանն այնքան ջրային ռեսուրս ունի, որ ոռոգման ջուրն էլեկտրաէներգիայի նման բոլորին պետք է հասանելի լինի, սակայն ջրի կորուստները անհավանական չափերի են հասնում, իսկ եղած ջրամբարներում էլ լավագույն դեպքում կիսով չափ ջուր է ամբարվում: Խնդիր է նաև Արարատյան դաշտավայրում գործող 257 ձկնաբուծարանների կողմից ընդերքի ջրային ռեսուրսների ոչ արդյունավետ օգտագործումը: Նախ՝ ստորգետնյա ջրային ռեսուրսները գրեթե 50%-ով պակասել են, և մյուս կողմից էլ՝ այդ օգտագործված ջրերը ոռոգման նպատակով երկրորդային օգտագործման դեպքում չեն մաքրվում, և ծաղիկներից նույնիսկ ձկան հոտ է գալիս:

Իսկ ինչպե՞ս է օգտագործվում մեր քաղցրահամ ջրի շտեմարանը՝ Սևանը, որը պարունակում է Հայաստանի քաղցրահամ ջրերի ավելի քան 80%-ը: Կանխատեսվում է, որ 2019 թ. Սևանի ջրի մակարդակը կբարձրանա 38 սմ-ով, սակայն վերջերս ՀՀ Կառավարության որոշմամբ թույլատրվել է 170 մլն մ³ ջրառ Սևանից: Նշենք, որ 1 սմ-ով Սևանի մակարդակի բարձրացումը հավասարազոր է 12 մլն մ³ ջրի ավելացման, իսկ նշված ջրառի հետևանքով մակարդակը կիջնի շուրջ 14%-ով:

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԵՍԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Երկրների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ժողովրդի բարեկեցության մակարդակը գնահատելու համար սովորաբար հիմք են ընդունվում որոշակի մակրոտնտեսական ցուցանիշներ, մասնավորապես՝ ՀՆԱ-ի մեծությունը, 1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ի ցուցանիշը, գործազրկության և աղքատության մակարդակները, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ներգրավվածությունը և այլն, որոնց հիման վրա կատարվում են միջպետական համեմատություններ և վերլուծություններ:

Նշված ցուցանիշների համաձայն՝ փորձենք համադրել Հայաստանի և նրա հարակից տարածաշրջանային երկրների տնտեսական զարգացման համեմատական ցուցանիշները:

Մակրոտնտեսական ցուցանիշները 2018 թ. դրությամբ

Երկրներ	ՀՆԱ (մլրդ դոլար, փաստացի շուկ. գներով)	1 շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն (դոլար)	Գործազրկությունը (%)	Աղքատությունը ** (%)	ՕՈՒՄ-ը (մլրդ դոլար)	Պետական պարտքը ՀՆԱ-ի նկատմամբ (%)
Ռուսաստան	1630,66	11327	4,8	13,6	25,0	14,4
Թուրքիա	766,43	9346	13,5	16,0	10,0	29,1
Իրան	452,28	5491	13,9	10,3	5,6	33,2
Ադրբեջան	45,42*	4569	5,0	15,0	2,9	19,4
Վրաստան	16,32	4400	12,7	21,0	1,8	44,5
Հայաստան	12,41	4149	18,1	25,7	0,246	48,5

*Ադրբեջանի ՀՆԱ-ն 2015 թ. եղել է 75 մլրդ դոլար:
**Աղքատությունը ներկայացված է օրական 1 շնչի հաշվով 1,9 դոլարից պակաս սպառման ցուցանիշով:

Բերված ցուցանիշներն ինքնին խոսում են, ուստի մեկնաբանությունները թողնում ենք ընթերցողին:

ԻՆՉՈՒՒ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՉԵՆ ՄՇԱԿՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՔՆԵՐԸ

Հայաստանը սակավահող երկրների շարքին է դասվում, և շատ զարմանալի է, որ այս պարագայում վարելահողերի մի զգալի մասը չի մշակվում: Այսպես, 450 հազ. հեկտար վարելահողից չի օգտագործվում 200 հազ. հեկտարը կամ 44,4%-ը: Շատ դեպքերում դրա պատճառ են ներկայացվում ոռոգման դժվարությունները, սակայն դա այնքան էլ հիմնավոր չէ, որովհետև նույնիսկ ոռոգելի հողատարածքների գրեթե 50%-ը ներկայումս չի մշակվում: Համեմատության համար նշենք, որ շատ ավելի սակավահող Իսրայելում արհեստական բլուրներ են ստեղծում, որպեսզի հողային մակերեսներն ավելացնեն: Սակավահողության պատճառով Իսրայելի անասնապահությունը հիմնականում ստացիոնար (մսուրային, գոմային) եղանակով է իրականացվում, սակայն կովերի կաթնատվությունը աշխարհում ամենաբարձրերից է:

Հայաստանում հողատարածքներն ամբողջովին չմշակելու պատճառներից է համարվում ոչ միայն անարդյունավետ ոռոգման համակարգը (հատկապես՝ կապված մեծ ջրային կորուստների և վարձը ըստ ոռոգվող տարածքի հաշվելու հետ և ոչ թե ըստ փաստացի օգտագործված ջրի քանակի), այլև հողերի մասնատվածությունը կամ կտրտվածությունը (միջին հողակտորը 1,5 հեկտար է կազմում): Վերջինիս հետևանքով գյուղատնտեսական տեխնիկայի, թունաքիմիկատների, պարարտանյութերի օգտագործումն այնքան էլ արդյունավետ չէ, և նույնիսկ հողի մշակման ծախսերը չեն փոխհատուցվում: Հողօգտագործման վրա բացասաբար է անդրադառնում նաև հողի հարկի և ջրի վարձի գանձման կարգը: Ժամանակին դասական տնտեսագիտության հիմնադիր Ադամ Սմիթը հարկազանձման կարևոր սկզբունքներից է համարել վճարման ժամկետի հարմարությունը վճարողի համար: Այսինքն, գյուղացուն հարմար է վճարումները կատարել բերք ու բարիք ստանալուց հետո, ոչ թե՝ մինչ այդ:

Այս պարագայում շատ հողատարածքներ որպես խոտհարք են օգտագործվում, որպեսզի հողի հարկը մուծեն և անարդյունավետ մշակելով հողի բնական բերրիությունն իզուր չնվազեցնեն: Դրանք նույնիսկ շատ դեպքերում վարձակալության չեն տրվում:

Կառավարությունը չմշակվող հողերի հիմնախնդրի լուծումը տեսնում է այսպես. 3 տարուց ավելի չմշակվելու դեպքում դրանք պետք է պետական միջամտությամբ տրվեն վարձակալության և անհրաժեշտության դեպքում նաև աճուրդով վաճառվեն:

ՍԱՍՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
ՀՊՏՀ տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի դոցենտ

ԱՆՆԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱԼ

Չեռու եւ մոպ Ծապոնիքան՝

հայրենու ազգերով

Ֆինանսների ամբիոնի ասիստենտ, տնտեսագիտության թեկնածու Աննա Վարդանյանի հետ մեր ծանոթությունը տեղի ունեցավ ապրիլին, երբ համալսարանում կազմակերպվել էր «Ճապոնական հրաշք. քաղված դասեր և մարտահրավերներ» թեմայով դասախոսություն: Ի դեմս ֆինանսիստ տնտեսագետի՝ մենք ծանաչեցինք ճապոնիայի պատմության և մշակույթի գիտակի, հայ-ճապոնական առնչությունների անմիջական մասնակցի:

Այսօր Աննա Վարդանյանը մեր հերոսուհին է, մեր պատմությունը հայ-ճապոնական աղերսների բացահայտման ու ամրապնդման գործում նրա հետևողական աշխատանքի ու նվիրումի մասին է, իսկ նրա պատմությունը՝ ճապոնացի նկարիչ Կացուչիքա Յոքուսայի «Կանագավայի մեծ ալիքը» կտավի մասին:

Մեր գործընկերոջ մասնագիտական և ստեղծագործական ուղին, ինչպես նաև հետաքրքրությունների ձևավորման ակունքները ավելի տեսանելի և ընկալելի ձևեր կայացնելու համար մի փոքր մանրամասնենք. ավարտել է Տնտեսագիտական համալսարանի (նախկինում՝ ԵՐԺՏ) «Ալեք Մանուկյան» հենակետային վարժարանը, այնուհետև, դառնալով մեր բուհի ուսանող, փոխանակային ծրագրով մեկնել է ճապոնիա և սովորել Մոտորի համալսարանում (համաձայն երկու համալսարանների միջև կնքված պայմանագրի): Ավարտել է ասպիրանտուրան, թեկնածուական ատենախոսություն պաշտպանել «Ներդրումների ներգրավման բարելավման ուղիները 33 ադամանդագործական ընկերություններում» թեմայով և սկսել գիտամանկավարժական աշխատանքը: Հիմնադրել և ղեկավարում է «Վի էնն» ընկերությունը, Համաշխարհային հայ ոսկերիչների միության Հայաստանի խորհրդի անդամ է և ճապոնագետ: Համախափ կազմակերպում է հայ-ճապոնական մշակութային միջոցառումներ:

Գերթականը մայիսի 16-ին էր. Աննա Վարդանյանի և Հայ մատենագրության թվանշային գրադարանի նախածեղծությանը տեղի ունեցավ Հեղինե Մելիք-Հայկազյանի «Մի պտույտ ճապոնում» գրքի թվայնացված տարբերակի շնորհանդեսը, որին ներկա էին 33-ում ճապոնիայի արտակարգ և լիազոր դեսպան Ջուն Յամադան, 33 ՄԺ հայ-ճապոնական բարեկամական խմբի ղեկավար եղգար Առաքելյանը, գիտնական Մերուժան Կարապետյանը, հայագետ, պատմաբանասեր Արծվի Բախչինյանը, գրող Արմենուհի Սիսյանը, թուանյանագետներ, հետազոտողներ, ուսանողներ:

Աննա Վարդանյանը 2 տարի առաջ է Ազգային գրադարանում ծանոթացել հայտնի Հայկազյան տոհմի ներկայացուցիչ Հեղինե Մելիք-Հայկազյանի «Մի պտույտ ճապոնում» գրքին, որը տպագրվել է 1905 թ. Թիֆլիսում: «Այս գիրքը, որը տպագրվել է ավելի քան մեկ դար առաջ, աննախադեպ ինֆորմացիա է փոխանցում մեզ ոչ միայն այդ ժամանակաշրջանի ճապոնիայի մասին, այլև հայ և ճապոնացի ժողովուրդների այս պահի դրությամբ ամենահին առնչությունն է բացահայտում», – ասում է մեր գործընկերը և տեղեկացնում՝ գրքի էլեկտրոնային հավելվածին կարելի է ծանոթանալ <http://www.digilib.am> հասցեով:

Գրքում մանրամասնորեն պատմվում է նախորդ դարասկզբի ճապոնիայի գրեթե բոլոր ոլորտների մասին: Այն տնտեսագետ ընթերցողներին կարող է օգտակար լինել հատկապես մինչ «ճապոնական տնտեսական հրաշքի» ժամանակաշրջանը երկրի գիտատեխնիկական, տնտեսական կյանքի ուշագրավ արժարժույթներով:

Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԱՐԱՐԱՏԸ ԶԱՊՈՆԱԿԱՆ ԳԵՂԱՆԿԱՐՈՒՄ

Երբ առաջին անգամ առիթ ունեցա տեսնելու ճապոնացի նկարիչ Կացուչիքա Յոքուսայի (1760–1849) «Կանագավայի մեծ ալիքը» նկարը, անմիջապես ծովի ալիքներում նկատեցի Արարատ լեռան ուրվագիծը: Տեսածիս մասին հայտնեցի իմ նկարիչ և ոչ նկարիչ ընկերներին, սակայն, առանձնակի ոգևորության պատասխան ալիք չստանալով, առժամանակ այդ հարցը մի կողմ թողեցի:

Անցյալ տարի ճապոնիա կատարած այցի ընթացքում նկատեցի, որ Յոքուսայի նկարներն ամենուր էին՝ հուշանվերների, հովհարների, մատիտ-գրիչների վրա և այլուր: Նորից իմ մեջ հետաքրքրություն ծնվեց տեսնելու «Մեծ նկարը»: Պարզվեց՝ հեղինակը ստեղծել է նկարաշար «Ֆուչի 36 տեսարանները» անվանումով, իսկ իմ ենթադրական Արարատով նկարը դրանցից թիվ մեկն է՝ առաջին անգամ ցուցադրված 1832-ին: Հենց այս շարքը, մասնավորապես՝ «Կանագավայի մեծ ալիքն» ու «Պարզ եղանակի Ֆուչին» աշխատանքները ապահովեցին նկարչի համբավը ճապոնիայում ու նրա սահմաններից դուրս: Այս մասին փաստում է նաև պատմաբան Ռիչարդ Լանը՝ նշելով. «Իրոք, եթե կա մի բան, որ ստեղծել է Յոքուսայ անունը, դա հենց այս փառահեղ շարքն է»:

...Ես կրկին տեսնում էի Արարատն առաջին պլանում... Թե՛ իմ հայ լինելը, թե՛ ճապոնական մշակույթի երկրպագու լինելը մոլում էին տեսնելու անտեսանելին: Նկարիչները հաճախ գաղտնիքներ են ամփոփում իրենց նկարներում՝ մեկնաբանությունները թողնելով դիտողի երևակայությանը: Ինձ համար չափազանց հետաքրքիր էր իմանալ՝ արդյո՞ք ուրիշ մեկը նկատել է այդ նկարում Արարատը: Համացանցում երկար-բարակ փնտրտուքից հետո պարզեցի, որ եղել է, այն էլ՝ ոչ հայ, այլ ամերիկացի հայտնի բանաստեղծ Դոնալդ Ֆինքելը (1929–2008): Վերջինս ոչ միայն նկատել է, այլև 1959 թվականին բանաստեղծություն է գրել Յոքուսայի «մեծ ալիքի» մասին: Գտա նաև մի էսսե՝ արդեն կատարված Ֆինքելի բանաստեղծության հիման վրա, որտեղ հեղինակը՝ Սթիվեն Մարթինը, անդրադարձել է նաև իմ՝ արդեն ոչ երևակայական Արարատին՝ այսպիսի դիտարկում կատարելով. «...Սակայն այն նկարչի ստեղծագործության հա-

մար, որի աշխատանքներն ընդգրկում են նույն լեռան ավելի քան երեսունվեց տարբեր տեսարաններ, և մեկ տեսարանի ընդգրկումը թերևս հարմար ու վայելուչ է թվում, նույնիսկ եթե այդ տեսարանը արտաքին աշխարհից՝ Արարատ լեռան գագաթից է»:

Ոգևորության չափ չկար, և ամենակարևորն ինձ համար այն է, որ ես տեսել եմ Արարատը, որոնել-գտել դրա շուրջ եղած մի պատմություն, այլ՝ ոչ հակառակը: Փաստորեն, ուրիշ նկատողներ էլ եմ եղել:

Այս ամենի մասին պատմեցի բանասեր, հայ-ճապոնական պատմաձևակութային կապերի գիտակ ընկերոջս՝ Արծվի Բախչինյանին, և նա հորդորեց անպայման շարունակել ուսումնասիրությունները և հողված գրել այդ մասին, չէ՞ որ իմ կասկածները լուրջ հիմնավորումներ ունեին:

Կապ հաստատեցի ճապոնիայում բնակվող իմ ընկերների հետ, որոնք նոր նյութեր ուղարկեցին տեղի տարբեր գրադարաններից՝ համացանցից դուրս իմ հետազոտությունները շարունակելու համար: Հանրահայտ է, որ «Կանազավայի մեծ ալիքը» գեղանկարը Կացուչիքա Յոքուսայի թերևս ամենահայտնի, ամենաճանաչելի գործերից է ոչ միայն ճապոնիայում, այլև ողջ աշխարհում: Նկարիչն այն ստեղծել է 1829-1833 թթ.: Ուսումնասիրելով Յոքուսայի նկարները՝ պարզ է դառնում, որ նա արտացոլում է մարդու և բնության կապը, հաճախ օպտիկական խաղ է ներկայացնում՝ հեռու-մոտիկ համադրությամբ ցույց տալով մարդու և բնության արարումները, ճապոնացիների առօրյա կյանքը, հոգեկերտվածքը...

Որքան շատ ուսումնասիրեցի ճապոնացի հայտնի նկարչի արվեստի նրբությունները, այնքան ավելի համոզվեցի, որ իմ կասկածները հիմնավոր են:

Կան արվեստագետներ, ովքեր Յոքուսայի նկարները վերլուծում են՝ առաջ քաշելով թեզեր և վարկածներ այն մասին, թե նա թաքնված քրիստոնյա է եղել՝ ակնարկելով, օրինակ, նկարներում շատ փոքրիկ հրեշտակների, խաչանման մասնիկների առկայությունը և այլն: Պաշտոնական աղբյուրներում դժվար թե հնարավոր լինի գտնել մի «թել», մի հեռավոր ակնարկ այդ մասին: Բայց արի ու տես, որ դարեր շարունակ ինքնամեկուսացած, երկաթ վարագույրներով փակ ճապոնիայում ավելի քան 200 տարի առաջ ստեղծագործող Յոքուսայը, ով հիմնադիրն է նկարչական արվեստի նոր ուղղության, կրոնական հաղորդագրություններ է փոխանցել իր նկարների միջոցով:

Հետազոտությունները փաստում են, որ այն ժամանակաշրջանում ճապոնիայում արգելված է եղել քրիստոնեության տարածումը, ինչի համար Յոքուսայն ու իր մերձավորները բազմիցս հանդիպել են դժվարությունների, եղել են անգամ ձերբակալություններ: Այդ մասին են վկայում ճապոնացի հողվածագիրները, այս մասին բազմաթիվ նյութեր կան ճապոնալեզու կայքերում: «Որտե՞ղ նա կարող էր տեսած լինել և իմանալ հրեշտակների, բիբլիական Արարատ լեռան մասին» հարցադրումս տրամաբանական պատասխան ստացավ իմ հերթական պրպտումների արդյունքում: Պարզվեց, որ Աստվածաշունչը ճապոներեն է թարգմանվել դեռևս 1500-1600 թվականներին: Իմ խորին համոզմամբ՝ Յոքուսայը Աստվածաշնչում է տեսել բիբլիական Արարատ լեռան ուրվագիծը: Կարծում եմ՝ «Կանազավայի մեծ ալիքը» նկարում, պատկերելով Արարատն իբրև ալիք, փրկվել փորձող ձկնորսներին,

Յոքուսայը ոչ միայն Ֆուչի լեռան հետմապատկերին ցունամիի տարերքն է ներկայացրել, այլև ակնարկ է կատարել համաշխարհային մեծ ջրհեղեղի մասին:

Անցյալ տարի Ռուսաստանում նշվում էր ռուս-ճապոնական դիվանագիտական հարաբերությունների 100 ամյակը, ինչն ինձ առիթ ընձեռեց այցելելու Մոսկվա և տեսնելու ճապոնական մշակույթը ներկայացնող ցուցահանդեսների մի աստղաբույլ: Տեսա նաև Յոքուսայի նկարները, այդ թվում՝ «Կանազավայի մեծ ալիքը»: Ցուցադրության ժամանակ ինձ փոխանցեցին, որ Յոքուսայ նկարիչը ճապոնիայի պարծանքն է, այցեքարտը, իր նկարները համարվում են ազգային արժեք և, որ հետաքրքրական է, այդ ցուցադրությունից հետո, երբ վերադառնան հայրենիք, երեք տարի դրանք չեն ցուցադրվելու:

Դոնալդ Ֆինքելի բանաստեղծությունը ներկայացնում ենք մեր թարգմանությամբ.

ՄԵԾ ԱԼԻՔԸ. ՀՈՔՈՒՍԱՅ
Քանի որ ծովը կապույտ է,
Քանի որ Ֆուչին կապույտ է, քանի որ
ուրորանը կապույտ է,
Մարդկանց դեմքերը ձյունասպիտակ են
Ֆուչիի ձյան պես,
Ինչպես ալիքի գագաթը երկնքում, իրենց նավերի գույնը:
Քանի որ օդը
Լցված է նկարագրությամբ, քանի որ ալիքն անշարժ է,
Ոչինչ չի վնասի այս թշվառ օտարականներին,
Ֆուչիի բարձունքում երկրագույն երկնքին ձեռքը
Չի հասնում, և երկնագույն մարդիկ
Չյան պես հենվել են ծովին, և ալիքը լեռան պես
հառնում է
երկնքի դեմ:
Նկարչի ծովում
Բոլոր ձկնորսները պաշտպանված են:
Իր միասնության տակ ձկնում է ողջ գալորույթը:
Սակայն ամենդ դիտորդը հազիվ
«Դուրս եկավ անկյունից՝ չմտածելով ոչնչի մասին»:
Թաքնված
Պաստառի հետևում լսում ենք իր լացը:
Նա կանգնած է կիսով չափ աշխարհի ներսում և կիսով
չափ աշխարհի դրսում, նա է տերն ու տիրակալը,
Բայց նա չի կարող տեսնել Ֆուչիի ստորոտը:
Ալիք, երկնքի գույնը. նա է ալիքը, նա լարում է
Իր ճիրաններն օտարականների դեմ:
Պաշտպանված չէ նա նույնիսկ ինքն իրենից:
Նրա աշխարհը հարթ է:
Նա օձերով լի ծովում ձկնորսությամբ է զբաղվում,
վարում է իր նավը
Կուրորեն, ալիքից ալիք՝ դեպի Արարատ:

ԱՆՆԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
ՀՊՏՀ ֆինանսների ամբիոնի ասիստենտ,
տ.գ.թ., ճապոնագետ

ՀՊՏՀ-ում ներդրվեց ուսանողական հարցումների էլեկտրոնային համակարգ

Մայիսի 14-ին, ուսանողական էլեկտրոնային հարցումների համակարգի գործարկումից առաջ, հայեցակարգն ուսանողներին ներկայացրեց ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը՝ մանրամասնելով հիմնական առանձնահատկությունները, հարցման ընթացակարգը և նպատակը: Նշվեց, որ հարցման արդյունքներն օգտագործվելու են համալսարանի ղեկավարության կողմից՝ համապատասխան որոշումներ ընդունելու նպատակով (պարզաձևավորների տարբերակում, ծայրահեղ դեպքերի բացահայտում, բացառում և այլն): Կանցկացվեց յուրաքանչյուր կիսամյակ՝ նախորդի ընթացքում դասավանդած դասախոսների մասին:

«Ուսանողների պարբերական հարցումները փոքր, բայց անբաժանելի մասն են համակարգային այն փոփոխությունների, որոնք ներկայում ընթացքի մեջ են», – շեշտադրեց Ռուբեն Հայրապետյանը:

Այնուհետև էլեկտրոնային սարքավորումների սպասարկման և ծրագրային ապահովման բաժնի աշխատակիցների օգնությամբ մեկ ուսանողի կողմից դահլիճում փորձնական հարցում կատարվեց ուսանողների համար գործընթացն ավելի տեսանելի դարձնելու նպատակով:

«Այս հայեցակարգը վերջնական չէ, քանի դեռ չենք քննարկել ձեզ հետ, չենք լսել ձեր մոտեցումները: Մեր համալսարանում, սիրելի ուսանողներ, այժմ մասշտաբային փոփոխություններ են, և այս հարցումների հայեցակարգի ներդրումն էլ իմաստավորվում է այս շրջանում իրականացված բարեփոխումների համատեքստում: Մեզ համար շատ կարևոր է, որ համակարգը արդյունավետ գործի և ծառայի իր նպատակին», – հայտարարեց համալսարանի ղեկավարը:

Այնուհետև ռեկտորի պաշտոնակատարը պատասխանեց ուսանողների հարցերին:

Հունիսի 4-ին հարցումները մեկնարկեցին: Կարգի համաձայն՝ մասնակցեցին առկա բակալավորիատի 1-3-րդ և առկա մագիստրատուրայի 1-ին կուրսի այն ուսանողները, որոնք նախորդ կիսամյակի քրոնաշրջանի արդյունքում ապահովել են առնվազն 13.0 ՄՈԳ: Հարցումն անանուն էր, Moodle համակարգի միջոցով (moodle.asue.am հասցեով), մասնակցում էին նաև հեռախոսով՝ Moodle հավելվածով:

ՀՊՏՀ գրադարանի համակարգչային ընթերցասրահում հանդիպեցինք հարցմանը մասնակցած ուսանողների: Մեզ հետ զրույցում նրանք նշեցին, որ դրական են վերաբերվում բուհի ղեկավարության նախաձեռնությանը:

Հարցումը ներառում է 10 հարց և մեկ տող՝ մեկնաբանություն բողոնելու համար, սակայն այդ դաշտը պարտադիր չէ լրացման համար: Հարցերը վերաբերում են դասախոսի մասնագիտական գիտելիքին, դասավանդման մեթոդին, դասախոս-ուսանող միջանձնային հարաբերություններին, դասախոսի բարեվարքությանը և այլն, զնահատումը 1-5 բալային համակարգով է:

Հրապարակումը պատրաստելու պահին գործընթացին մասնակցել էր ուսանողների շուրջ 80%-ը:

Հնամագործակառուցյալն ԵՄՐԵՄԻԱՆ

ՆՈՐ ՓՈՒԼ

Մեր համալսարանը մշակում է գործողությունների ծրագիր՝ Բոլոնիայի համալսարանի հետ փոխըմբռնման հուշագրում ամրագրված նպատակները կյանքի կոչելու համար: Այն ստորագրվել է սույն թվականի մարտի վերջին, երբ մշակված համալսարան էին այցելել ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար, պրոֆեսոր Ռուբեն Հայրապետյանը և որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը:

Հուշագիրը համագործակցություն է նախատեսում 4 ուղղություններով՝ կրթական, գիտահետազոտական, ուսանողների և աշխատակազմի շարժունության: Հուշագրից բացի, ստորագրվել է ևս երկու փաստաթուղթ, որոնցից առաջինը սահմանում է փոխգործակցություն գիտահետազոտական ոլորտում, երկրորդը՝ ՎՊՀ, ՀՊՏՀ և ԵՇՀԱՀ կողմից իրականացվող նախագծերի կառավարում համատեղ մագիստրոսական կրթական ծրագրի ուսանողներին Բոլոնիայի համալսարանի Ռիմինի մասնաճյուղում փորձառելու, ավարտական աշխատանք կատարելու հնարավորություն է ընձեռում՝ ճանաչելով տվյալ կրթական ծրագրի շրջանակներում ուսանողների կրեդիտները:

Բոլոնիայի համալսարանի հետ մեր համալսարանի համագործակցությունը Ռուբեն Հայրապետյանը առանցքային է համարում համալսարանի միջազգայնացման գործընթացում մշտելով. «Միջազգայնացումը ինքնամպատակ չպետք է լինի, մենք այս համագործակցությունից հետազոտական և կրթական հստակ արդյունք ենք ակնկալում: Համալսարանի բարեփոխումների ամբողջ համակարգում կարևոր է առաջատար համալսարանների հետ ակտիվ կապերի զարգացումը և նրանց լավագույն փորձի կիրառումը: Ընդ որում, նմանատիպ յուրաքանչյուր համագործակցություն բարձրացնում է ՀՊՏՀ հեղինակությունը միջազգային ասպարեզում և ավելի մեծ հնարավորություններ է ընձեռում ընդլայնելու առաջատար գործընկերների ցանկը: Հուշագրում և համաձայնագրում տեղ գտած դրույթների շահառուները թե՛ ուսանողներն են, թե՛ դասախոսները, թե՛ վարչական անձնակազմը: Միևնույն ժամանակ, մենք ինքներս համալսարանի ներսում պետք է օրեցօր կատարելագործվենք, որպեսզի պատրաստ լինենք եվրոպայի առաջատար համալսարանների հետ մշտապես համագործակցելու և մեծ քայլերով առաջ շարժվելու: Մենք պետք է շարունակենք բարեփոխումների՝ մեկնարկած գործընթացը, որպեսզի մեր գործընկերները իմաստ և նպատակ տեսնեն մեզ հետ համագործակցելու մեջ»:

«Այս երեք ստորագրված պայմանագրերի ուղղությամբ համագործակցությունը սկսելու համար պետք է կազմակերպական լուրջ աշխատանք կատարենք, որովհետև սույն փաստաթղթերը համագործակցության լայն հնարավորություն են ընձեռում եվրոպայի ամենահին՝ շուրջ 1000 տարվա պատմություն ունեցող և լավագույն համալսարաններից մեկի հետ: Գործողությունների մշակվող ծրագիրը կներառի ինչպես համատեղ հետազոտությունների իրականացում, այնպես էլ շարժունության ծրագրերի հաջորդ փուլում հայտարարված մրցույթին մասնակցելու հնարավորություն: Ի դեպ, Բոլոնիայի համալսարանը առաջին անգամ է նախատեսում հայաստանյան համալսարանի հետ շարժունության ծրագիր իրականացնել».

այսպիսին է որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանի զնահատականը:

ԳՈՂԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Միջազգային կապերի բաժնում համակարգվում է «Էրազմուս+» ծրագրով հերթական այցելությունը:

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման բաժնում հավաքագրվում են ամփոփիչ ատեստավորման արդյունքները:

Գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպման բաժնում քննարկվում են գիտաուսումնական լաբորատորիաների գործունեությանն առնչվող հարցեր:

«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի աշխատակազմը հրապարակելուց առաջ ամփոփում է աշխատաշուկայի մշտադիտարկման արդյունքները:

Ասպիրանտուրայի բաժնում ղեկավարը դիմորդին պարզաբանում է ընթացակարգը:

Լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնում օրվա անելիքների քննարկման պահն է:

Համալսարանի ռեկտորատի և ստորաբաժանումների աշխատանքային ակնթարթներն ամրագրեցին Գոհար ԳԵՎՈՐԳՅԱՆԸ և Ռազմիկ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ:

ՄԵԿ՝ «Օգնական» ծրագիր

Կրթություն և աշխատաշուկա թույլ կապ, ուսանողների գործնական հմտությունների, փորձառության պակաս: Ահա կրթության ոլորտի այն ամենահաճախ քննարկելի խնդիրները, որոնց շուրջ մեր լուծման տարբերակն ենք մշակել:

Այդ նպատակով ՀՊՏՀ ԳՄ-ն նախաձեռնեց «Օգնական» ծրագիրը՝ զարգացնելու ուսանողների գործնական ունակությունները կազմակերպության կառավարման ոլորտում: Այն ներառեց մեկամսյա փորձառություն, որի ընթացքում ուսանողները ծանոթացան կազմակերպության տնօրենի, հաշվապահի, կառավարչի, մարքեթոլոգի գործառույթներին, հնարավորություն ունեցան մասնակցելու որոշումների ընդունման գործընթացին, կարողացան իրենց ստացած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում:

Ծրագրում ընդգրկված 74 ուսանողներն իրենց փորձառությունն անցան շուրջ երկու տասնյակ կազմակերպություններում, նրանք փորձառության ղեկավարներ ունեին և՛ բուհում, և՛ աշխատավայրում, որոնք օգնում էին առավել արդյունավետ կազմակերպել գործընթացը:

Ծրագիրն արդյունավետ էր երկուստեք, քանի որ ուսանողներին այն հնարավորություն ընձեռեց ծանոթանալու աշխատաշուկայում տիրող իրավիճակին և առկա պրոդուկտին, իսկ գործատուներին՝ փորձառության ավարտին աշխատանքային թիմը համալրելու մեր բուհի բանիմաց և արդեն գործնական գիտելիք ունեցող ուսանողներով:

Անի Խնձրցյան
Կառավարում, 4-րդ կուրս

հրաժեշտությունը և գաղափարը:

– Բուհի գործունեության վերլուծության արդյունքում եկանք եզրակացության, որ հաճախ մեր մարզի աշակերտներից շատերը անգամ տեղյակ չեն Գյումրու բուհերի և դրանց կողմից առաջարկվող մասնագիտությունների մասին: Գիտակցելով այս խնդիրը՝ բուհում ձևավորվեց հատուկ հանձնախումբ, որի անդամներից մեկն էի նաև ես: Մեր հիմնական նպատակն էր Շիրակի մարզի դպրոցներում անցկացնել մասնագիտական կողմնորոշմանն ուղղված հատուկ հանդիպումներ և ներկայացնել մեր բուհը: Ի սկզբանե այդ հանդիպումների անցկացման համար կար սահմանված օրակարգ, գիտե՞ի՞նք, որ այցելելու ենք ավագ դպրոցներ ինչպես Գյումրիում, այնպես էլ՝ այլ համայնքներում և գյուղերում:

– Ի՞նչ ձևաչափով էին անցկացվում այցելությունները, քանի՞ դպրոցում էք եղել:

– Մեր այցելության նպատակը ոչ միայն բուհի ներկայացումն էր, այլև տնտեսագետի մասնագիտության նկատմամբ հետաքրքրության բարձրացումը: Այս առիթով յուրաքանչյուր այցելության ժամանակ մեզ էր միանում ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնից մեկ դասախոս՝ մասնագիտական որևէ հետաքրքիր թեմայով: Այցի սկզբում մի փոքր ներկայացնում էինք մեր բուհը, մասնագիտությունները, առավելությունները, և դրան արդեն հաջորդում էր դասախոսությունը: Ընդհանուր առմամբ, երեք ամսվա ընթացքում այցելել ենք 16 դպրոց (ավագ և հիմնական), նաև աշակերտների շրջանում հարցումներ էինք անցկացնում՝ նրանց նախընտրած մասնագիտությունները պարզելու համար:

ԵՐԿՐՈՒՄ՝ «Ժող-ը» դպրոցում

Մենք կարծում ենք, որ գիտակ և իր մասնագիտական ուղղության մեջ կողմնորոշված աշակերտը լավագույն ուսանող դառնալու «միտում» ունի: ՀՊՏՀ ԳՄ-ն Շիրակի մարզի դպրոցներում էր: Ավելի մանրամասնորեն իմանալու համար, թե ինչու և ինչպես, զրուցել ենք ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի լաբորանտ Արփիմե Մարտիրոսյանի հետ, ով ներգրավված է եղել այդ ամբողջ գործընթացում:

– Ինչպե՞ս առաջացավ դպրոցներ այցելելու ան-

– Որպես դպրոցներում հանդիպող հիմնական խնդիր, որը խանգարում է բուհական կրթության զարգացմանը, ի՞նչը կառանձնացնեիք:

– Այստեղ առաջինը, որ աչքի է ընկնում, դպրոցի ղեկավարության դիրքորոշումն է այս կամ այն բուհի նկատմամբ: Կային դպրոցներ, որտեղ արտահայտված է Գյումրու բուհերի նկատմամբ բացասական վերաբերմունք: Ձգացվում էր, որ եթե անգամ աշակերտներն ընտրել էին տնտեսագետի մասնագիտությունը, այնուհանդերձ, արդեն կողմնորոշված էին դեպի Երևանի բուհերը: Այն հարցին, թե ինչու՞ ոչ ՅՊՏՅ ԳՄ-ն, պարզապես նշում էին, որ կցանկանային սովորել Երևանում:

Հաջորդ խնդիրը, որին բախվում էինք, աշակերտների չկողմնորոշվածությունն էր: Նշեմ, որ հանդիպել ենք միայն 11-րդ և 12-րդ դասարանի աշակերտների հետ, և, ցավոք, այստեղ այդ չկողմնորոշված աշակերտների թիվը բավականին մեծ էր: Շատ դեպքերում պատկերացում չուներին արդի մասնագիտությունների մասին և ընտրություն չէին կարողանում կատարել: Հարցաթերթիկներից մեկում, այն հարցին, թե ինչ մասնագիտություն եք ընտրել, աշակերտը նշել էր «խոսպան»:

– *Ինչո՞վ են նպաստում մանատիպ ծրագրերը մասնագիտական կողմնորոշմանը: Արդյո՞ք սա այն գործիքներից է, որը նպատակահարմար է կիրառել:*

– Նախևառաջ օգնում է սովորողներին պատկերացում կազմելու առկա մասնագիտությունների, հետագա առաջընթացի, բուհերի մասին: Չկողմնորոշված աշակերտներին հնարավորություն է տալիս բացահայտելու իրենց հետաքրքրության ոլորտները: Անշուշտ, նպատակահարմար է և անհրաժեշտ է ավելի մեծ ջանքեր ներդնել:

– *Մի փոքր ծրագրի արդյունքներից կպատմե՞ք:*

– Արդյունքի մասին հիմա խոսելը վաղ է: Այն ավելի տեսանելի կլինի ընդունելությունից հետո: Պիտի նշեմ, որ մենք դպրոցների հետ կապ հաստատում ենք ոչ միայն այցելելով, այլ նաև հնարավորություն ենք տալիս աշակերտներին գալու մեր բուհ, ուսանողների հետ նստելու դասերին ու ծանոթանալու միջավայրին: Մենք պայմանականորեն այդ գործընթացն անվանել ենք «1 օր ՅՊՏՅ ԳՄ-ում»:

– *Շնորհակալություն:*

Զրուցեց ՀԱՍՄԻԿ ՀԱԿՈՔՅԱՆԸ

ԵՐԵՔ = ՄԵԿ + ԵՐԿՈՒ. համագործակցության մեկ օր

Մենք՝ տնտեսագետներս, պնդում ենք, որ հնարավոր չէ զարգացում՝ առանց մրցակցության, բայց միևնույն ժամանակ համոզված ենք, որ համագործակցությունն է այն գործիքը, որը բերում է իրական կատարելագործման:

Ահա այս առիթով էր ՅՊՏՅ ԳՄ-ն իր շուրջը համախմբել կարևորագույն երեք՝ պետական կառավարման, կրթական և գործարար ոլորտների ներկայացուցիչներին:

*Միջոցառման ընթացքում ՅՊՏՅ ԳՄ շուրջ 1800

շրջանավարտների թիվը համալրվեց ևս 15-ով: Հեռակա մագիստրատուրայի շրջանավարտները նույնպես ստացան իրենց դիպլոմները: Հաջողություն ենք մաղթում հետագա աշխատանքային գործունեության ընթացքում:

*Շնորհակալագրեր հանձնվեցին բոլոր այն անձանց, որոնք աջակցել էին բուհում կրթական գործընթացի կայացմանը:

*Հուշագրեր կնքվեցին 16 գործարարների հետ՝ բուհի ուսանողներին «Օգնական» ծրագրի շրջանակներում փորձառության հնարավորություն ընձեռելու նպատակով:

Միջոցառումն ավարտվեց բուհի ձեռքբերումների և անելիքների քննարկմամբ:

ԱՄԵՆԱԺԱՄԱՑՈՒՅՑԸ

Եկե՞ք ՅՊՏՅ ԳՄ, անցե՞ք մեր դեկանատի կողքով ու ծանոթացե՞ք մեր ամենագերազանցիկներին: Օրինակ վերցրե՞ք, դարձե՞ք մեր ժամացույցի մի մասնիկը ^_^:

Ինչպես մեր ուսանողները 12:30 կատակեցին վահրամ անց Անժ է:

ԿԱՆ ԶԵՌՔՍԵՂՄՈՒՄՆԵՐ, որ արդյունքներ արժեն...

ԳՄ-ում էր ՀՊՏՀ ղեկավարի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը՝ մայր բուհի ներկայացուցիչների հետ: Այցի ընթացքում նրան ներկայացվեց մասնաճյուղը, զարգացման համար առկա ռեսուրսներն ու անհրաժեշտությունները: Հարց ու պատասխանի ձևաչափով հանդիպում տեղի ունեցավ բուհի ուսանողների և պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի հետ: Այնուհետ Շիրակի մարզպետի հետ կնքվեց համագործակցության եռակողմ հուշագիր: Վստահ ենք, որ սրանք այն ձեռքբերումներն էին, որ իրենց նպաստ են ունենալու մեր բուհի, մարզի և ինչու ոչ՝ պետության զարգացման գործում:

Գիրք նվիրեք, Գիրք

Փետրվարի 19-ին տոն էր, կրկնակի տոն: Երբ ընդհանուր տնտեսագիտական ամբիոնը մեկ ժամով վերածվեց լեզվի և գրականության ամբիոնի: Տոն, որ մի դեպքում շնորհավորում են, մի դեպքում՝ շնորհակալ լինում: Շնորհավորում են, որովհետև հայ են և գիտեն, որ այսօր մեծանուն բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան տոնն է, իսկ շնորհակալ են լինում, որովհետև գիրք նվիրելու տոնն է: Հովհաննես Թումանյանի 150-ամյակին յուրաքանչյուրը կարդաց Թումանյանից իրեն բաժին հասած մեկ քառատողը: Բուհի դասախոսները նույնպես ապացուցեցին այն կարծրացած թեորենը, որ տնտեսագետները թվերով ապրող մարդիկ չեն, և

բոլորն էլ իրենց հատուկ տաղանդն ունեն: Մի գիտաժողովում այն միտքը ինձ գրավեց, որ խելացի դառնալու համար բավարար է լավ գրքեր կարդալ, բայց որպեսզի գտնես դրանք, պետք է կարդաս հազարավոր գրքեր: Եվ ի վերջո, բոլորս էլ գիտենք, որ գրքերը մեզ անենամոտիկն են ու անենահոգեհարազատը: Նրանք լռում են և խոսում են, երբ անհրաժեշտ է:
Ասում են՝ եթե չես սիրում գրքեր, ուրեմն՝ դեռ չես կարդացել այն մեկը, որը քեզ անհրաժեշտ է: Ուստի անենամեծ մաղթանքս թող լինի այն, որ յուրաքանչյուր մարդ այս կյանքում գտնի իր գիրքը:

#Արիժող

Ընկերոջ հարցատոմսը քոնից հազար անգամ հեշտ է, չսովորած տոմսը խուճապ է, պատճենահանված թղթերի մեջ խճճվելը դեպրեսիա է: Այս և այլ հարցերին ծանոթ լինելու համար #արիժող ու կհասկանաս, որ սա ուրիշ միջավայր է:
Եթե դու ուսանող ես, քեզ սպասվում են քննություններ արտասովոր, քանի որ ապագան դեռ գալու է, անցյալն անվերադարձ է, իսկ ներկան հենց այս պահին է, որ կդառնա անցյալ և միաժամանակ իրենից կբխեցնի ապագան: #արիժող ու վերջ տուր քո միապաղաղ խառնվածքին, դպրոցական աթոռին, դարձի՛ր մի մասնիկը մեր բուհի: Տնօրինի՛ր ժամանակդ տիրապետման սկզբունքով և սովորի՛ր բուհի կանոնները:

*Ուսուցչանոց չէ՛ այլ դեկանատ,
Դասատու չէ՛ դասախոս,
Դասարան չէ՛ լսարան,
Դասղեկ չէ՛ կուրսղեկ,
Վերաքննություն չէ՛ վերահանձնում,
Օրագիր չէ՛ ստուգման գրքույկ,
Ատեստատ չէ՛ դիպլոմ,
Թեստ չէ՛ հարցատոմս:*

Եվ շատ ու շատ այսպիսի արտահայտություններ, որոնք ունեն սկիզբ ու անվերջ ճառագայթվում են:
Արի ու կհամոզվես, որ դու արժանի էիր: Չմոռանա՛նք նաև նշել բուհ ընդունվելու կանոնները՝ *անսահամանափակ գիտելիք, չորս լուսանկար, անձնագրի պատճեն և անձնակարևորը՝ Դու և Քո ժպիտը:*
Բարի գալուստ:

**Արփինե Մխիթարյան
Կառավարում, 4-րդ կուրս**

Սպորտի, մշակույթի ու հումորի խաչմերուկում

ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի ուսումնագիտական, ժամանցային, ճանաչողական ու մարզական միջոցառումները ամենից առաջ մի կարևոր ուղերձ են հղում երիտասարդությանը՝ սովորողի առաքելությունից զատ, իմաստավորելու սպորտի, հայրենասիրության, մշակույթի, հումորի, ընկերասիրության ու միասնության դերը: Այս ասելիքն է, որ տարիներ շարունակ հրաշալիորեն համախմբում ու ասպարեզ է բերում ստեղծագործող ու շնորհալի համալսարանականներին: Ամեն կիսամյակի աշնանային և գարնանային փառատոններում են խտանում մարզական ու մշակութային մեծ իրադարձությունները: Հատկանշական է՝ աշնանային փառատոնն ազդարարում է ուսումնական տարվա մեկնարկը, գարնանայինը՝ ամփոփում տարին: Այս կիսամյակի ավարտին ուսանողական կյանքին թարմ շունչ ու խանդավառություն բերեց «ՀՊՏՀ խաղեր – 2019» գարնանային փառատոնը, որը նվիրված էր ուսանողական խորհրդի 25-ամյակին:

Մարզական առաջնություններից հետո փառատոնի մասնակիցները ՀՊՏՀ մշակութասերներն էին: Բենը հումորին էր, երգ-երաժշտությանն ու պարին: Երկրորդ հատվածի բացումն ազդարարեցին ուրախների և հնարամիտների 6 ֆակուլտետային ակումբները՝ երկու օր շարունակ անկեղծ ծիծաղ նվիրելով ուսանողներին: Ելույթներում ինտելեկտուալ հումոր էր՝ շաղախված երաժշտական ինպրովիզներով, հեղինակային բեմադրություններով, նմանակումներով, ստեղծագործական մոտեցումներով: Ուսանողների մշակութային տրամադրությունն ամբողջացրեց երգ ու պարի մրցույթը:

Հետո մրցատյանն ամփոփեց ողջ փառատոնի արդյունքը և հայտարարեց լավագույն ֆակուլտետի անունը: Մինչ ամենասպասված պահը, սակայն, առանձին առաջնությունների և մրցույթների հաղթողներին մրցանակներ շնորհվեցին: Իսկ վերջում հայտարարվեց ամենաշնորհալիներին համախմբող ֆակուլտետի անունը. կառավարման ֆակուլտետը վաստակել էր առավելագույն միավորները և արժանիորեն դարձել փառատոնի գավաթակիրը:

Ուխտ հրեյանական միջոցառումների գունեղ շղթան շարունակել է մայիսի 3-5-ը Արցախում 18 բուհերի մասնակցությամբ կայացած «Հայրենասեր ուսանող» համաժողովը: Կազմակերպիչն ուսանողական խորհուրդն էր և կրկին հայրենասիրության կոչով կամրջել էր Հայաստանի և Արցախի երիտասարդությանը: Համաժողովում արժարժվել են ազգային անվտանգության, Հայաստան-Արցախ կապի ամրապնդման, առաջնագծի դրության և այլ հարցեր:

Ուսանողական խորհրդի նախագահ Հովհաննես Հարությունյանի փոխանցմամբ՝ 25-ամյակի շրջանակում տարբեր ձևաչափերում միջոցառումները կշարունակվեն և՛ ամռանը, և՛ սեպտեմբեր-հոկտեմբերին:

ՀՊՏՀ ուսանողական խորհրդի հրեյանական միջոցառումների շրջանակում Ուխտ և Հայ եկեղեցու համաշխարհային երիտասարդական միավորման (ՀԵՀԵՄ) համատեղ նախաձեռնությամբ մայիսի 11-ին ՀԵՀԵՄ կենտրոնական գրասենյակում տեղի է ունեցել «Արմատ» խորագրով միջբուհական ուսանողական աշխատաժողովը: «Պահպանելով ազգայինը» կարգախոսով աշխատաժողովը մեկտեղել է հայաստանյան 6 բուհերի 70 ուսանողներին: Մասնակիցները ներկայացրել են իրենց արմատները, բնօրրանը, ընտանիքի պատմությունը, ազգամվան ծագումը, ունկնդրել հայրենասիրական թեմաներով զեկուցումներ: Առաջին հյուրը՝ աստվածաբան, կրոնագետ Վարդան Խաչատրյանը, անդրադարձել է հայ ժողովրդի պատմության մեջ եկեղեցու ազգահավաք առաքելությանը, ընդգծել կրոնների դերը պետությունների կառավարման գործում, ազգագրագետ, տոնագետ Վանուհի Սիմոնյանը քննարկման է ներկայացրել օտար տոները նշել-չնշելու հարցը և փորձել պարզել՝ արդյո՞ք երիտասարդությունը տեղյակ է ազգային տոներին, ինչո՞ւ են հաճախ տուրք տալիս օտարամոլությանը: Բանախոսել են նաև Գևորգյան հոգևոր ճեմարանի սաներ Արտակ և Կարեն սարկավազները՝ քրիստոնեական լույսի ներքո մեկնաբանելով «Ճակատագիր, թե՞ նախախնամություն» թեման:

Մասնակիցները ստացել են հավաստագրեր:

ՆԱՆԵ ԱՎԱՆԵՍՆԱՆ

Աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժնի կազմակերպած միջոցառմանը, ֆինանսական հաշվառման ամբիոնը՝ ի դեմս վարիչ Ալվարո Սարգսյանի և «Փարվանյան Քոնսալթինգ» ընկերությունը՝ ի դեմս հաշվապահական հաշվառման դեպարտամենտի ղեկավար Տիգրան Զոհրաբյանի, մայիսի 24-ին համագործակցության հուշագիր ստորագրեցին, որի էությունը աշխատաշուկայի պահանջների բավարարումն է՝ փոխլրացնելով միմյանց կարողությունները հաշվապահական հաշվառման ոլորտի կրթական գործընթացների արդիականացման և զարգացման նպատակով:

Ներկա էին պրոռեկտորներ Տիգրան Մնացականյանը, Դիանա Գալոյանը, դեպարտամենտների տնօրեններ Պարույր Զանգուլյանը, Արամ Դովհաննիսյանը, ֆինանսական տնօրեն Միեր Փարվանյանը, հ/հ և աուդիտի ֆակուլտետի ղեկան Մերի Բադալյանը, արտաքին կապերի դեպարտամենտի բաժինների ղեկավարներ Լիլիթ Գյուլգյուլյանը, Վարդ Ղուկասյանը, Աղավնի Դակոբյանը, ուսանողներ:

Համագործակցությունը նախատեսում է, որ «Փարվանյան Քոնսալթինգ» ընկերությունը հ/հ և հարկում մասնագիտության ուսանողների համար կկազմակերպի 3-6-ամսյա փորձառություն, որից հետո լավագույն ուսանողները կարող են ստանալ աշխատանքի առաջարկ, ապահովվել հստակ առաջադրանքներով, որոնց կատարման արդյունքում ձեռք կբերեն հմտություններ և կարողություններ:

Այնուհետև կառավարման ֆակուլտետի մագիստրանտ և ընկերության աշխատակից Գագիկ Բադադյանը ներկայացրեց ընկերության կառուցվածքը, գործունեությունը, մատուցվող ծառայությունները: Ուսանողները ստացան իրենց հետաքրքրող հարցերի պատասխանները:

Մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետի ուսանողների համար մարտի 13-ի բաց դասը, մարքեթինգի ամբիոնի վարիչի Ժ/պ, դոցենտ Վաղիմ Գրիգորյանի հրավերով, վարեց Ucom ընկերության թվային մարքեթինգի մասնագետ, ԶՊՏՀ շրջանավարտ Տիգրան Սկրտչյանը: Ապրիլի 11-ին հյուր-բանախոսը Brandon Agency մարքեթինգային ընկերության հիմնադիր, ԶՊՏՀ շրջանավարտ Արման Արզումանյանն էր, ապրիլի 16-ին՝ մարքեթինգի ամբիոնի ասպիրանտ, DevelopWay կազմակերպությունում ստարտափ ծրագրերի ղեկավար, Հայաստանում FasterCapital վիրտուալ ինկուբատորի ներկայացուցիչ Անի Սարգսյանը, թեման «Գաղափարից դեպի բիզնես»: Ապրիլի 17-ին «Հաճախորդների սպասարկման արվեստը» թեմայով դասախոսեց The Wine House, Square One, Cinnabon Armenia բրենդերը ներկայացնող ընկերության մարքեթինգի և PR հաղորդակցությունների բաժնի ղեկավար, skill.am-ում Customer Service թրեյներ Ֆլորա Աթոյանը: Ապրիլի 30-ին բաց դասի բանախոսն էր «էդիթ պրինտ» հրատարակչության մարքեթինգի բաժնի ղեկավար Շավարշ Կարապետյանը, թեման՝ «Մարքեթինգի առանձնահատկությունները հրատարակչական բիզնեսում»:

Ապրիլի 5-ին միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնը և ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը հուշագիր են ստորագրել՝ նպատակ ունենալով աջակցել հանրային ծառայությունները կարգավորող ոլորտներին առնչվող սերվիսի կրթական ծրագրին, այդ ոլորտների կարգավորման հետ կապված գիտական հետազոտությունների և ուսումնասիրությունների թեմաների շրջանակների ընդլայնմանը, բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների պատրաստմանն ու վերապատրաստմանը, ինչպես նաև նպաստել պետություն-բուհ համագործակցության խորացմանն ու զարգացմանը: Փաստաթուղթը վավերացրել են ամբիոնի վարիչի Ժ/պ, պրոֆեսոր Միքայել Մելքունյանը և հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ Միքայել Սողոմոնյանը: Ներկա են եղել ամբիոնի դոցենտ Ֆրիդա Բահարյանը և ասիստենտ Անդրանիկ Շեկյանը:

Ապրիլի 15-ին ՄՏՀ ամբիոնի նախաձեռնությամբ ՏԿ և ՄՏՀ, ինչպես նաև մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետների մագիստրանտներն ու բակալավրիատի ուսանողները դասախոսություններ են ունկնդրել ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակում: Նրանց ուղեկցել են ՄՏՀ ամբիոնի դոցենտներ Վերգինե Կիրակոսյանը, Լուսինե Աղաջանյանը, Անուշ Անանյանը, ասիստենտներ Ալբերտ Հայրապետյանը (կազմակերպիչ), Կարմեն Գրիգորյանը, մարքեթինգի ամբիոնի Ժ/պ Վաղիմ Գրիգորյանը և նույն ամբիոնի դոցենտ Լիլիթ Դադայանը:

Ելույթ են ունեցել ՄԱԿ-ի մշտական համակարգող Շոմբի Շարփը, ՄԱԿ-ի հանրային տեղեկատվության վարչության գծով պատասխանատու Արմինե Հալաջյանը, UNDP ծրագրի ներկայացուցիչ Դովիկ Սայադյանը, ՅՈՒՆԻՍԵֆ Հայաստանի-ի ներկայացուցիչ Արմենուհի Դովակիմյանը, ինչպես նաև Վահան Ամիրխանյանը (ՄԱԿ-ի Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպություն), Ալեսանդրո Մորետտին (ՄԱԿ-ի Պարենի համաշխարհային ծրագիր), Անահիտ Հայրապետյանը (UNHCR Հայաստան):

ՀՊՏՀ մարզադահլիճում ապրիլի 23-ին կայացավ նոր՝ թեքբլի մարզաձևի շնորհանդես-ցուցադրական մրցում, որին մասնակցում էին ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարի պաշտոնակատար Գաբրիել Ղազարյանը, ծանուցարարի աշխարհի և եվրոպայի կրկնակի չեմպիոն Յուրի Սարգսյանը, Թեքբլի միջազգային ֆեդերացիայի փոխնախագահ Վիկտոր Հուզսարը, ֆեդերացիայի տնօրեն Մեթյու Քարթերը, միջազգային հարաբերությունների ղեկավար Մարիուս Վիգերը, ՀՊՏՀ վարչատնտեսական և կազմակերպական դեպարտամենտի տնօրեն Արամ Դովհաննիսյանը, ՀՊՏՀ ֆիզդաստիարակության, ԱԻ և ԶՊ ամբիոնի վարիչի Ժ/պ Դովհաննես Գաբրիելյանը, դասախոսներ, ուսանողներ, մարզասերներ: Մրցումներից հետո պաշտոնատար անձինք Գաբրիել Ղազարյանի հետ քննարկեցին Հայաստանում թեքբլի զարգացման հեռանկարները:

Ապրիլի 23-ին, ֆինանսներ մասնագիտության 2-րդ կուրսում, «Առևտրի կազմակերպումը արժեթղթերի շուկայում» առարկայի գործնական դասաժամին, ֆինանսների ամբիոնի ասիստենտներ Նարինե Բալասանյանը և Ասյա Խալաթյանը ուսանողներին ծանոթացրին պետական պարտատոմսերի աճուրդների կազմակերպման կանոնակարգերին, գնման գործընթացին: Դասին ներկա էր ֆինանսների ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Աշոտ Սալնազարյանը:

ՅՈՒՏՅՈՒՆ գիտական խորհրդի երաշխավորությամբ տպագրվել է «Սոցիալական հետազոտություններ» գիտատեսակական լաբորատորիայի «Կարագի շուկայի վերլուծություն. միտումները Հայաստանում և համաշխարհային շուկայում» ուսումնասիրությունը, որի հեղինակներն են դոցենտ Էլենա Մանուկյանը և դասախոս Կարինե Հարությունյանը: Հետազոտությունը մշակվել և հրատարակվել է վերոնշյալ լաբորատորիայի՝ «Գնաճի սոցիալական ազդեցության գնահատում» հետազոտական նախագծի շրջանակում:

Էլեկտրոնային տարբերակին կարող եք ծանոթանալ ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:

Լույս է տեսել «Երիտասարդ գիտնական» նոր պարբերականը, էլեկտրոնային հավելվածը հասանելի է համալսարանի պաշտոնական կայքի (asue.am) «Գիտություն» խորագրի «Գիտաժողովների նյութեր» բաժնի ներքո և էլեկտրոնային գրադարանում: Այն զետեղում է ՀՊՏՀ ՈՒԳԸ 38-րդ նստաշրջանի գիտական հոդվածները: Բակալավրիատի ուսանողների և մագիստրանտների 70 աշխատանքում քննության են առնվում, վերլուծվում են տնտեսական բազմալորտ հիմնահարցեր, կատարվում են արժեքավոր առաջարկություններ: Պարբերականը հրատարակության է պատրաստվել ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ և տպագրվել «Տնտեսագետ» հրատարակչությունում:

Ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը ապրիլի 23-ին կառավարման ֆակուլտետի ուսանողներին ներկայացրեց կառավարման ամբիոնի նորանշանակ ղեկավարին՝ ամբիոնի վարիչի Ժ/պ, դոցենտ Աշոտ Մարդոյանին, որը հաջորդիվ համագործակցային քննարկման հրավիրեց՝ նշելով, որ ամբիոնը բաց է ուսանողների առաջարկների համար, իր զարգացման ծրագրերում մեծապես կարևորելու է նրանց ձայնը և կարծիքը:

Ապրիլի 29-30-ը Իսպանական Universitat Autònoma de Barcelona համալսարանի պրոֆեսորներ Բենեդիկտ Չերմանը և Ֆիլիպոս Էկզադակտիլիոսը «Վարքագծային տնտեսագիտություն» թեմայով հետազոտության շրջանակում մեր համալսարանում անցկացրին տնտեսագիտական փորձարկում՝ Ցյուրիխի համալսարանի կողմից մշակված Z-tree համակարգչային ծրագրի միջոցով: Այն իրականացվում էր կառավարչական հաշվառման և աուդիտի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Լիանա Գրիգորյանի, լեզուների ամբիոնի դասախոս Քրիստինա Թորգոմյանի աջակցությամբ: Նպատակն էր պարզել, թե կրթական ծրագիրն ինչպես է ազդում մարդու վարքագծի վրա:

Աժ տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովը, տնտեսական ոլորտը լուսաբանող լրագրողների նախաձեռնությամբ, մայիսի 22-ին կազմակերպել էր «Հայաստանի ներդրումային միջավայրը, իրավական դաշտը և առկա հիմնախնդիրները» խորագրով հետազոտության շնորհանդես: Միջոցառումն իրականացվում էր «Կոնրադ Ադենաուեր» հիմնադրամի «Քաղաքական երկխոսություն Հարավային Կովկաս» տարածաշրջանային ծրագրի աջակցությամբ: Մասնակցում էին հյուրեր, տնտեսագետներ, օրենսդիր մարմնի անդամներ, փորձագետներ, ինչպես նաև ՀՊՏՀ ներկայացուցիչներ:

Տնտեսական լրագրողների ակումբի գործադիր տնօրեն Աննա Բաղդասարյանը, բացելով հանդիպումը, նշեց, որ իրենց ակումբը տարիներ շարունակ «Կոնրադ Ադենաուեր» հիմնադրամի աջակցությամբ կազմակերպել է տարբեր միջոցառումներ՝ փորձելով բարձրաձայնել տնտեսական ոլորտի խնդիրներն ու ձեռքբերումները: Ելույթ ունեցավ նաև «Քաղաքական երկխոսություն. Հարավային Կովկաս» տարածաշրջանային ծրագրի ղեկավար Թոմաս Շրափելը:

Այնուհետև ներկայացվեց հետազոտությունը. Աժ ֆինանսավարկային և բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ, ՀՊՏՀ խորհրդի անդամ Արտակ Մանուկյանը, որը նաև հետազոտության հեղինակներից է, ընդգծեց, որ ուսումնասիրությունը 4 առանցքային հարցերի է անդրադարձել՝ միջազգային համադրություններ, Հայաստանում ներդրումային ներուժի խնդիրներ, դրանց փաստացի կատարողական, իրավակարգավորում:

ՀՊՏՀ վիճակագրության ամբիոնի վարիչ, «Հանրային քաղաքականության հետազոտությունների ազգային կենտրոն» ԶԿ փորձագետ, հետազոտության հեղինակ Արմեն Քոչյանը մանրամասնեց ուսումնասիրության նպատակներն ու ուղղությունները, ներկայացրեց ներդրումային միջավայրի ընդհանուր դիտարկումները, գործարար միջավայրի վրա ազդող գործոնները, անդրադարձավ պետություն-մասնավոր հատված գործընկերությանը, հատուկ տնտեսական գոտիների խնդիրներին: Շնորհանդեսից հետո ծավալվեց քննարկում, հնչեցին հարցեր, ինչպես նաև ելույթներ ունեցան տնտեսագետ, փորձագետ Վահագն Խաչատրյանը, որը նաև ՀՊՏՀ խորհրդի անդամ է, «Արարատբանկի» վարչության նախագահ Աշոտ Օսիպյանը՝ արժևորելով հետազոտությունը, շեշտադրելով դրա կարևորությունը:

ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարության և Արարատի մարզպետարանի նախաձեռնությամբ մայիսի 4-ի «Իմ քայլը հանուն Արարատի մարզի» ներդրումային բիզնես ծրագրերի համաժողովին և տեղական արտադրանքի EXPO ցուցահանդեսին մասնակցել են «Ամբերդ» կենտրոնի տնօրեն, դոցենտ Արմեն Գրիգորյանը (նաև վարել է լիազուրկ միստը) և կենտրոնի ավագ փորձագետ, պրոֆեսոր Սամվել Ավետիսյանը: Վերջինս հանդես է եկել «Մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայով (Արարատի մարզպետարանի և մեր համալսարանի միջև կնքված համագործակցության շրջանակում «Ամբերդը» Արարատի մարզի համար իրականացնում է ներդրումային ծրագրերի գնահատում):

Մեր համալսարանը ներգրավվել է միջազգային հերթական նախագծում՝ դառնալով «Էրազմուս+»-ի «Յետազոտությունների կառավարման և բաց գիտության կարողությունների հզորացումը Մոլդովայի և Հայաստանի բուհերում (Minerva) 2019-2021» ծրագրի մասնակից, որը ներառում է հետազոտական ոլորտում տեխնիկական և բովանդակային ենթակառուցվածքների ստեղծում և հզորացում, գրագողության և ակադեմիական էթիկայի խախտումների դեմ պայքարի ծրագրի ներդրում, հետազոտությունների բազայի ստեղծում և ներդրում: Ծրագիրն իրականացվում է Մոլդովայում և Հայաստանում, հայաստանյան մասնակիցներն են ՀՀ ԿԳՆ-ն, ինչպես նաև ԵՊՀ-ն, ԵՊԼՀ-ն և ԵՊԲՀ-ն:

Ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանի աշխատասենյակում մայիսի 16-ին տեղի ունեցավ ծրագրի մեկնարկային հանդիպումը, որին մասնակցում էին գիտության գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը, վարչատնտեսական և կազմակերպական դեպարտամենտի տնօրեն Արամ Հովհաննիսյանը, որակի ապահովման բաժնի պետ Ներսես Գևորգյանը:

Հանդիպմանը քննարկվեցին ծրագրի բովանդակությանը և կազմակերպական խնդիրներին վերաբերող հարցեր: Ռեկտորի պաշտոնակատարն ընդգծեց, որ ՀՀ-ում վերապատրաստումների, տեխնիկական աջակցության միջոցով օգնություն է ցուցաբերվելու գիտնականներին ու հետազոտողներին, որին կնպաստի նաև սույն միջազգային ծրագիրը:

Արտաքին կապերի բաժնի նախաձեռնությամբ ապրիլի 30-ի «Հաջող կարիերայի 5 քայլերը» խորագրով քննարկումը մասնագիտական աշխատանքում առաջընթաց արձանագրելու մասին էր: Հանդիպումը վարում էր Ջեդչային ծրագրի զարգացման և քարտային գործիքների վաճառքի դեպարտամենտի տնօրեն Հեղինե Հովհաննիսյանը:

Ապրիլի 24-ին համալսարանի կուլեկտիվն ու ուսանողները, ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանի հետ միասին, մասնակցեցին համահայկական երթին՝ ծաղիկներ խոնարհելով 1915 թ. Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակը հավերժացնող հուշահամալիրում: Իսկ ապրիլի 23-ին ՀՊՏՀ տասնյակ ուսանողներ միացել էին ավանդական ջահերով երթին:

«**Ա**րտակարգ իրավիճակների և քաղաքաշտպանության հիմնահարցեր» և «Առաջին բուժօգնության կազմակերպումը արտակարգ իրավիճակներում» առարկաների շրջանակում ապրիլի 25-ին «Օդային տագնապ ազդանշանի դեպքում ուսանողների և աշխատակիցների պաշտպանության կազմակերպումը և տարիանումը» խորագրով համատեղ դաս-ուսումնավարման էր, մասնակցում էին կառավարման, մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետների 1-ին կուրսեցիները, ֆիզդաստիարակության, ԱԻ և ԶՊ ամբիոնի դոցենտ, ՀՊՏՀ-ում քաղաքացիական պաշտպանության գործառնությունների պատասխանատու Սիրանուշ Հարությունյանը, նույն ամբիոնի դոցենտ Վեներա Ոսկանյանը և դասախոս Նեդա Պետրոսյանը: Ուսանողներից կազմավորված փրկարարական, հրդեհաշիջման, հետախուզական, հասարակական կարգի պահպանման և առաջին բուժօգնության ջոկատները ակտիվ ու նպատակային գործեցին պայմանական վտանգի իրավիճակում, ձեռք բերեցին հմտություններ:

Ապրիլի 24-ին կառավարման ամբիոնի նախաձեռնած վարպետության դասերի շարքի անդամիկ միջոցառումը՝ «Փոփոխությունների կառավարում» թեմայով, վարեց «ՊԵՆՏԱ» զարգացման խորհրդատվական ընկերության կառավարման և զարգացման խորհրդատու Կարեն Սարգսյանը: Ներկա էին կառավարման և ֆինանսական ֆակուլտետների ուսանողներ: Բանախոսը ներկայացրեց «փոփոխությունների կառավարում» հասկացությունը, սահմանումը, կազմակերպությունների բարելավումը գործընթացների հետազոտության միջոցով (Կուրս Լևինի տեսություն), փոփոխությունների կառավարման 7

հիմնարար գործընթացները, ինչպես նաև կազմակերպության կենսագործունեության 7 տարրերը: Նա պատրաստականություն հայտնեց՝ կառավարման ամբիոնին կից ստեղծել փոփոխությունների կառավարման լաբորատորիա, որն անհրաժեշտ գիտելիքով կզինի ապագա մասնագետներին, կաջակցի աշխատանք գտնելու հարցում:

Միջազգային արժուբաֆինանսական հարաբերությունների մասնագիտացման մագիստրատուրայի 1-ին կուրսեցիները ապրիլի 29-ին, միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի ասիստենտ Ալբերտ Հայրապետյանի նախաձեռնությամբ, այցելել են Համաշխարհային բանկի հայաստանյան գրասենյակ: «Միջազգային կազմակերպություններ» առարկայի շրջանակում մագիստրանտները ծանոթացել են կազմակերպության գործունեությանը, ՀԲ խմբի հայաստանյան գրասենյակի արտաքին կապերի և կորպորատիվ կառավարման բաժնի պետ Վիգեն Սարգսյանը ներկայացրել է ՀԲ կառուցվածքը, ՀՀ-ում իրականացվող ծրագրերը, զարգացման և աղքատության կրճատմանն ուղղված նախագծերը: Ուսանողները դիտել են կառույցի գործունեության մասին ֆիլմ, որի մի հատվածը վերաբերել է Հայաստանի տնտեսական ընդհանուր վիճակին:

Մեր համալսարանի գործունեությունն արդեն տեսանելի և հասանելի է նաև LinkedIn սոցիալական հարթակում: Կրթական բարեփոխումների շրջափուլում գտնվող ՏՆտեսագիտական մայր բուհի կարևոր իրադարձություններին, աշխատաշուկայի հետ, ինչպես նաև միջազգային համագործակցությանն ու այլ կարևոր նորություններին կարող էք ծանոթանալ՝ միանալով LinkedIn-ում ՀՊՏՀ պաշտոնական էջին (profile):

Ապրիլի 30-ին Ուեստ-25-ամյակի շրջանակում տեղի ունեցավ ֆուտբոլային հանդիպում դասախոսական և ուսխորհրդական թիմերի միջև: Դասախոսական թիմի կազմում էին ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Զայրապետյանը, կառավարման ֆակուլտետի ղեկավար Մանուկ Մովսիսյանը, ֆիզդաստիարակության, ԱԻ և ԶՊ ամբիոնի վարիչի ժ/պ Զովհաննես Գաբրիելյանը և ուրիշներ: Հանդիպումն ավարտվեց 8:7 հաշվով հօգուտ դասախոսների:

Սայիսի 2-ին տնտեսագիտություն մասնագիտության 1-ին կուրսում, «Տնտեսական պատմություն» առարկայի դասաժամին (ՄՏՀ ամբիոնի ղոցեմտ Անուշ Անանյանի հրավերով), Զինաստանի տնտեսության և քաղաքականության մասին համապարփակ վերլուծությամբ հանդես եկավ «Ամբերդ» կենտրոնի փոխտնօրենավագ փորձագետ Վարդան Աթոյանը: Ներկայացվեց ԶԺՀ պատմությունը, տնտեսության զարգացման միտումները, տնտեսություն-քաղաքականություն փոխկապվածության կարևոր հարցեր:

«Բեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» միջազգային խորհրդատվական ընկերության կորպորատիվ ֆինանսների բաժնի ֆինանսական խորհրդատու Գայանե Սարգսյանը մայիսի 3-ին, շարունակական կրթության և կարիերայի բաժնի հրավերով, դասախոսեց «Բիզնես գործընթացներ» թեմայով պարզաբանելով ընկերությունների գնահատման գործընթացի մանրամասները, տեղեկություններ հաղորդեց «Բեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա»-ում թափուր աշխատատեղերին դիմելու կարգի վերաբերյալ, շեշտեց, որ իրենց ընկերությունը նաև սովորելու, մասնագիտանալու հարթակ է: Ուսանողների հարցերին պատասխանեցին բանախոսը և ընկերության մարդկային ռեսուրսների ղեկավար Սոնա Ղազարյանը:

Սայիսի 2-ին արտերկրում ուսումը շարունակել ցանկացող ուսանողների հյուրն էր Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանության համալսարանների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և քաղաքացիական հասարակության համագործակցության հարցերի կցորդ Շարլոտ Վենեման: Ներկա էին արտաքին կապերի բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը, բաժնի գլխավոր մասնագետ Մարգարիտ Մարուքյանը: Ամփոփ տեղեկություն հաղորդվեց Ֆրանսիայի բուհական կրթական համակարգի, օտարերկրացի ուսանողներին տրամադրվող կրթաթոշակների, կեցության ու վիզա ստանալու մասին:

Ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Զայրապետյանը, գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը, արտաքին կապերի դեպարտամենտի տնօրեն Պարույր Զանգուլյանը և «Ամբերդ» կենտրոնի տնօրեն Արմեն Գրիգորյանը մայիսի 2-ին այցելել են Շիրակի մարզ: ՀՀՄՏՀ Գյումրու մասնաճյուղում նրանց դիմավորել է մասնաճյուղի տնօրենի ժ/պ Կարեն Պետրոսյանը, հանդիպել են աշխատակազմի և ուսանողների հետ: Ռուբեն Զայրապետյանը կարևորել է հանդիպումը և մասնաճյուղի ուսանողությանն ու աշխատակիցներին հուզող թեմաներին հաղորդակցվելը: «21-րդ դարում գիտելիքին այլընտրանք չկա: Եթե դուք իմա չստանաք կարողություններ, հմտություններ և համապատասխան գիտելիք, ապա հետագայում աշխատաշուկայում կլինեք ոչ մրցունակ», - նշել է ՀՀՄՏՀ ղեկավարը՝ հորդորելով լինել կրթական բարեփոխումների ակտիվ մասնակից և նախաձեռնող: Այնուհետև Շիրակի մարզպետարանում Ռուբեն Զայրապետյանի, Շիրակի մարզպետ Տիգրան Պետրոսյանի և Կարեն Պետրոսյանի միջև կնքվել է համագործակցության եռակողմ հուշագիր՝ հաշվի առնելով Շիրակի մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման բնագավառում ծառայած մարտահրավերներին դիմագրավելու կարողությունների ձևավորումն ու ամրապնդումը, ինչպես նաև մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ներդրումային ծրագրերի մշակումը և այլ կարևոր դրույթներ:

Լեզուների ամբիոնը կազմակերպել էր «Ստեղծարարություն և նորարարություն» անգլերեն դասընթացը, որը հատուկ հրավերով վարում էր «Սինեթի Արմենիա» ընկերության մարդկային ռեսուրսների ղեկավար Աննա Կոնջորյանը: 8 դասախոսության ընթացքում արծարծվեցին աշխատաշուկայի արդի պահանջների, մասնագիտական հմտությունների հարցեր, ինչպես նաև «Ֆուտուրիզմ և տնտեսական հեղափոխության ակնարկ», «Նորարարությունների մեխանիզմները և գործընթացները», «21-րդ դարի կրթություն» թեմաները: Մեկնարկը մայիսի 7-ին էր, քննարկվում էր ստեղծարար մտածողության զարգացման հարցը, մասնակցում էին դասախոսներ, ուսանողներ:

Ավարտվեց ՀՀ բուհերի ուսանողների հանրապետական մարզական 20-րդ խաղերի զարմանալին փուլը: ՀՀՄՏՀ ուսանող-մարզիկներն արձանագրել են բարձր արդյունքներ: 15 մարզաձևի 18 առաջնությունում (աղջիկներ, տղաներ) ՀՀՄՏՀ-ականների զբաղեցրած մրցանակային տեղերն են՝ հրաձգություն (անհատական և թիմային)՝ ֆինանսական ֆակուլտետի 4-րդ կուրսեցի Շանթ Սարգսյան՝ ոսկե մեդալ, հրաձիգների թիմը (Շանթ Սարգսյան, ֆինանսական ֆակուլտետի 2-րդ կուրսեցիներ Տիգրան Մթոյան, Տարոն Մարգարյան) արծաճացել է բրոնզե մեդալի:

Ուժային եռամարտում տղաները 3 մեդալ են նվաճել: Ֆինանսական ֆակուլտետի հեռակա մագիստրատուրայի 1-ին կուրսի ուսանող Էդգար Բաղայանը 60 կգ քաշային կարգում նվաճել է ոսկե մեդալ, նույն ֆակուլտետի 1-ին կուրսի ուսանող Ռուդոլֆ Վարդանյանը 60 կգ քաշային կարգում՝ արծաթե մեդալ, ինֆորմատիկայի և վիճակագրության ֆակուլտետի 2-րդ կուրսեցի Վանիկ Փափախյանը 52 կգ քաշային կարգում արծաթե մեդալ:

Վոլեյբոլի առաջնությունում և՛ տղաների, և՛ աղջիկների թիմերը նվաճել են բրոնզե մեդալներ:

Մայիսի 16-ի եզրափակիչ հանդիպմամբ ավարտվել է ֆուտզալի առաջնությունը, մեր թիմը զբաղեցրել է 2-րդ հորիզոնականը: Հունիսի 21-ին ՀՖԿՄՊԻ-ում տեղի է ունեցել մրցանակաբաշխությունը:

ՀՀ 13 պետական և ոչ պետական բուհերի ուսանողական ինքնակառավարվող կառույցների նախաձեռնությամբ Արցախյան հաղթանակն ու մեր հերոսների անմահ հիշատակը ոգեկոչելու նպատակով մայիսի 9-ին կազմակերպվել է համաբուհական երթ դեպի Եռաբլուր փառքի պանթեոն, որին մասնակցել են նաև ՀՀՄՏՀ-ականները:

Աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժնի կազմակերպած մայիսի 13-ի բաց դասին արծարծվեցին բիզնեսի արդյունավետ կառավարման հարցեր, բանախոսն էր «Ալֆա ֆարմ» ընկերության գլխավոր տնօրեն, ՀՊՏՀ շրջանավարտ Միքայել Մացակյանը: Ներկա էին գիտության գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը, արտաքին կապերի դեպարտամենտի տնօրեն Պարույր Ջանգուլյանը, աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժնի պետ Լիլիթ Գյուլգյուլյանը, միջազգային կապերի բաժնի պետ Վարդ Ղուկասյանը, դասախոսներ, աշխատակիցներ, ուսանողներ և թեմայով հետաքրքրված անձինք: Զննարկվեցին բիզնեսի կառավարման նպատակը, շուկայի սահմանման խնդիրները, բիզնես պլանավորումը, գնագոյացման ռազմավարությունը, բիզնեսի զարգացման շրջափուլերը, հաճախորդների հետ աշխատանքը և այլ հարցեր: Կարևոր շեշտադրումներից էր գործարարի մտածելակերպի փոփոխությունը:

«Ռոսգոսստրախ Արմենիա» ընկերությունը, բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի հետ համաձայնեցված, փոխել է դասերի ձևաչափը. դրանց մի մասն անցկացվում է համալսարանում, մի մասը՝ ընկերությունում: Առաջին դասը մայիսի 10-ին էր, ՀՊՏՀ-ում էին «Ռոսգոսստրախ Արմենիա»-ի անձնակազմի հավաքագրման բաժնի գլխավոր մասնագետ Ռուզաննա Ինճիկյանը և անձնական ապահովագրության գծով վաճառքի բաժնի ղեկավար, ՀՊՏՀ շրջանավարտ Արմինե Բաղալյանը: Ներկա էր նշված ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Աննա Ասլանյանը: «Առողջության ապահովագրություն» թեմայով բանախոսեց Արմինե Բաղալյանը՝ լուսաբանելով Հայաստանում ապահովագրական շուկայի զարգացման միտումները, առողջության ապահովագրության համակարգը: Դասերն ամփոփվեցին հունիսին, մասնակիցները ստացան հավաստագրեր:

«Երիտասարդների հնարավորությունների ակումբ» ՀԿ-ի համահիմնադիր նախագահ, ֆինանսներ մասնագիտության 3-րդ կուրսի ուսանող Տիգրան Ավագյանը, կառավարման ամբիոնի վարիչի ժ/պ, դոցենտ Աշոտ Մարդոյանի առաջարկով, մայիսի 13-ին հանդես եկավ «Ինչպե՞ս դիմել միջազգային ուսումնական ծրագրերին» տեղեկատվական սեմինարով՝ օգտակար տեղեկություն տրամադրելով, հորդորելով բարելավել օտար լեզուների իմացությունը:

ՈւՄԵՖ-ՀՊՏՀ համատեղ մագիստրոսական ծրագրի շրջանակում համալսարան այցելող օտարերկրացի դասախոսներին ունկնդրելու հնարավորություն ունեն մաս ՀՊՏՀ բակավարձի տնօրենները: Նշված ծրագրի գրասենյակի ղեկավար Խորեն Մխիթարյանի առաջարկով հրավիրյալ մասնագետները արդիական թեմաներ են լուսաբանում (անգլերենով), ուսանողներին հաղորդակից դարձնում միջազգային կրթական մշակույթին, բարձրացնում նրանց սովորելու մոտիվացիան, բարելավում անգլերենի իմացությունը: Մայիսի 13-ին կառավարման ֆակուլտետի 3-րդ կուրսեցիների համար «Կազմակերպական վարքագիծ» թեմայով դասախոսեց ՈւՄԵՖ համալսարանի միջազգային կապերի գծով պրոռեկտոր Դելվիդ Չելսթրոմը: Դիտարկվեցին աշխատանքի տնտեսագիտությանը, թիմային աշխատանքին, վարքն ու զգացմունքները կառավարելուն մվիրված հարցեր:

Հ/հ մասնագիտացման 1-ին կուրսի մագիստրանտներն ուստարվա ավարտին «Բանկային հաշվառման հիմնախնդիրները» առարկայի գիտելիքներն ամփոփել են «Ակբա Կրեդիտ Ագրիկոլ» բանկի «Նոր Ավան» նորարարական մասնաճյուղում: Դասախոս, ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.դ., նշված բանկի գլխավոր հաշվապահ Արմեն Հակոբյանը մայիսի 13-ին ուսանողների հետ այցելել է բանկ և դասախոսել «Նորարարական բանկային տեխնոլոգիաների հաշվառման առանձնահատկությունները» թեմայով: Ուսանողները ծանոթացել են բանկի նորարարական տեխնոլոգիաներին ու համալսարանում ստացած իրենց գիտելիքներին գործնական կիրառություն տվել, տեսել են, թե ինչպես են իրական-

նացվում վճարահաշվարկային, վարկային և ավանդային գործառնությունները, փաստաթղթավորումը և առհասարակ բանկային գործը: Մասնաճյուղի տնօրեն Մարինա Շիրինյանը ներկայացրել է բանկի աշխատանքային ուղղությունները, կառուցվածքը և գործունեությունից բխող մի շարք հարցեր, իսկ վերջում ուսանողներին հուշանվերներ է հանձնել:

Տնտեսական ինֆորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի ափստենտ Գայանե Տերտերյանը կառավարման 2-րդ կուրսում մայիսի 15-ին կազմակերպել էր «Ինֆորմատիկայի հիմունքները» դասընթացն ամփոփող բաց դաս-մրցույթ: Ներկա էին վերոնշյալ ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Վարդան Սարգսյանն ու ամբիոնի ներկայացուցիչներ: Հանձնարարված էր բիզնես պլան կազմել՝ կիրառելով ուսումնաշրջանում ստացած գիտելիքները: Տնտեսագիտական նոր պրոդուկտի վրա ապագա գործարարներն աշխատել էին շուրջ երկու ամիս: Լսարանը բաժանվել էր 7 խմբի, կատարել թիմային աշխատանք: Բոլոր խմբերն ստացան առավելագույն 6 միավոր:

Աշխատաշուկայի և շրջանավարտների հետ աշխատանքի բաժնի նախաձեռնությամբ մայիսի 17-ին կայացավ հերթական բաց դաս, որի խոսնակը՝ Նախագծերի կառավարման ինստիտուտի հայաստանյան մասնաճյուղի փոխնախագահ Սոնա Մատինյանը, հանդես եկավ նախագծերի կառավարման գործընթացին մվիրված դասախոսությամբ: Հյուրին ներկայացրեց վերոնշյալ բաժնի պետ Լիլիթ Գյուլգյուլյանը՝ շեշտադրելով թեմայի կարևորությունը:

Բանախոսն անդրադարձավ փոփոխություններին, նշեց, որ դրանց մեջ պետք է տեսնել հնարավորություններ, որոնք կարող են դառնալ նոր նախագծերի սկիզբ, ապա անդրադարձավ գաղափարներն ու նախագծերը կյանքի կոչելու գործընթացին:

Երոզվալ որակավորված հաշվապահների ասոցիացիայի (ACCA) տարածաշրջանային զարգացման մենեջերներ Վիկտորյա Վոլոտովսկայան և Ժանետտա Օնիշչուկը մայիսի 15-ին հյուրընկալվել են ՀՊՏՀ-ում: Նպատակը հետագա համագործակցության հեռանկարների քննարկումն էր: Հյուրերը նախ հանդիպել են ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանի հետ, նախնական համաձայնություն ձեռք բերել մասնագիտական կրթական ծրագրերում արձանագրված փոփոխություններ կատարելուց հետո համագործակցությունը ընդլայնելու մասին, և որոշվել է դիմել ACCA-ի գլխավոր գրասենյակ՝ հավատարմագրում ստանալու: Այնուհետև հյուրերը հանդիպել են հ/հ և աուդիտի ֆակուլտետի (ներկա էր դեկան Մերի Բադալյանը) ուսանողների հետ, ներկայացրել կազմակերպության գործունեությունը, նշված որակավորման առավելությունները և հնարավորությունները:

դասախոսն ու ուսանողները այցելեցին «Երևանի Արարատ կոնյակի-գինու-օղու կոմբինատ» ԲԲԸ՝ ծանոթանալու գործարանի մարքեթինգին, պատմությանը, թանգարանի ցուցանմուշներին, հնեցման արտադրամասին, մառաններին և այլն: Այցը նպատակ ուներ նաև խրախուսելու թիմային աշխատանքներին ուսանողների ցուցաբերած ակտիվությունը:

Լեզուների ամբիոնի դասախոս Սոնա Թաբադյանի նախաձեռնությամբ մայիսի 20-ի «Եվրամիություն» խորագրով գերմաներենի բաց դասին ներկա էին լեզուների ամբիոնի վարիչի ժ/պ Լուսինե Հարությունյանը, օտար լեզվի դասախոսներ, միջազգային կապերի բաժնի պետ Վարդ Դուկասյանը, DAAD երևանյան գրասենյակի ղեկավար Մերի Նավասարդյանը, ԵՊԼՀ գերմաներենի ամբիոնի, ՀՊՄՀ ռոմանագերմանական ամբիոնի դասախոսներ, Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանատան ներկայացուցիչներ:

Մարքեթինգի 2-րդ կուրսում «Սպառողի վարքագիծ» դասընթացի ամփոփումը նշանավորվեց ուսանողների թիմային աշխատանքների շնորհանդեսներով: Մարքեթինգի ամբիոնի դոցենտ Լիլիթ Դադայանի համծնարարությամբ ուսանողները կատարել են թիմային աշխատանք՝ ուսումնասիրելով սպառողների վարքագծի վրա ազդող գործոնները: Յուրաքանչյուր դասին շնորհանդես է ներկայացրել 1 խումբ: Մայիսի 16-ին վերջին խմբի ելույթն էր: Մասնակցում էին մարքեթինգի ամբիոնի վարիչի ժ/պ Վադիմ Գրիգորյանը, դասախոս Մարիանա Աբրահամյանը: Հետազոտական խմբի անդամներն իրենց աշխատանքը ներկայացրին հեղինակային տեսախոլովակներով: Դասախոս Լիլիթ Դադայանը 6 թիմերից լավագույններին շնորհեց հատուկ մրցանակներ, իսկ մայիսի 20-ին

Ֆինանսներ մասնագիտության 2-րդ կուրսեցիները ԵՄ լուսի ներքո դիտարկեցին զարգացող Հայաստանի առաջընթացի ճանապարհը, անդամ երկրների հետ համագործակցությունը: Թեման առաջադրել էր Սոնա Թաբադյանը, ուսանողներն էլ պրպտել էին գերմաներեն աղբյուրներ, հավաքագրել տեղեկություն, որն էլ ներկայացրեցին լսարանին:

Գիտելիքն ամփոփող միջոցառումը նաև միջբուհական հանդիպում էր, գերմաներեն հաղորդակցվողների համագործակցություն:

Կառավարման ֆակուլտետի 3-րդ կուրսի ուսանողուհի Հեղինե Հախնազարյանը մայիսի 16-ին «Կոմիտասյան գարուն» միջոցառում էր կազմակերպել Գյումրու ՀՊՏՀ մասնաճյուղում: Գյումրու «Գոհար» երգչախմբի երգիչների, Երևանի պետական կոնսերվատորիայի և դրա Գյումրու մասնաճյուղի սաների կատարմամբ հնչել են կոմիտասյան երգեր: Միջոցառմանը մասնակցել են մասնաճյուղի տնօրենի ժ/պ Կարեն Պետրոսյանը, դասախոսներ, աշխատակիցներ, ուսանողներ, ազգային երգարվեստի սիրահարներ:

Հեղինե երաժշտական կատարումներն ընդմիջել է Կոմիտասի կյանքից դրվագներ ներկայացնելով:

Միստերի սրահում մայիսի 21-ին կայացավ պրոֆեսորդասախոսական կազմի և Արարատի մարզպետարանի ներկայացուցիչների հանդիպումը, որին մասնակցում էին գիտության գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը, ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր Դիանա Գալոյանը, գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպման բաժնի պետ Խորեն Մխիթարյանը: Հանդիպման առիթը Արարատի մարզպետարանի և ՀՊՏՀ-ի միջև կնքված համագործակցության պայմանագրի շրջանակում հայտարարված համատեղ հետազոտական թեմաների քննարկումն էր:

Պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանն անդրադարձավ համագործակցության կարևորությանը՝ նշելով, որ ՀՊՏՀ առաքելությունը միտված է Հայաստանի տնտեսության զարգացման խոչընդոտների վերացմանն աջակցելուն, մասնագիտական հիմնավոր մոտեցումներ ներկայացնելուն, հույս հայտնեց, որ այն ՀՊՏՀ գիտնականներին հնարավորություն կընձեռնի՝ հանդես գալու հետազոտական այնպիսի աշխատանքներով, որոնք կնպաստեն մարզի զարգացմանը:

Խորեն Մխիթարյանը նշեց, որ առաջադրված 6 թեմաներին ՀՊՏՀ պրոֆեսորդասախոսական կազմը ներկայացրել է հայտեր:

Բանկային գործի և ապահովագրության ամբիոնի և «Հայբիզնեսբանկի» համագործակցության արդյունքում մայիսի 17-ին բանկի ներկայացուցիչները փոքր բիզնեսի զարգացման վարչության պետ Աննա Միրզոյանը և բանկային պրոդուկտների վաճառքների խմբի ղեկավար Լիանա Հակոբյանը ֆինանսական ֆակուլտետում նորավարտներին և ավագ կուրսերի ուսանողներին ներկայացրին բանկի աշխատանքային առաջարկները: Մասնավորապես, փոքր բիզնեսի զարգացման վարչությունն անհրաժեշտ մասնագետներով համալրելու նպատակով բանկը առաջարկում էր 3-ամսյա վերապատրաստման վճարվող ծրագիր, որից հետո մասնակիցները հաստիքային աշխատանքի են անցնում մասնաճյուղերում: Ներկայացվեցին ծրագրին դիմելու ընթացակարգը, ուսանողական հատուկ քարտը, որի լավագույն օգտատերերը հնարավորություն ունեն բանկից ստանալու 1 տարվա ուսման վարձի փոխհատուցում:

Ռուբեն Հայրապետյան.

«Դասախոսների ընտրության կարգը առաջին հերթին ռեկտորի անհարկի միջամտությունն է սահմանափակելու եւ կամայականություններն է բացառելու»

Ապրիլի 30-ի նիստում հաստատվեց ՀՊՏՀ դասախոսական կազմի ընտրության կանոնակարգը, որը սահմանում է դասախոսական կազմի պաշտոնների տեղակալման չափանիշները, մրցութային հատուկ հանձնաժողովի աշխատանքը, ներկայացվող պահանջները:

ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար, պրոֆեսոր Ռուբեն Հայրապետյանը, անդրադառնալով «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» ՊՈԱԿ-ի դասախոսական կազմի ընտրության կանոնակարգի վերաբերյալ քննարկմանը, նշեց. «Այս կարգի ընդունումը առաջին հերթին ռեկտորի անհարկի միջամտությունն է սահմանափակելու և կամայականություններն է բացառելու, ինչը ինձ համար շատ կարևոր է, հատկապես, որ համալսարանի կառավարման թիմի կարծիքով՝ սա էական նշանակություն ունի երկարաժամկետ գործողությունների արդյունավետության տեսանկյունից»: Մինչ կանոնակարգի ընդունումը ծավալվեց տևական քննարկում. գիտխորհրդի անդամները հնչեցրին կարծիքներ ու առաջարկություններ:

«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Արմեն Գրիգորյանը հանդես եկավ կենտրոնի 2018 թ. գործունեության արդյունքների և 2019 թ. խնդիրների մասին զեկուցմամբ՝ ներկայացնելով հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված հետազոտական աշխատանքը, նոր նախագծերը, փորձագիտական գործունեությունը, գիտական հրապարակումների վիճակագրությունը, հրապարակումների և հետազոտությունների հանրայնացման աշխատանքները, ինստիտուցիոնալ համագործակցությունը տեղի և արտերկրի կառույցների հետ, առանցքային ձեռքբերումներից մատնանշեց այն, որ 2018 թ. կենտրոնը կրկին ներառվել է ԱՄՆ Փենսիլվանիայի համալսարանի «Ուղեղային կենտրոններ և քաղաքացիական հասարակություն» ծրագրի կողմից հրապարակվող աշխարհի ուղեղային կենտրոնների վարկանիշավորման Go To Think Tank Index Report զեկույցում: «Ամբերդը», 2017 թ. վարկանիշի համեմատ, 4 կետով բարելավել է իր դիրքը Կենտրոնական Ասիայի լավագույն ուղեղային կենտրոնների ցանկում և ներառվել է աշխարհի 100 լավագույն համալսարանական ուղեղային կենտրոնների շարքում: Այնուհետև հնչեցին հարցեր, անդրադարձ եղավ առկա խնդիրներին: Արմեն Գրիգորյանը նշեց, որ կենտրոնի հիմնական խնդիրը դրամա-

շնորհային ծրագրերում դասախոսների ներգրավումն է:

«Բարեփոխումների հստակ ծրագիր է պետք», – հայտարարեց ռեկտորի պաշտոնակատարը՝ կարևորելով դրամաշնորհների ներգրավումը, տնտեսության ոլորտում բարձրակարգ հետազոտությունների կատարումը կենտրոնի կողմից: Գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը նշեց, որ մեկ ամսում պատրաստ կլինի հայեցակարգ, որը կկանոնակարգի ամբողջ գործունեությունը՝ ներառելով և՛ կառուցվածքային, և՛ բովանդակային, և՛ հետազոտական էթիկային վերաբերող խնդիրները:

Այնուհետև հաշվետվություններով հանդես եկան ՀՊՏՀ Գյուլնրու մասնաճյուղի տնօրեն Կարեն Պետրոսյանը և ՀՊՏՀ Եղեգնաձորի մասնաճյուղի տնօրեն Արփիմե Յովակիմյանը՝ ներկայացնելով մասնաճյուղերում ուսումնական և գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպումը: Գիտխորհուրդը հաստատեց հաշվետվությունները:

Ռուբեն Հայրապետյանը ներկայացրեց նաև «Գիտական խորհրդի» 2012 թ. մայիսի 11-ի «ՀՊՏՀ պրոֆեսորադասախոսական կազմի ուսումնական բեռնվածության նորմատիվներում փոփոխություններ կատարելու մասին որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» հարցը՝ նշելով վերանայված երկու դրույթ. ամբիոնների վարիչների ուսումնական բեռնվածությունը 350 ժամից դառնում է 250 ժամ, որը միտված է վարիչներին ամբիոնների զարգացմամբ զբաղվելու հնարավորություն ընձեռելուն, և երկրորդը՝ եռապատկվում է ժամավճարով դասավանդման վարձատրությունը: Սա ևս գիտխորհուրդը հաստատեց:

Պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը ներկայացրեց գիտխորհրդին կից համալսարանական գիտամեթոդական հանձնաժողով ստեղծելու, դրա կազմը և աշխատակարգը հաստատելու մասին հարցեր, որոնք հաստատվեցին: Հաստատվեցին նաև ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական ղեկավարներ (զեկույցեց պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը):

Գիտխորհրդի օրակարգում ընդգրկված՝ դոցենտի գիտական կոչում շնորհելու հարցը, որը զեկույցեց մրցութային հանձնաժողովի նախագահ, պրոֆեսոր Արամ Սարգսյանը, հանվեց՝ լրացուցիչ պարզաբանումների անհրաժեշտությամբ պայմանավորված:

«Տնտեսագիտական համալսարանի դերի վերաիմաստավորման համատեքստում պետք է վերանայել զարգացման ծրագրերը».

հորդորեց ՀՊՏՀ ղեկավարը

Հունիսի 18-ի գիտական խորհրդի նիստն սկսվեց ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանի զեկուցմամբ. նա ներկայացրեց գիտական խորհրդին կից ուսումնամեթոդական, մրցութային, գիտամեթոդական, հրատարակչական հանձնաժողովներ ստեղծելու և դրանց կազմը հաստատելու մասին հարցերը, որոնց գիտական խորհուրդը կողմ քվեարկեց:

Դոցենտի գիտական կոչումներ շնորհելու մասին զեկուցեց մրցութային հանձնաժողովի նախագահ Արամ Սարգսյանը: Գիտական խորհրդի փակ գաղտնի քվեարկությամբ որոշվեց ֆինանսների ամբիոնի ասիստենտ Կարեն Սամիկոնյանին և լեզուների ամբիոնի դասախոս Լուսյա Տեր-Սարգսյանին շնորհել դոցենտի գիտական կոչում և այն հաստատելու համար դիմել ԲՈԿ-ին:

ՀՊՏՀ միջազգային գործունեության վիճակի և խնդիրների մասին զեկուցեց միջազգային կապերի բաժնի պետ Վարդ Դուկասյանը՝ ներկայացնելով դասախոսների, աշխատակիցների և ուսանողների շարժունության ծրագրերի արդյունքները (մեկնած և ժամանած ուսանողներ և աշխատակիցներ): Այնուհետև բաժնի պետը ներկայացրեց իրենց կողմից համակարգվող դրամաշնորհային ծրագրերը, որոնցում ընդգրկված է մեր համալսարանը: Դրանց թիվը, Վարդ Դուկասյանի խոսքով, 3-ն է:

Անդրադառնալով բուհի միջազգայնացմանը՝ Ռուբեն Հայրապետյանը նախ նշեց, որ այն զարգացման գերակա ուղղություններից է, ապա հավելեց՝ Տնտեսագիտական համալսարանի դերի վերաբերման համատեքստում պետք է վերանայել ծրագրերը, դրանք ներկայացնել գրավիչ ձևով: *«Ներկայացրեք համալսարանի միջազգայնացման բազմասպեկտ իրատեսական ծրագիր, որը հստակորեն կներառի այն գործողությունները, որոնց շնորհիվ գոնե մի քանի տարի հետո մենք կդառնանք միջազգային համալսարան: Շատ կարևոր է, որ այս ծրագրերը ներկայացվեն ճիշտ, գրավիչ, քանի որ մարդկանց հույսը և հավատը շատ կարևոր է հաջողության հասնելու համար»*, - հայտարարեց համալսարանի ղեկավարը և բուհի միջազգայնացման գործում կարևորեց օտարերկրյա ուսանողների ներգրավման, գիտահետազոտական ծրագրերի իրականացման ուղղությունները: Հարցի վերաբերյալ ներկայացված որոշումը հաստատվեց, միջազգային կապերի բաժնի գործունեությունը գնահատվեց բավարար:

ՀՊՏՀ Գյուլնորու մասնաճյուղի կառուցվածքը հաստատելու մասին հարցը զեկուցեց մասնաճյուղի տնօրեն Կարեն Պետրոսյանը, սակայն, լրացուցիչ քննարկումների անհրաժեշտությամբ պայմանավորված, որոշվեց հարցը հանել օրակարգից:

Ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկ-

տոր Դիանա Գալոյանը գիտխորհրդի քննարկմանն ու հաստատմանը ներկայացրեց ուսումնական գործընթացին վերաբերող մի շարք փաստաթղթեր՝ «Առկա ուսուցման բակալավրիատում ուսումնառության, գիտելիքի գնահատման և վարչարարության մեխանիզմների կազմակերպման կարգը», բակալավրական և մագիստրոսական կրթական ծրագրերով առկա և հեռակա ուսուցման առաջին կուրսի ընդունելության խմբերի նվազագույն չափերը սահմանելու և գիտական խորհրդի՝ 2016 թ. հունիսի 22-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին, ՀՊՏՀ դասախոսական կազմի ուսումնական բեռնվածության նորմատիվները հաստատելու և գիտական խորհրդի՝ 2019 թ. ապրիլի 30-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին, ուսումնական աշխատանքների ծավալի հաշվարկի նորմատիվները հաստատելու մասին, գիտական խորհրդի՝ 2019 թ. ապրիլի 12-ի նիստում հաստատված «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունում ուսանողների վերականգնման, ներքին տեղափոխության, առարկայական (ծրագրային) տարբերությունների հանձնման և ուսման վճարի հաշվարկման ընթացակարգում» լրացում կատարելու մասին:

Ներկայացված հարցերի շուրջ քննարկում ծավալվեց, գիտխորհրդի անդամները հանդես եկան առաջարկներով: Քննարկումների արդյունքում ներկայացված փաստաթղթերն ու կարգերը, որոշակի լրացումներով, հաստատվեցին:

Գիտության գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանը զեկուցեց ատենախոսությունների թեմաներ և գիտական ղեկավարներ հաստատելու, ինչպես նաև միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ. Ֆրիդա Բահարյանի և ամբիոնի ասիստենտ, տ.գ.թ. Էմմա Մովսիսյանի «Միկրոտնտեսագիտություն. տեսություն և խնդիրներ» ուսումնական ձեռնարկը և լեզուների ամբիոնի վարիչի Ժ/պ, բ.գ.դ., դոցենտ Լուսինե Հարությունյանի Business English դասագիրքը հրատարակության երաշխավորելու մասին հարցերը, որոնք հաստատվեցին:

Նիստի ավարտին պրոռեկտոր Դիանա Գալոյանը ամբիոնների վարիչների ուշադրությունը հրավիրեց քննական թեստային բազաները վերանայելու և բարելավելու հարցի վրա, իսկ Ռուբեն Հայրապետյանը ևս մեկ անգամ ընդգծեց բուհի ղեկավարության մոտեցումը՝ քննական թեստերում բացառել «ծուղակները»:

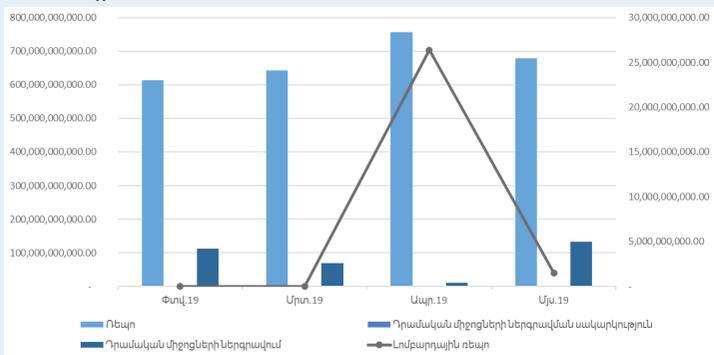
Գիտական խորհրդում հաստատված կարգերն ու որոշումները տե՛ս ՀՊՏՀ պաշտոնական կայքում:

ԳՈՅԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

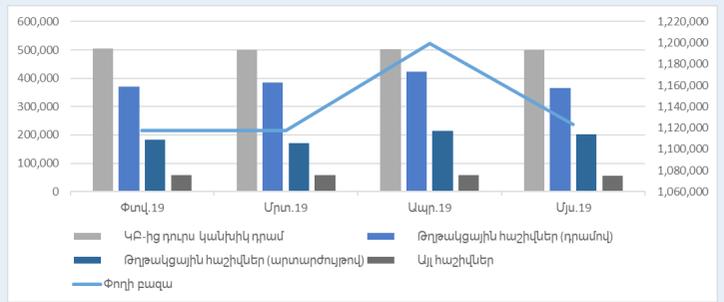
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀՈՒԿԱՆԵՐԻ ՉԱՐՎԱՑՈՒՄՆԵՐԸ (2019 թ. փետրվար - 2019 թ. մայիս)

ԿԲ դրամավարկային քաղաքականություն: 2019 թ. հունվարին 33 ԿԲ-ի կողմից դրամավարկային քաղաքականության գործիքների տոկոսադրույքների 0.25% նվազեցումից հետո դրանք մնացել են անփոփոխ: Արդյունքում 2019 թ. փետրվարից մայիս ժամանակահատվածում վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը կազմել է 5.75%, լոմբարդային ռեպոյի տոկոսը՝ 7.25%, իսկ դրամական միջոցների ներգրավման տոկոսադրույքը՝ 4.25%: 2019 թ. հունիսից սպասվում է առևտրային բանկերի կողմից դրլարով ներգրավված միջոցների պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի փոփոխություն:

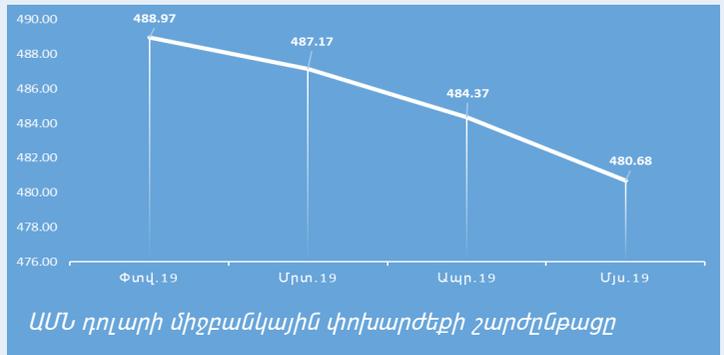
Կապված բանկային համակարգում իրացվելիության պակասի հետ՝ ԿԲ կողմից կիրառվել են առավելապես իրացվելիության ավելացման գործիքներ, մասնավորապես՝ 2019 թ. փետրվարից ռեպո գործարքների ծավալները աստիճանաբար աճել են: Փետրվարի 613.9 մլրդ դրամի փոխարեն 2019 թ. մարտին արդեն ռեպո գործարքներով գործառնությունները առևտրային բանկերի հետ կազմել են 642 մլրդ դրամ, իսկ ապրիլ և մայիս ամիսներին համապատասխանաբար՝ 755.8 և 675.5 մլրդ դրամ: 2019 թ. փետրվարից մայիս հատվածում բոլոր ամիսներին կատարվել են դրամական միջոցների ներգրավման գործառնություններ, որոնց ծավալը փետրվարին կազմում էր 112.3 մլրդ դրամ, ինչից հետո մարտ և ապրիլ ամիսներին նվազեց դառնալով 69.3 և 10.5 մլրդ դրամ, իսկ արդեն մայիսին 33 ԿԲ-ն առևտրային բանկերի հետ իրականացրել է 132.5 մլրդ դրամի դրամական միջոցների ներգրավման գործառնություններ: 2019 թ. փետրվարից մայիս ժամանակահատվածում միայն մարտ ամսին է, որ առևտրային բանկերը չեն օգտվել ԿԲ լոմբարդային ռեպոյի գործիքից: Փետրվարին դրանով գործառնությունների ծավալը կազմել է 0.01 մլրդ դրամ, իսկ ապրիլ և մայիս ամիսներին համապատասխանաբար՝ 26.4 և 1.5 մլրդ դրամ:

2019 թ. փետրվար-մայիսին, ընդհանուր առմամբ, փողի բազան պահպանել է իր հարաբերական կայունությունը: Այդ ընթացքում ԿԲ-ից դուրս կանխիկ դրամի ծավալի էական տատանումներ տեղի չեն ունեցել. փետրվարի 505.1 մլրդ դրամ ցուցանիշը մայիսին 499.9 մլրդ դրամ էր: 33 ԿԲ-ում առևտրային բանկերի դրամով թղթակցային հաշիվների դեպքում էլ զգալի փոփոխություններ չեն եղել, էական աճ է գրանցվել հիմնականում արտարժույթով թղթակցային հաշիվների կազմում, որոնց մեծությունը, փետրվարի 183.1 մլրդ-ից, մարտին հասել էր 171.6 մլրդ-ի, իսկ հաջորդ ամիսներին աճել՝ հասնելով համապատասխանաբար մարտին՝ 215.2 մլրդ, մայիսին՝ 202.5 մլրդ դրամի:

Արտարժույթի շուկա: 2019 թ. հունվարին միջբանկային շուկայում ԱՄՆ դոլարով գործարքների միջին կշռված փոխարժեքը կազմել էր 486.31 դրամ, սակայն 2019 թ. փետրվարին աճելով հասել է 488.97 դրամի, ինչից հետո նվազելով մայիսին կազմել է 480.68 դրամ: Եվրոյի ներբանկային շուկայի առքի և վաճառքի փոխարժեքները այդ ժամանակահատվածում ընդհանուր առմամբ նվազել են: 2019 թ. փետրվարին առքի և վաճառքի ներբանկային փոխարժեքները եվրոյի դեպքում կազմում էին համապատասխանաբար՝ 552.73 և 535.42 դրամ, սակայն մայիսին արդեն կազմում էին 532.42 դրամ առքի և 539.20 դրամ վաճառքի դեպքում: Նշված փոփոխությունները պայմանավորված են միջազգային շուկաներում տեղի ունեցող գործընթացներով և դրամ-դոլար փոխարժեքի տատանումներով: Ռուսական ռուբլու ներբանկային փոխարժեքները փետրվարին առքի ու վաճառքի համար կազմում էին համապատասխանաբար՝ 7.38 և 7.48 դրամ, մարտին փոխարժեքը աճեց՝ հասնելով 7.45 դրամի՝ առքի և 7.53 դրամի՝ վաճառքի դեպքում: Ապրիլին փոխարժեքը էական փոփոխություն չկրեց և մայիսին արդեն առքի դեպքում 7.36 դրամ էր, իսկ վաճառքի դեպքում՝ 7.44: Ռուբլու փոխարժեքի փոփոխությունը պայմանավորված է եղել հիմնականում միջազգային շուկաներում դրա տատանումներով:

Ռեպո և միջբանկային այլ շուկաներ: Ռեպո, սվոփ գործառնությունների և միջբանկային վարկերի շուկաներում նույնպես ակտիվ է եղել: Արտաբորսայական ռեպոների տոկոսադրույքը 2019 թ. փետրվարի 6.17%-ից աճել է՝ ապրիլին հասնելով 6.31%-ի, իսկ այնուհետև մայիսին կրկին կազմել 6.17%: Տոկոսադրույքների աճը պայմանավորված է եղել ֆինանսական շուկաներում իրացվելիության պակասով: Միջբանկային շուկաներում տոկոսադրույքների աճը հիմնականում պայմանավորված է 33 ԿԲ ռեպո գործառնությունների աճուրդների տոկոսադրույքների աճով և պարտադիր պահուստավորման փոփոխությամբ: Միջբանկային վարկերի շուկաներում տոկոսադրույքների էա-

	Փետրվար 2019		Մարտ 2019		Ապրիլ 2019		Մայիս 2019	
	Առջ	Վաճառք	Առջ	Վաճառք	Առջ	Վաճառք	Առջ	Վաճառք
Միջբանկային ԱՄՆ դոլար	40,490,000	40,990,000	44,300,000	44,300,000	31,900,000	31,200,000	37,120,000	37,120,000
Ներբանկային ԱՄՆ դոլար	348,417,488	406,078,502	378,287,977	434,178,238	403,115,841	385,735,319	391,974,782	411,240,968
Միջբանկային եվրո	-	-	-	-	-	-	-	-
Ներբանկային եվրո	69,793,408	66,887,152	76,146,332	71,065,362	79,415,299	90,318,057	74,248,897	75,186,816
Միջբանկային ռուբլի	-	-	-	-	-	-	-	-
Ներբանկային ռուբլի	4,888,551,741	2,465,012,761	6,359,379,493	3,196,315,949	6,363,196,682	3,054,934,295	6,114,550,667	3,863,072,686

կան տատանումներ դրամով վարկերի դեպքում չի եղել, և դրանք միջինում տատանվել են 5.75%-ի շրջանակներում: 2019 թ. մայիսին միջբանկային դոլարային վարկերի տոկոսադրույքը կազմել է 2.62%: Եվրոյով միջբանկային վարկերի տոկոսադրույքները մայիսին կազմել են 1.90%՝ փետրվարի 2.46%-ի փոխարեն: Ռուբլով միջբանկային վարկային գործարքներ տեղի չեն ունեցել: Շարունակում են բորսայական ռեպո գործառնությունների աճի միտումները, որոնց առարկան դոլարային և դրամային կորպորատիվ պարտատոմսերն են: Այս գործիքը բավականին գրավիչ է դառնում շուկայում աճող ներդրումային ֆոնդերի և ներդրումային ընկերությունների համար:

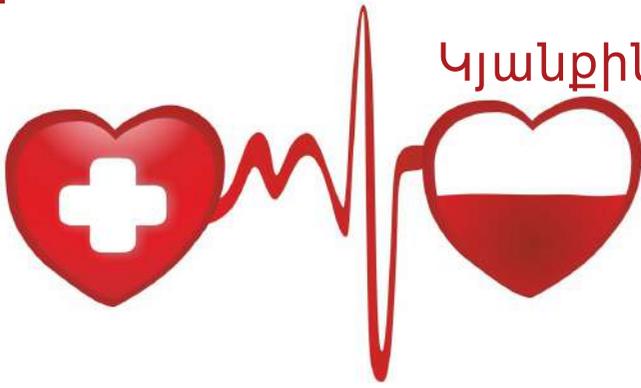
	Փետրվար 2019	Մարտ 2019	Ապրիլ 2019	Մայիս 2019
Ռեպո արտաբորսայական	249,694,051,179	221,773,015,489	336,906,134,965	356,639,447,153
Ռեպո եվրոբոնդերով արտաբորսայական (ԱՄՆ դոլար)	1,436,891,600	1,788,627,500	5,880,931,789	2,137,171,095
Ռեպո բորսայական (<< դրամ)	186,407,301	192,194,056	253,028,386	550,858,699
Ռեպո բորսայական (ԱՄՆ դոլար)	2,635,897	1,102,515	2,004,226	1,595,387
Միջբանկային վարկեր (<< դրամ)	46,250,000,000	44,700,000,000	57,100,000,000	71,750,000,000
Միջբանկային վարկեր (ԱՄՆ դոլար)	22,600,000	74,000,000	92,600,000	104,600,000
Միջբանկային վարկեր (եվրո)	1,500,000	2,700,000	10,000,000	14,500,000
Միջբանկային վարկեր (ՌԴ ռուբլի)				
Սվոփ (ԱՄՆ դոլար)	82,540,000	86,590,000	93,525,427	163,763,295
Սվոփ (եվրո)	16,500,000	12,000,000	16,000,000	-

Արժեթղթերի շուկաներ: Պետական պարտատոմսերի և՛ առաջնային, և՛ երկրորդային շուկաներում գրանցվել է բավականին մեծ ակտիվություն և հիմնականում տոկոսադրույքների նվազման միտումներ: Պետական պարտատոմսերի երկրորդային շուկայում գործարքների ծավալների տատանումները հիմնականում պայմանավորված են եղել առաջնային շուկայի ծավալներով, պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության տատանումներով: Հունվարին 10 տարեկան պարտատոմսերի աճուրդի եկամտաբերության աճից հետո շուկան կրկին վերադարձավ իր մինչ այդ սկսած նվազման միտմանը, որին նպաստեց նաև հունվարին վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի նվազեցումը և ապրիլի վերջին պետական պարտատոմսերի մարումներով ձևավորված մեծ պահանջարկը: Փետրվարին և ապրիլին մեծ ակտիվություն է գրանցվել բաժնետոմսերի հասցեական հարթակում, իսկ մարտին և մայիսին, նախորդ ամիսների համեմատ, մի քանի անգամ աճել են դրամային զնանշմամբ կորպորատիվ պարտատոմսերով առևտրի ծավալները: Բաժնետոմսերի շուկայում դեռևս պահպանվում են առկա միտումները, երբ շուկան պայմանավորվում է հիմնականում մի քանի խոշոր գործարքների ծավալով: Ընդհանուր առմամբ, արժեթղթերի շուկաներում գործարքների ծավալների աճը պայմանավորված է ֆինանսական շուկայի մասնակիցների սպասումներով, տոկոսադրույքների փոփոխության միտումներով, կորպորատիվ պարտատոմսերի թողարկումների աճով, ինչպես նաև բանկային համակարգում իրացվելիության ավելցուկի փոփոխություններով:

	Փետրվար 2019	Մարտ 2019	Ապրիլ 2019	Մայիս 2019
Պետական պարտատոմսերի տեղաբաշխումներ	11,790,000,000	11,658,400,000	32,975,300,000	10,540,000,000
Պետական պարտատոմսերի հետգնումներ	-	-	1,000,000,000	-
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային արտաբորսայական շուկա	11,783,759,201	13,579,879,478	69,726,346,798	57,132,496,619
Եվրոբոնդերի երկրորդային շուկա (ԱՄՆ դոլար)	575,696	2,108,000	14,433,624	4,792,789
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային բորսայական շուկա	2,392,549,162	732,674,626	5,690,509,606	6,904,138,296
Պետական պարտատոմսերի երկրորդային բորսայական շուկա (հասցեական)	2,392,549,162	664,467,701	1,064,648,659	241,983,764
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա	24,740,213	102,966,348	16,909,806	122,615,548
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա (հասցեական)	6,158,658	12,034,848	1,185,237,942	414,758,963
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա (ԱՄՆ դոլար)	3,393,187	1,659,814	2,093,036	2,133,080
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա (հասցեական, ԱՄՆ դոլար)	1,101,855	630,515	1,303,627	1,895,825
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա (եվրո)	76,777		2,228	54,397
Կորպորատիվ պարտատոմսերի բորսայական շուկա (հասցեական, եվրո)			104,411	107,799
Բաժնետոմսերի բորսայական շուկա	5,548,750		70,960	225,600
Բաժնետոմսերի բորսայական շուկա (հասցեական)	429,153,295	1,219,200	149,015,520	408,800

ԷԴԳԱՐ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

«Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի իրավիրյալ փորձագետ, ֆինանսների ամբիոնի դոցենտ, տ.գ.թ.

Կյանքին նվիրաբերելով

մի մասնիկ

Հունիսի 14-ին աշխարհը նշում է Արյան դոնորի միջազգային օրը: Այն հաստատվել է 2005 թ., ժնևում, Առողջապահության համաշխարհային ասամբլեայի նստաշրջանում ի պատիվ 1868 թ. այդ օրը ծնված ավստրիացի բժիշկ, մանրէաբան Կարլ Լանդշտեյների, ով մարդու արյան խմբերի հայտնաբերման համար 1930 թ. արժանացել է Նոբելյան մրցանակի:

Արյան փոխներարկման պատմությունը բաժանվում է պայմանական փուլերի, որոնք ապահովել են արյունաբանության զարգացումը: Առաջինը հնագույն շրջանն է, որն ընդգրկում է մինչև 17-րդ դարն ընկած ժամանակահատվածը, երբ արյունը համարվում էր բուժիչ և երիտասարդացնող հրաշագործ միջոց: Հին Հունաստանում Հիպոկրատը առողջ մարդկանց արյունը խմեցնում էր հիվանդներին, օգտագործում էին նաև կենդանիների արյունը: Հաջորդ շրջանն ընդգրկում է 17-20-րդ դարերը. 1819 թ. Անգլիայում բրիտանացի մանկաբարձ և վիրաբույժ Ջեյմս Բլանդելը արյան փոխներարկում է կատարում մարդուց մարդուն: Իսկ 20-րդ դարի սկզբներից մշակվում են արյան փոխներարկման ձևերը, և զարգացում է ապրում դոնորությունը: Ահա այս շրջանում 1900 թվականին է Լանդշտեյները բացահայտում, որ մարդկանց արյունը տարբերակվում է խմբային պատկանելությամբ: Ներկայումս արյան փոխներարկումը լայնորեն կիրառվում է վիրաբուժության, մանկաբարձության, գինեկոլոգիայի, այրվածքաբանության, վերակենդանացման և արյունաբանության ոլորտներում: Անհապաղ իրականացված արյան բաղադրամասի փոխներարկումը մարդկային կյանք է փրկում:

Արյան դոնորության և արյան բաղադրամասերի փոխներարկման խնդիրները բնակչության առողջության պահպանման կարևոր գործոններից են և հատկապես կարևորվում են բնական աղետների, արտակարգ իրավիճակների ժամանակ, երբ անհրաժեշտություն է առաջանում արյան փոխներարկման զանգվածային կիրառման: 1988 թ. Սպիտակի երկրաշարժից հետո, առաջին երկու օրվա ընթացքում, Հայաստանի բուժաստատություններին է տրամադրվել շուրջ 10000 միավոր փոխներարկման արյան բաղադրամաս: Փոխներարկման անվտանգ

գության ապահովումը ազգային անվտանգության բաղադրիչներից է:

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության (ԱՀԿ) գերակա նպատակն է «Կամավոր անհատույց դոնորության 100% նվաճման» շարունակական խնդիրը, իսկ տարբեր երկրներում արյան հավաքագրումը խիստ անհավասար է: Ամբողջ աշխարհում տարեկան հավաքագրվում է շուրջ 100 մլն միավոր դոնորական արյուն, որից շուրջ 30%-ը՝ միջին և թույլ զարգացած երկրներում: Այսպես, 44 զարգացած երկրներում հավաքագրվում է ամբողջ աշխարհում պահեստավորվող արյան քանակի 49%-ը, իսկ մոտավորապես նույն թվով բնակչությանը թույլ զարգացած 47 երկրներում՝ ընդամենը 4%-ը:

Այսպիսով, զարգացած երկրներում արյան բաղադրամասերով մեկ բնակչի ապահովումը 10 անգամ գերազանցում է թույլ զարգացած երկրների ցուցանիշը: Զարգացող երկրներում հավաքագրված արյան 50-80%-ը օգտագործվում է մանկաբարձության մեջ: Համաշխարհային ցուցանիշներով յուրաքանչյուր տարի ավելի քան 530 000 կին մահանում է հղիության ընթացքում, ծննդաբերության ժամանակ կամ հետծննդաբերության շրջանում, և նրանցից 99%-ը՝ թույլ զարգացած երկրներում:

Ըստ ԱՀԿ տվյալների՝ որպեսզի երկիրն ամբողջովին ապահովված լինի արյան բաղադրամասերով, 1000 բնակչից 40-ը պետք է դոնոր լինի: Հայաստանում ներկայումս 1000 բնակչից դոնոր է 3-ը: Սա նշանակում է, որ ցանկալի ցուցանիշին հասնելու համար դեռ շատ անելիքներ կան: Մեր երկրում արյան դոնորների կազմում գերակշռում են փոխհատուցվող դոնորները՝ 48,7%, մինչդեռ առավել անվտանգ խումբ են անհատույց կամավոր դոնորները, որոնք Հայաստանում կազմում են 4,7%: Այս խնդրի լուծումն անհատույց կամավոր դոնորության քարոզչությունն է հասարակության մեջ, հատկապես՝ երիտասարդության շրջանում:

Այդ նպատակով մեր համալսարանում մայիսի 3-ին և 8-ին տեղի ունեցան պրոֆեսոր Ռ. Հ. Յոլյանի անվան արյունաբանական կենտրոնի դոնորագրման նախաձեռնության շրջանակներում հայտարարված արյունատվության ակցիաներ, որոնց մասնակցեցին ՀՊՏՀ աշխատակիցներն ու ուսանողները:

Վաղ առավոտից մարքեթինգի և բիզնեսի կազմակերպման ֆակուլտետում տեղակայված նախկին բուժկետում արյունաբանական կենտրոնի աշխատակիցներն էին՝ կենտրոնի արյան ծառայության գծով փոխտնօրեն

Մարգարիտա Հակոբյանի գլխավորությամբ, ինչպես նաև մեր համալսարանի աշխատակիցները և ուսանողները: ՀՊՏՀ ռեկտորի պաշտոնակատար Ռուբեն Հայրապետյանը, ռեկտորատի անդամները, դասախոսները, և որ շատ ուրախալի է, մեծ թվով երիտասարդներ պատրաստակամորեն լրացրին հարցաթերթերը, անցան թերապևտի խորհրդատվություն և հանձնեցին արյուն՝ այդպիսով միանալով մարդասիրական այս նախաձեռնությանը, որը կօգնի արյունաբանական կենտրոնին՝ հատկապես մանկական ուռուցքային հիվանդությունների բուժման գործում:

Շատ կարևոր է, որ մարդասիրական այս մղումը արժատավորվի մեր հասարակության մեջ հնավորինս վաղ հասակից, որ մարդկանց առաջնորդի ինքնազոհության և օգտակար լինելու գիտակցությունը: Իհարկե, արտակարգ իրավիճակներում, աղետների ու վթարների դեպքում շատերս ենք պատրաստ ինքնազոհության, սակայն անհրաժեշտ է գիտակցել, որ առօրյայում բազմաթիվ են մեր աջակցության կարիքն ունեցողները, և հաճախ ճակատագրեր են կախված մեր պատրաստակամությունից ու բարեսրտությունից:

Արյան դոնորության և փոխներարկման հիմնական նախապայմանն է դոնորական արյան անվտանգության ապահովումը: Արյունը, լինելով մարդու կենսագործունեությունն ապահովող հյուսվածք, միաժամանակ մի շարք վարակների համար կենսաբանական բարենպաստ միջավայր է: Դոնորության համար գոյություն ունեն բացարձակ և հարաբերական հակացուցումներ:

Արյուն կարող են հանձնել 18 տարին լրացած անձինք, որոնք չունեն առողջական խնդիրներ և քաշը զերբազանցում է 50 կգ-ը: Դոնորից միանվագ կարելի է վերցնել ոչ ավելի, քան 400-500 մլ արյուն: Արյունը սովորաբար հանձնում են առավոտյան, քանի որ այդ ժամերին օրգանիզմն ավելի լավ է արձագանքում արյան կորստին: Նախապես հարկավոր է բուժզննություն անցնել (դոնորի համար անվճար է). այցելություն թերապևտին, արյան կլինիկական և կենսաքիմիական, ՄԻՎՎ-ՁԻԱՅ-ի, հեպատիտի հետազոտություն:

Արյուն հանձնելու օրը և նախօրեին խորհուրդ չի տրվում օգտագործել ճարպոտ, սուր և ապխտած կերակրատեսակներ, ինչպես նաև կաթնամթերք, ձու, կարագ և շոկոլադ: Արյուն հանձնելու նախորդ օրը հարկավոր է շատ հեղուկ խմել, 48 ժամ առաջ չի կարելի ակոհոլ օգտագործել, իսկ 72 ժամ առաջ՝ ասպիրին և անալգետիկներ պարունակող դեղորայք ընդունել: Առավոտյան պետք է թեթև նախաճաշել և արյուն հանձնելուց մեկ ժամ առաջ չծխել:

Գոյություն ունեն բացարձակ, այսինքն՝ վաղեմությունից և բուժման արդյունքներից անկախ հիվանդություններ, որոնց առկայության դեպքում տվյալ մարդը չի կարող դառնալ դոնոր, և ժամանակավոր, որոնք միայն ինչ-որ շրջանում են արգելում դոնորության հնարավորությունը:

Բացարձակ հակացուցումներին են պատկանում ՄԻՎՎ-ՁԻԱՅ-ը, սեռավարակը, վիրուսային հեպատիտները, թոքախտը, արյան, օնկոլոգիական հիվանդությունները, լսողության և խոսքի բացակայությունը, հոգեկան հիվանդությունները, թմրամոլությունը, ակոհոլիզմը, 2-3-րդ աստիճանի հիպերտոնիան, սրտի իշեմիկ աթերոսկլերոզը, սրտի արատը, բրոնխիալ ասթման, բրոնխիտները, ստամոքսի և 12-մատնյա աղիքի խոցը, կարճատեսությունը (6 Դ և ավելի):

Ժամանակավոր հակացուցումներն ունեն տարբեր ժամկետներ, ինչը կախված է պատճառներից: Ամենատարածված արգելքներն են ատամի հեռացումը (10 օր), դաջվածքն ու ասեղնաբուժությունը (1 տարի), անգինան, գրիպը, սուր շնչառական հիվանդությունները (1 ամիս ապաքինումից հետո), հղիությունը ընդհատումը (6 ամիս), հղիությունը և լակտացիան (1 տարի ծննդաբերությունից

հետո, 3 ամիս լակտացիայի ավարտից հետո), ալերգիկ հիվանդությունների սրացումը (2 ամիս), սրկումները:

Ժամանակավոր սահմանափակումներ գործում են արտերկրից ժամանած անձանց համար: Երկու ամսից ավելի արտերկրում գտնված անձը կարող է արյուն հանձնել վերադառնալուց 6 ամիս անց:

Տարվա ընթացքում արյուն հանձնելու թույլատրելի հաճախականությունը տարբեր է կանանց և տղամարդկանց համար: Տղամարդիկ կարող են հանձնել տարվա մեջ 5 անգամ, իսկ կանայք՝ 4:

Կա արյան դոնորների 3 խումբ՝ հիվանդի հարազատներ, կամավորներ և վարձատրվող դոնորներ:

Արյան դոնորության ընթացքում արգելվում է որևէ խտրականություն՝ կախված սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, էթնիկական կամ սոցիալական ծագումից, գենետիկական հատկանիշներից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելությունից, հաշմանդամությունից կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներից:

Հայաստանում շատերն են պատրաստ կամավոր արյան դոնորության, և տարեցտարի ավելանում է հավաքագրվող արյան քանակը: Եթե 2000-2001 թվականներին տարեկան իրականացվում էր 6-7 հազար արյունատվություն, ապա 2015-ին կատարվել է շուրջ 15 հազար: Այնուհանդերձ, հավաքագրված արյունը դեռևս քիչ է համարապետության պահանջարկը բավարարելու համար: Տարեկան 50-60 հազար դոնոր է անհրաժեշտ մեր երկրին:

Հանձնել արյուն՝ նշանակում է նվիրաբերել կյանքի մի մասնիկ: Այն հնարավորություն է տալիս ոչ միայն առողջական խնդիրներ ունեցող մարդկանց բուժել, այլ նաև ուժ է տալիս այդ մարդկանց ընտանիքի անդամներին և բժիշկներին:

Ակտիվ և կամավոր արյան դոնորներն անվտանգ արյան պաշարների հիմքն են, քանի որ նրանք ունեն վարակիչ հիվանդություններով հիվանդացության ամենացածր ցուցանիշը:

Կարևորելով արյան փոխներարկման դերը բժշկության մեջ՝ պետք է նշել, որ անվարձահատույց դոնորությունը ազգային պատվի և սեփական արյունը նվիրաբերելու մարդասիրական քայլ է, որը պետք է շարունակաբար քարոզվի, լուսաբանվի և խրախուսվի:

ՆԵՂԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
ՀՊՏՀ ֆիզդաստիարակության,
արտակարգ իրավիճակների և
քաղաքաշտպանության ամբիոնի դասախոս

ՃԵՊՑՈՒՄԻ ԴԵԿԱՆՈՒՄԻՑ ԱՌԱՅ

2018-2019

ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում (փետրվարի 11-ից) մեր համալսարանը «Էրազմուս+» ծրագրի գործընկեր բուհերից հյուրընկալել էր 2 ուսանողի՝ Վառնայի տնտեսագիտական համալսարանի (Բուլղարիա) 3-րդ կուրսեցի Լիլի Մարտիրոսյանին և Սուչավայի Ստեֆան չել Մարեի (Ռումինիա) անվան համալսարանի 2-րդ կուրսեցի Անդրեյ Կասապին: Նրանք ուսումնառում էին միջազգային ուսանողների համար նախատեսված հատուկ (մոդուլային) ծրագրով: Արտաքին կապերի բաժնի մեր գործընկերները մայիսի 7-ին առիթ ստեղծեցին ծանոթանալու և ներկայացնելու նրանց: Բուլղարիայում ապրող Լիլին հայ է և ինչպես ասում է՝ եկել է ոչ միայն սովորելու, այլև հայրենիքն ավելի լավ ճանաչելու:

«Ես այստեղ հարազատներ ունեմ, եղել էի Չայաստանում, բայց «Էրազմուս+»-ի շրջանակում ուսումնառությունն ինձ համար բացառիկ հնարավորություն էր նոր ընկերներ ձեռք բերելու, իմ մշակույթն ու պատմությունն անմիջականորեն ուսումնասիրելու: Համալսարանական առօրյան էլ հետաքրքիր ու հագեցած էր, շնորհակալ եմք մեզ դասավանդող դասախոսներին»,- ասում է Լիլին:

Անդրեյի համար ևս այս ուսումնաշրջանը ճանաչողական էր: Առաջին անգամ Չայաստանը տեսած օտարերկրացի ուսանողը վառ տպավորություններ ունի մեր երկրից:

«Ամենաշատն ինձ դուր է գալիս հայ ժողովրդի ֆանտաստիկ հյուրընկալությունն ու ջերմությունը: Հայաստանը հիանալի է իր ժողովրդով: ՀՀ-ում մենք հարստացրել ենք մեր գիտելիքն ու հմտությունները, հաղորդակցվել նոր կրթական մշակույթի»,- ասում է Անդրեյը:

Կիսամյակը մոտենում էր եզրագծին, Լիլին ու Անդրեյը ամփոփում էին ստացած գիտելիքներն ու պատրաստվում մեկնել Չայաստանից՝ տանելով նրա ջերմությունն ու Տնտեսագիտականում ստացած փորձառությունը:

Նանե Ավանեսյան

սարանում (Հունգարիա) մասնակցել են Կենտրոնական Եվրոպայի և Հարավային Կովկասի կրթական համաժողովին՝ «Համագործակցություն, զարգացում, փոխանակում բարձրագույն կրթության ոլորտում. ակադեմիական փորձառություններ և ձեռքբերումներ զարգացող եվրոպայից» խորագրով: Քննարկվել են բուհական ոլորտում միջպետական համագործակցության խթանման և փոխանակման ծրագրերը, պատվիրակները ներկայացրել են իրենց կարևոր ձեռքբերումները: Մասնակիցները Ted talk մեթոդով դասախոսություններ են կարդացել միջազգային ուսանողական խմբերում: Լ. Կարապետյանը և Ս. Աղաջանյանը հանդես են եկել համապատասխանաբար «Սոցիալական պաշտպանության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» և «ՀՀ մրցունակության ապահովման հիմնախնդիրները» թեմաներով, ունկնդիր ասպիրանտներից ստացել են համատեղ հետազոտություններ կատարելու առաջարկներ:

Արտաքին կապերի բաժնի առաջատար մասնագետ Լիլիթ Սկրոչյանը և «Ամբերդի» հետազոտող Աստղիկ Հովհաննիսյանը ապրիլին վերապատրաստվել են Էդինբուրգի Նափիեր համալսարանում (Մեծ Բրիտանիա): Անձնակազմի փոխանակման ծրագրով այցելել են համալսարանի երեք մասնաճյուղեր, մասնակցել են հանդիպումների և սեմինարների: Լիլիթ Սկրոչյանը, «Էրազմուս+»-ով արտերկրում ուսումնառության մեկնող ուսանողների համար տեղեկատվական հանդիպմանը, ներկայացրել է սովորողներին առաջադրվող պահանջները, անհրաժեշտ փաստաթղթերը, կրեդիտների փոխճանաչման գործընթացն ու այլ հարցեր: Աստղիկ Հովհաննիսյանը մասնակցել է «Տեսողական մեթոդներն ու ազգագրությունը միջգիտակարգային հետազոտություններում» թեմայով սեմինարին: Մեր պատվիրակները նաև ներկայացրել են ՀՀ-ում:

Լիտվայի Միկոլաս Ռոմբերիս համալսարանում մայիսի 6-10-ը կայացել է «Միջազգային ուսուցման շաբաթ», որին ՀՀ-ում ներկայացրել է մարքեթինգի ամբիոնի ասիստենտ Գրիշա Ամիրխանյանը: Բակալավթերի և մագիստրանտների համար նա բանախոսել է «Թվային մարքեթինգ» և «Արհեստական բանականության ազդեցությունը մարքեթինգի վրա» թեմաներով, նաև մասնակիցների հետ քննարկել է միջհամալսարանական գործակցության ընդլայնմանն ուղղված հարցեր, ձեռք բերել պայմանավորվածություններ:

Մայիսի 6-10-ը ՀՀ-ում էր Վառնայի տնտեսագիտական համալսարանի (Բուլղարիա) դասախոս Դեյսիլավա Սերաֆիմովան: «Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն» և «Մարդկային ռեսուրսների կառավարում» թեմաներով նա դասախոսել է ֆինանսական ֆակուլտետի 3-րդ, կառավարման ֆակուլտետի 2-րդ, հ/հ և աուդիտի ֆակուլտետի 3-րդ կուրսերում: Բուլղարացի դասախոսը հանդիպել է գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր Տիգրան Մնացականյանին, աշխատանքի տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչի Ժ/պ Անահիտ Մելքունյանին, քննարկել համագործակցությանն առնչվող հարցեր:

Մայիսին մեր համալսարանում էին Էդինբուրգի Նափիեր համալսարանի (Մեծ Բրիտանիա) դասախոս Ֆավադ Քալիլը, վարչական աշխատակիցներ Կիրիլ Շարապովը և Մանդի Վինդհերթոնը: Ֆավադ Քալիլը եղել է ՀՀ-ում մասնաճյուղում, հյուրընկալվել ՀՀ-ում ֆինանսական և կառավարման ֆակուլտետներում, դասախոսել «Միկրոֆինանսներ», «Ֆինանսական տեխնոլոգիաներ» թեմաներով, վերապատրաստվող վարչական աշխատակիցներն էլ ծանոթացել են բուհի գործունեությանը, ստորաբաժանումների աշխատանքին, հարստացրել իրենց փորձը, հանդես եկել համագործակցությանն առաջարկություններով: Մայիսի 17-ին հյուրերը հանդիպել են ՀՀ-ում արտաքին կապերի դեպարտամենտի տնօրեն Պարույր Ջանգուլյանին, միջազգային կապերի բաժնի պետ Վարդ Դուկասյանին հետ, ամփոփել այցը և քննարկել հետագա գործակցությանն ուղիները:

Աշխատանքի տնտեսագիտության ամբիոնի դոցենտ Լուսինե Կարապետյանը և ՄՏՀ ամբիոնի ասիստենտ Սուսաննա Աղաջանյանը մայիսի 6-10-ը Միշկուլցի համալսարանում (Հունգարիա) մասնակցել են Կենտրոնական Եվրոպայի և Հարավային Կովկասի կրթական համաժողովին՝ «Համագործակցություն, զարգացում, փոխանակում բարձրագույն կրթության ոլորտում. ակադեմիական փորձառություններ և ձեռքբերումներ զարգացող եվրոպայից» խորագրով: Քննարկվել են բուհական ոլորտում միջպետական համագործակցության խթանման և փոխանակման ծրագրերը, պատվիրակները ներկայացրել են իրենց կարևոր ձեռքբերումները: Մասնակիցները Ted talk մեթոդով դասախոսություններ են կարդացել միջազգային ուսանողական խմբերում: Լ. Կարապետյանը և Ս. Աղաջանյանը հանդես են եկել համապատասխանաբար «Սոցիալական պաշտպանության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում» և «ՀՀ մրցունակության ապահովման հիմնախնդիրները» թեմաներով, ունկնդիր ասպիրանտներից ստացել են համատեղ հետազոտություններ կատարելու առաջարկներ:

ԼՊՏՀ Եղեգնաձորի մասնաճյուղի դոցենտ Գարիկ Սիրոյանը ապրիլի 29-ից մայիսի 3-ը գտնվել է ԳԳՀ Ցվիկառայի կիրառական գիտությունների համալսարանում և

տնտեսագիտության ֆակուլտետում հանդես եկել «Միգրացիան ու մարդկային կապիտալի վերարտադրությունը» թեմայով դասախոսությամբ՝ ուսանողների համար պարզաբանելով միգրացիայի՝ որպես սոցիալական, տնտեսական, ժողովրդագրական և հումանիտար երևույթը, պատճառները, հետևանքները և մարդկային ու սոցիալական կապիտալի վերարտադրության վրա ազդեցությունը:

Տնտեսագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական և ղեկավար անձնակազմի հետ քննարկվել են համագործակցության ընդլայնման հնարավորությունները. տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկան, պրոֆեսոր Մատիաս Ռիստերի և պրոֆեսոր Քրիստիան Շուսանի հետ դիտարկվել են համատեղ մագիստրոսական ծրագիր հիմնելու կամ հեռահար ուսուցման հատուկ ծրագիր իրականացնելու ուղիները: ԳՊՏԳ պատվիրակը աջակցել և մասնակցել է նույն համալսարանում սովորող ԳՊՏԳ ուսանողների՝ ապրիլի 30-ին կազմակերպած «Հայկական երեկոյին», որը լայն արձագանք է ստացել և լուսաբանվել է գերմանական մամուլում և համալսարանի պաշտոնական կայքում:

Մայիսի երրորդ տասնօրյակում ԳՊՏԳ-ում էին Միշկոլցի համալսարանի (Հունգարիա) դասախոսներ Պիտեր Շոլտ Սաբոյը և Գաբոր Պոտվոլոսկին: Նրանք դասախոսել են համապատասխանաբար «Զբոսաշրջության կառավարում» և «Տարածաշրջանային կառավարում» թեմաներով:

Կառնասի տեխնոլոգիական համալսարան (Լիտվա) է այցելել կոմերցիայի և բիզնեսի կազմակերպման ամբիոնի ասիստենտ Ալբերտ Բադալյանը: Ապրիլի 29-ից մայիսի 3-ը մագիստրոսական խմբերում նա դասախոսել է նորագույն տեխնոլոգիաների ժամանակաշրջանում թվային մարքեթինգի վրա ներքին և արտաքին միջավայրի ազդեցության շուրջ, կիրառելով թվային ոլորտի արդի գործիքակազմը՝ գործնական աշխատանք է անցկացրել նրանց հետ:

Մայիսի 13-17-ը Հունաստանի եգեյան համալսարանում տնտեսական ինֆորմատիկայի և տեղեկատվական համակարգերի ամբիոնի դասախոս Անուշ Թունանյանը տեղեկատվական, հաղորդակցական և ինժեներական համակարգերի ֆակուլտետի բակալավրիատի 3-4-րդ կուրսերում դասախոսել է «Նախագծերի կառավարում», «Նախագծերի կառավարման ծրագրային փաթեթներ» թեմաներով:

Մայիսի 15-23-ը Պոզնանի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանում (Լեհաստան) ՄՏՀ ամբիոնի ասիստենտ Ալբերտ Հայրապետյանը բակալավրական միջազգային խմբերում դասախոսել է «Միջազգային պայմանագրեր», «ԵՄ-ն որպես համաշխարհային դերակատար», «ԵՄ տնտեսական և քաղաքական մարտահրավերները», «ԵՄ արտաքին առևտրային քաղաքականություն» թեմաներով, հանդիպել պրոֆեսորադասախոսական կազմի հետ, քննարկել գործընկերության ընդլայնման ուղիներ:

Տինանսների մագիստրոսական ծրագրերի բարեփոխում Հայաստանում և Մոլդովայում» (ՌԻՖԱՅՆ) նախագծի շրջանակում մայիսի 30-ին աշխատանքային հերթական հանդիպումն էր՝ համալսարանի դասախոսների, ուսանողների և աշխատակիցների մասնակցությամբ: Նպատակն էր քննարկել ընթացիկ ծրագրի կայունությունն ապահովող գործոնները՝ ըստ այդմ հետագայում միջոցառումներ ձեռնարկելու համար: Ներկա էին ֆինանսների ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Աշոտ Սալմազարյանը, վիճակագրության ամբիոնի վարիչ, դոցենտ Արմեն Քոչյանը:

Միջազգային կապերի բաժնի աշխատակից Արփինե Զրադացյանյանը զեկուցեց ՌԻՖԱՅՆ-ի նպատակների,

գործընկեր բուհերի, ծրագրում ԳՊՏԳ դերակատարման մասին: Այնուհետև ծավալվեց քննարկում:

Տնտեսամաթեմատիկական մեթոդների ամբիոնի ասիստենտ Եվգենյա Բազինյանը, մայիսի 20-24-ը, «Ժամանակային շարքերի վերլուծություն և կանխատեսում», «Մթնոլորտային ուսուցման մեթոդներ» թեմաներով, դասախոսել է Կրակովի (Լեհաստան) տնտեսագիտական համալսարանի վիճակագրության և ինֆորմատիկայի ֆակուլտետներում՝ միջազգային խմբերում: Վիճակագրության ինստիտուտի տնօրեն Անդրեյ Սոկոլովսկու հրավերով մեր գործընկերը առաջիկայում մասնակցելու է Կրակովի տնտեսագիտական համալսարանում կայանալիք գիտաժողովին: Համագործակցությանն առնչվող քննարկումներ են եղել նաև միջազգային կապերի բաժնի աշխատակիցների հետ:

Հունիսի 3-ին Հունաստանում մասնագիտական կրթությունը շարունակել ցանկացողների համար տեղեկատվական հանդիպում անցկացրեց Աթենքի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանի վարչական աշխատակից Անգելիկի Պանագիոտիդուն, տեղեկություն հաղորդեց Աթենքի տնտեսագիտության և բիզնեսի համալսարանի կրթական ծրագրերի, օտարերկրացի ուսանողների կրթության կազմակերպման առանձնահատկությունների մասին, պատասխանեց հարցերին: Անդրադարձավ նաև համալսարանի կարիերայի և փորձառության կենտրոնի գործունեությանը: Անգելիկի Պանագիոտիդուն շրջեց ԳՊՏԳ-ում, ծանոթացավ ֆակուլտետներին, ստորաբաժանումների աշխատանքին, համակարգչային քննությունների ընթացակարգին:

ՀՊՏՀ գյումրու մասնաճյուղի ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի դասախոս Լիլիթ Ավետիսյանը մայիսի 13-19-ը գտնվել է Ցենովի տնտեսագիտության ակադեմիայում (Բուլղարիա) և «ՀՀ բանկային համակարգ» թեմայով դասախոսել միջազգային բակալավրական խմբերում՝ ներկայացնելով Հայաստանի բանկային ոլորտի ընդհանուր նկարագիրը, ֆինանսական հատվածի առանձնահատկությունները:

Մայիսի 27-31-ը միկրոէկոնոմիկայի և ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպման ամբիոնի դոցենտ Աննա Սարգսյանը Վառնայի տնտեսագիտական համալսարանում (Բուլղարիա) դասախոսել է «Հարկային բարեփոխումները Հայաստանում» և «Հարկման միկրո-և մակրոնոդեղներ» թեմաներով: Բացի բակալավրիատի ուսանողներից, նրան ունկնդրել են տնտեսագիտության և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնների դասախոսներ ու ասպիրանտներ, հանդիպումներ է ունեցել տնտեսագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսոր Կալոյան Կոլկի հետ, քննարկել միջբուհական համագործակցության, տնտեսագիտական կրթության արդի խնդիրների, հետազոտական ծրագրերում համատեղ մասնակցության հնարավորությունների վերաբերյալ հարցեր: Նա նաև ծանոթացել է Վառնայի տնտեսագիտական համալսարանի «Գլոբալացում և արտասահմանյան ուղղակի ներդրումներ» հետազոտական կենտրոնի աշխատանքներին: Կենտրոնի տնօրեն, տնտեսագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսոր Զոյա Մլադենովայի հետ նախնական պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել համատեղ հետազոտական ոլորտում գործակցելու վերաբերյալ:

2.4. Մեր գործընկերներից շատերը այցելությունների ընթացքում հանդիպել էին նշված համալսարաններում փոխանակման ծրագրով ուսանող ԳՊՏԳ-ականներին և մեզ փոխանցեցին նրանց գոհունակությունը մատուցվող կրթությունից և կենսապայմաններից:

Ծրագիրը ԳՊՏԳ-ում համակարգում է արտաքին կապերի ղեկարարամենտի միջազգային կապերի բաժնի, մանրամասները տես ԳՊՏԳ պաշտոնական կայքի (asue.am) «Միջազգային ծրագրեր» բաժնում:

Սարգիս Ստորոպյան «Կոմիտաս. վերջին գիշերը»

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՓՐԿԻԶԸ

«Հայ ժողովուրդը կոմիտասյան երգին մեջ գտավ, ճանաչեց իր հոգին, իր հոգեկան ինքնությունը: Կոմիտաս վարդապետը սկիզբ է, որ վախճան չունի: Նա պիտի ապրի հայ ժողովրդով, հայ ժողովուրդը պիտի ապրի նրանով, ինչպես այսօր, այնպես էլ հավիտյան», - Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաջինի այս խոսքերը երգահան, երգիչ, երաժշտագետ, բանահավաք, վարդապետ և ուսուցիչ, խմբավար, հայկական ազգային կոմպոզիտորական դպրոցի հիմնադիր Կոմիտասի մասին են, ում վիճակվեց շրջադարձային դեր խաղալ հայ երաժշտական մշակույթի պատմական զարգացման ճանապարհին:

Կոմիտասի մեծագույն վաստակը Ազգային Վերածննդի դարաշրջանի գեղարվեստական գաղափարների կուտակումն էր, դրանց մարմնավորման կենսունակ ձևերի հայտնաբերումը: Պահպանելով անցյալի արժեքները՝ նա պատմականորեն կոչված էր զարգացնել, հայտնաբերել դրանց կենսունակությունը, նորին ծառայեցնելու ուղիներն ու ձևերը: Այդ ճանապարհին նրան վիճակվեց կերտել ազգային ոճի բարձր չափանիշները: Հատկապես այդ պատճառով է Արշակ Չոպանյանը նրան անվանել «հայկական երաժշտության փրկիչ»: Մշակելով իր գեղագիտական իդեալները, հիմնվելով հայ երաժշտության խոր և բազմակողմանի ուսումնասիրության վրա՝ նա առաջինը հայտնաբերեց ազգային արվեստի ինքնատիպության հուսալի ակունքները, գիտնականին հատուկ հետևողականությամբ հետազոտեց ու բացահայտեց այդ ինքնատիպության օրինաչափությունները և իր բազմաբնույթ գործունեությամբ հիմնադրեց ազգային դասական երաժշտությունը, կանխանշեց նրա հետագա զարգացման ուղիները: Կոմիտասի հավատամքն էր. «Իմ երգչի կարողությունները մեկ նպատակի միայն կժառանգեն, մեծ ժողովուրդիս երգն ու երաժշտությունը ծանոթացնել երաժշտական աշխարհին և ապացուցել, որ հայ ստեղծագործ ժողովուրդը սկզբնական դարերեն ունեցեր է իր ինքնուրույն երգն ու երաժշտությունը»:

Հանճարեղ արվեստագետը ծնվել է 1869 թ. սեպտեմբերի 26-ին (հոկտեմբերի 8) Փոքր Ասիայի Կուտինա (Քյոթահիա) քաղաքում: Ծնունդից երեք օր անց մկրտվել է Սուրբ Թեոդորոս եկեղեցում և ստացել Սողոմոն անունը: Նրա հայրը՝ կոշկակար Գևորգ Սողոմոնյանը, միևնույն ժամանակ երգեր էր հորինում և օժտված էր գեղեցիկ ձայնով: Նրա նախնիները գաղթել էին հնուց ի վեր

Նրա ճակատագիրն իր ժողովրդի ճակատագիրն էր ու պատմությունը, որ կերտվել էր հազարամյակների խորքերում...

Նա այդ պատմության մաքրամաքուր, լուսավոր ու պայծառ ակոսներից մեկն է:

ՍՈՒՐԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

մեծաշնորհ երաժիշտների ծննդավայր ճանաչված Գողթն գավառի Ցղնա գյուղից. 17-րդ դարի վերջին տեղափոխվելով Կուտինա՝ նրանք պահպանել էին իրենց հարուստ երաժշտական ավանդույթները: Երաժշտական վառ ունակություններով աչքի էր ընկնում նաև ապագա երգահանի մայրը՝ գորգագործուհի Թագուհի Հովհաննիսյանը, որը արմատներով Բուրսայից էր, և երբ տղան ծնվեց, նա ընդամենը 16 տարեկան էր: Սողոմոնը նրանց միակ զավակն էր: Տանը խոսում էին միայն թուրքերեն:

Անուրախ ու զրկանքներով լի էր Սողոմոնի մանկությունը: Երբ նա ընդամենը 6 ամսական էր, նրա մայրը մահացավ: Հոր զբաղվածության պատճառով երեխայի խնամքն իր վրա վերցրեց հորական տատը՝ Մարիամը: Յոթ տարեկանում տղան ընդունվեց տեղի չորսդասյան դպրոցը, որն ավարտելուց հետո հայրը նրան ուղարկեց Բուրսա՝ ուսումը շարունակելու: Սակայն 4 ամիս անց հայրը վախճանվեց, և երեխան տուն դարձավ բոլորովին որբացած:

Նա հիանալի երգում էր, և պատահական չէ, որ Կուտինայում նրան անվանում էին «թափառական փոքրիկ երգիչ»: Պատանու ապագան կանխորոշեց գեղեցիկ ծայրը, որին էր նա պարտական այն իրադարձության համար, որը հիմնովին փոխեց նրա կյանքի ընթացքը: Նրա կյանքում շրջադարձային եղավ 1881 թ., երբ Կուտինայի հոգևոր առաջնորդ Գևորգ վարդապետ Դերձակյանը պետք է մեկներ Էջմիածին՝ եպիսկոպոս ձեռնադրվելու: Կաթողիկոսի խնդրանքով նա իր հետ մի ձայնեղ որբ տղա պետք է տաներ՝ Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանում ուսանելու: Քսան որբ երեխաներից խորաթափանց Դերձակյանն ընտրում է փոքրիկ Սողոմոնին: Քանի որ այդ ժամանակ Կուտինայում հայերեն խոսելն արգելված էր, տղան խոսում էր թուրքերեն ու Գևորգ Դ կաթողիկոսի ողջունին պատասխանում է. «Ես հայերեն չեմ խոսում, եթե ուզում եք, կերգեմ»: Եվ իր գեղեցիկ սուպրանոյով երգում է հայերեն շարական՝ առանց որևէ բառ հասկանալու: Գևորգյան ճեմարանում ուսանելու (1881-1893 թթ.) տարիներին Սողոմոնը բացառիկ ընդունակությունների շնորհիվ կարճ ժամանակում հաղթահարում է բոլոր խոչընդոտները, կատարելապես տիրապետում հայերենին:

1890 թ. նա ձեռնադրվում է սարկավագ: 1893 թ. ավարտում է ճեմարանը և Խրիմյան Հայրիկի կոնդակով ճեմարանում մշտնակվում երաժշտության ուսուցիչ: 1894 թ. նրան շնորհվում է արեղայի աստիճան և տրվում 7-րդ դարի մշտնավոր բանաստեղծ, շարականների հեղինակ Կոմիտաս կաթողիկոսի անունը, իսկ 1895 թ. շնորհվում է վարդապետի հոգևոր աստիճան:

Էջմիածնում անցկացրած տարիներին Կոմիտասը հաղորդակից է լինում հայկական մշակույթին և մասնավորապես հայ գրականությանն ու պատմությանը, մանկավարժությանը զուգընթաց ստեղծում է երգչախումբ, ժողովրդական գործիքների նվագախումբ, մշակում ժողովրդական երգեր, գրում իր առաջին ուսումնասիրությունները հայ եկեղեցական երաժշտության մասին:

Ինքնուրույն աշխատանքի տարիները ցույց են տալիս երաժշտագիտական գիտելիքների պակասը: Լուրջ մասնագիտական կրթություն ստանալու նպատակով նա

1895 թ. աշնանից Թիֆլիսում պարապում է երգահան Մալկար Եկմալյանի մոտ, վեց ամիս ուսումնասիրում հարմոնիա և երաժշտական տեսական առարկաներ: Այս պարապմունքները եվրոպական երաժշտական տեխնիկային տիրապետելու յուրատեսակ նախերգանք և ամուր հիմք են հանդիսանում: 1896 թ. նա, կաթողիկոսի բարեխոսությամբ թոշակ ստանալով հայ խոշոր նավթարդու-նաբերող Ալեքսանդր Մանթաշյանցից, մեկնում է Գերմանիա, 1896-1899 թթ. ուսանում Ռիխարդ Շնիդտի մասնավոր կոնսերվատորիայում, որից հետո փորձում կիրառել այդ փորձը ազգային ավանդույթ կառուցելու համար: Երաժշտության պարապմունքներին զուգահեռ Կոմիտասը հաճախում է նաև Բեռլինի Ֆրիդրիխ Վիլհելմ Կայսերական համալսարանի (ներկայումս Զուլլերլոտ համալսարան) փիլիսոփայության, գեղագիտության, ընդհանուր և երաժշտության պատմության դասախոսություններին:

1899 թ. Կոմիտասը վերադառնում է Էջմիածին՝ ոգևորությամբ ու ստեղծագործական ավյունով վերսկսելով իր գործունեությունը ճեմարանում: Սեպտեմբերից սկսում է վարել Մայր Աթոռի դպրատանի պաշտոնը՝ ճեմարանում դասավանդելով երաժշտություն: Նա հավաքագրում է և սկսում ղեկավարել մեծ, բազմաձայն երգչախումբ ու ոչ մեծ նվագախումբ:

Կարճ ժամանակում Կոմիտասն արմատականորեն փոխում է երաժշտության ուսուցման դրվածքը ճեմարանում, բարձր վարպետության հասցնում երգչախմբի կատարողական մակարդակը: Երջում է Զայաստանի շատ վայրերում՝ զրի առնելով հազարավոր հայկական, քրդական, պարսկական և թուրքական ժողովրդական մեղեդիներ, կատարում երգերի մշակումներ: Աշխարհի տարբեր երկրներում հանդես է գալիս որպես հայ երաժշտության կատարող և քարոզիչ: Երգահանը սկսում է խորհել նաև երաժշտական խոշոր, կոթողային ձևերի մասին: Ստադրվում է ստեղծել «Սասնա ծռեր» երաժշտական էպոսը և շարունակում է իր աշխատանքը «Անուշ» օպերայի վրա, որը սկսել էր գրել 1904-ից: Լրջորեն զբաղվում է նաև գիտահետազոտական աշխատանքով. ուսումնասիրում է հայ հոգևոր մեղեդիները, աշխատում հայկական խազերի վերծանման վրա, ձայնեղանակների տեսությամբ: Իր ուշադրությունը բևեռում է ժողովրդական երաժշտական ստեղծագործության հետ կապված թեմաների վրա, բացահայտում է ժողովրդական երգերի բովանդակությունը: Իհարկե, արվեստագետի աշխարհայացքի նմանօրինակ հիմքերը պետք է հանգեցնեն եկեղեցու և Կոմիտասի միջև անխուսափելի բախման: Աստիճանաբար, եկեղեցու նոր ղեկավարների անտարբերությունը, վանական միաբանության հետադեմ խավի թշնամական վերաբերմունքը, բանբասանքներն ու զրպարտանքն ավելի են մեծանում և թունավորում հանճարեղ մտավորականի կյանքը, մի մարդու, որը ժամանակակիցների տպավորության մեջ զանվել է որպես բացարձակապես աշխարհիկ անձնավորություն:

Հակասությունն այնքան է խորանում, որ Կոմիտասը մի աղերսագին գրավոր դիմում է հղում կաթողիկոսին՝ թախանձելով իրեն ազատ արձակել, թույլ տալ հանգիստ ապրել և ստեղծագործել: Այս դիմումն անհետևանք է մնում, և սկսվում է ավելի անսքող հալածանք Կոմիտասի նկատմամբ:

1910 թ. Կոմիտասը թողնում է Էջմիածինն ու հաստատվում Կոստանդնուպոլսում՝ խուսափելով Էջմիածնի ծայրահեղ պահպանողական հոգևորականների վատ վերաբերմունքից և փորձելով հայկական երաժշտությունը ներկայացնել ավելի լայն լսարանի:

Նա կարծում էր, թե Պոլսում կարող էր գտնել այնպիսի միջավայր, որը կհասկանար իրեն, կպաշտպաներ և կխրախուսեր իր գործունեությունը, այստեղ նա կկարողանար իրականացնել իր իղձերը: Կոմիտասը ցանկանում էր ստեղծել ազգային երաժշտանոց, որի հետ էր կապում

հարազատ ժողովրդի երաժշտության հետագա բախտը: Սակայն նրան չի հաջողվում այս, ինչպես և շատ այլ ձեռնարկումներ իրագործել: Փոխարենը կազմակերպում է 300 հոգանոց խառը երգչախումբ՝ անվանելով այն «Գուսան», որը մեծ հաջողությամբ հանդես էր գալիս Պոլսում, Իզմիրում, Եգիպտոսի քաղաքներում: Նրա համերգային ծրագրերում հիմնականում տեղ էին գտնում հայ ժողովրդական երգերը:

Պոլսում Կոմիտասն առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձնում հոգևոր գործերի ստեղծմանը: Այս բնագավառում նրա գլուխգործոցը Պատարագն է՝ գրված արական երգչախմբի համար: Ընդհանուր առմամբ նա հավաքում և գրառում է ավելի քան 3000 հայկական ժողովրդական երաժշտության նմուշ, որից հետագայում պահպանվում է շուրջ 1200-ը:

Հայոց ցեղասպանության ժամանակ՝ 1915 թ. ապրիլի 24-ին, երիտթուրքական վարչակարգը շուրջ 600 հայ մտավորականների՝ գրողների, հրապարակախոսների, բժիշկների, իրավաբանների հետ մեկտեղ ձերբակալում է նաև Կոմիտաս վարդապետին և խոշտանգումներով ուղեկցվող բանտարկությունից հետո քստրում Չանդը (Պոլսից 800 կմ հեռու): Երկու շաբաթ անց եվրոպական և ամերիկյան դեսպանների միջնորդությամբ նա ազատ է արձակվում և վերադառնում Պոլիս: Ազատվելուց հետո Կոմիտասն առանձնանում է արտաքին աշխարհից, ամփոփվում միայն իր մռայլ ու ծանր խոհերի մեջ՝ ընկճված և մելամաղձոտ: Նրա առողջական վիճակն աստիճանաբար վատթարանում է. Եղեմի քստմեղի դրվագները, իր ժողովրդի կործանման ողբերգությունը, քստորի ճանապարհին կրած անլուր տառապանքները, իր աշխատանքների կորուստը ծանր են ազդում վարդապետի նուրբ և զգայուն ներաշխարհի վրա, ու նա կորցնում է հոգեկան անդորրը: Նա ստանում է հոգեկան խանգարում, և մինչև 1919 թ. երաժշտին սկզբում տեղավորում են թուրքական ռազմական հոսպիտալում, ապա տեղափոխում Փարիզի Վիլ-ժուիֆ արվարձանի մասնավոր հոգեբուժական հիվանդանոց, որտեղ էլ նա մնում է մինչև իր կյանքի վերջը՝ 1935 թ.: Հոկտեմբերի 22-ին ընդհատվում է մեծն Կոմիտասի կյանքը: Մեկ տարի անց նրա աճյունը տեղափոխվում է Զայաստան և հողին հանձնվում Երևանում՝ հայ մշակույթի խոշորագույն գործիչների պանթեոնում: Ոչ պակաս ողբերգական ճակատագիր է ունենում նաև Կոմիտասի հսկայական ժառանգությունը: Նրա ձեռագրերից շատերը ոչնչանում են կամ ցրվում աշխարհով մեկ:

Մեր երաժշտության դարավոր դողանջին ու սոսափյունին, դղիրդին ու շշուկին, համին ու շեշտին, նյութին ու ոգուն ականջալուր հանճարի կերպարը ոգեշնչել է երաժիշտներին, բանաստեղծներին ու արձակագիրներին, քանդակագործներին ու նկարիչներին:

Բանաստեղծական հզոր ներշնչանքով է կյանք ստացել Պարույր Սևակի՝ մեծարժեք պոեզիայի ու գիտական ճշգրտության ամբողջական ձուլվածք «Անլռելի զանգակատունը»: Պոեմի պատկերազարդումները կատարել է գեղանկարիչ Գրիգոր Խանջյանը, ով վստահ էր, որ կարելի էր նկարագարել պոեմի յուրաքանչյուր բառը, յուրաքանչյուր տողը, պատկերել տեսարանների բազմազանությունը՝ տրամադրությունների ամբողջ հարստությամբ, սակայն Կոմիտասի կերպարը բացահայտող նկարազարդումների համար ընտրել էր 9 սյուժե: 1968 թ., երբ Երևանում մշտում էին երգահանի հարյուրամյակը, 9 գրաֆիկ աշխատանքից բաղկացած շարքը ներկայացվեց Նկարչի տանը, որից հետո լույս տեսավ Խանջյանի նկարազարդումներով «Անլռելի զանգակատան» երկրորդ հրատարակությունը՝ արժանանալով պետական մրցանակի: «Նա տեսավ Կոմիտաս մարդուն, այն Կոմիտասին, որի ստեղծած երաժշտությունը ծնվում էր ազգի հոգում ու սրտում: Գրիգոր Խանջյանի ձևավորմամբ Պարույր

Սևակի պոեմը ազդեցության նոր ուժ ստացավ,- այսպես գնահատեց աշխատանքը Մարտիրոս Սարյանը: Այնուամենայնիվ, երևանյան ցուցահանդեսը ծրագրվածից ավելի շուտ փակեցին: ՊՎԿ-ում անհանգստացել էին տեսնելով, թե ինչպես են երեկոյան Նկարչի տան մոտ մարդիկ մոմ վառում:

Կոմիտասի դիմանկարների շարքում թարմությամբ ու ներդաշնակությամբ հիացնում է 1912 թ. Փանոս Թերլենեզյանի ստեղծած պատկերը: Մեծ նկարիչը մեծ երգահանին նկարել է ծառի տակ նստած՝ երաժշտական գործիքը կողքին, խորասուզված նոտաների ընթերցանության մեջ: Նկարը չափազանց ճշմարտացի է ու մտերմիկ՝ մեծագույն սիրով ու ջերմությամբ լի: Բացօթյա միջավայրում նկարված այդ դիմանկարը գծանկարի ճշտությամբ, դեմքի կառուցվածքով, ընդհանուր նմանությամբ ու մեղմությամբ լավագույններից է կոմիտասյան դիմանկարների ստվար շարքում: Նկարը զվարթ է իր կոլորիտով, արևի ճառագայթների ու ստվերների ուրախ խաղերով, լուսառատությամբ: Այն խիստ տպավորիչ է, և դիտողը հեռանում է նկարից՝ իր հետ տանելով ինչ-որ թանկագին, բայց և միաժամանակ թախծալի ու անբացատրելի մի զգացում:

Հայաստանի ազգային պատկերասրահի ֆոնդապահոցում է գտնվում գեղանկարիչ Եղիշե Թաղևադյանի 1936 թ. վրձնած «Կոմիտաս» մեծադիր կտավը՝ ստեղծված 1903 թ. Բյուրականում արված համանուն էտյուդի հիման վրա: «Կոմիտաս» ստեղծագործությունը Թաղևադյանի թեմատիկ դիմապատկերի նշանավոր գործերից մեկն է և նրա վերջին կտավը: Նկարիչը մեծ երաժշտագետին պատկերել է որպես մարդկային կատարյալ տիպար՝ ցույց տալով և՛ նրա գիտական կենտրոնացման լրջությունը, և՛ մարդկային հմայքի բարյացակամությունը: Նա Կոմիտասին վրձնել է հենված ծառին, ոտքերը՝ անուր հայրենի հողի վրա:

1956 թ. է ստեղծվել Սարգիս Մուրադյանի «Կոմիտաս. վերջին գիշերը» կտավը, որը ոչ միայն պատկերում է հանճարեղ երգահանի խեղդված վիշտը, այլև առաջիններից է, որ խախտեց Հայոց ցեղասպանության հիշողության երկարատև լռությունը: Կտավն առաջին անգամ ցուցադրության է ներկայացվել 1956 թ. Մոսկվայում կայացած «Հայ արվեստի և գրականության տասնօրյակի» շրջանակներում: Սկզբում հայկական ժյուրին մերժել էր կտավի ներկայացումը մոսկովյան ցուցադրությանը: Պատճառն այն էր, որ կտավը և դրանում արտահայտված Հայոց ցեղասպանության թեմատիկան բացահայտում էին լինելու ռուս հասարակության համար: Բարեբախտաբար, Մշակույթի նախարարության արվեստի վարչության պետ Հակոբ Խանջյանի պնդմամբ կտավն ուղարկվեց ցուցադրության, որտեղ էլ արժանացավ մեծ ուշադրության և քննարկումների: Մասնավորապես, անդրադառնալով կտավին՝ փորձագետներից մեկը՝ ռուս նկարիչ Բորիս Յոհանսոնը, մատնանշեց կարմիրի առատությունը. «Եթե հատակին փռված գորգը նկարված լիներ կանաչավուն կամ կապտաերկնագույն երանգներով, դա շահեկան կլիներ պատկերի գեղանկարչական ողջ կառուցվածքի համար»: Սակայն Յոհանսոնը հաշվի չէր առել կամ չէր ցանկանում շեշտադրել Մուրադյանի կողմից կարմիրի շեշտման խորհրդանշական իմաստը, որով նկարիչը ցույց էր տալիս հայ ժողովրդի թափած արյունը: Մուրադյանի նպատակն էր Կոմիտասի կերպարով եղեռնի թեմայի բարձրաձայնումն էր:

Երգահանի ոգեղեն հմայքն է զգացվում երվանդ Քոչարի ստեղծած Կոմիտասի գիպսե գլխաքանդակում (1970 թ.) և մոմաներկ կտավում (1946 թ.): Թերևս, մեծ նկարիչ-քանդակագործը ձգտել է վսեմաշուք ու միաժամանակ պարզ լեզվով ներկայացնել մեծ երգահանի ռճական անաղարտությունն այնպես, ինչպես Կոմիտաս վարդապետը բացահայտել է հայ երաժշտության այն

ուժն ու ճշմարտությունը, որով նա գործել է դարերով, եղել է մեր ժողովրդի հնչյունների մտածողության հետև, սակայն, իր առանձնահատկության, իր հնարավորությունների ու զեղեցկության մեջ եղել է անքննելի, չճանաչված:

Երևանի պետական կոնսերվատորիայի հարակից զբոսայգում է գտնվում Կոմիտասի՝ քանդակագործ Արա Հարությունյանի և ճարտարապետ Ֆենիքս Դարբինյանի կերտած բրոնզե հուշարձանը (1988 թ.): Կոմիտասի կերպարը թանկ ու հարազատ էր Հարությունյանին իր ողջ ստեղծագործական կյանքի ընթացքում, և տարբեր տարիների նա անդրադարձել է իր սիրելի կերպարին: Խորը վշտով ու մեծ ցավով են տոգորված հայերի կոտորածի սարսափը կրած Կոմիտասին ձոնված վարպետի քանդակային և գծանկարային աշխատանքները: Իսկ սա մեծ երգահանին նվիրված Ա. Հարությունյանի վերջին աշխատանքն է՝ իր հնչեղությամբ և պլաստիկայով քնարական ծիրանի ծառին հենված Կոմիտասի դառնախոհ պատկերաքանդակը:

2003 թ. Փարիզի Կանադա հրապարակում՝ Էյֆելյան աշտարակից 500 մ հեռու, գտնվում է քանդակագործ Դավիթ Երևանցու ստեղծած Կոմիտասի արձանը, որի վրա փորագրված է «Կոմպոզիտոր, երգահան Կոմիտասի և 1915-ին Օսմանյան կայսրությունում իրականացված 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանության զոհ 1500000 հայերի հիշատակին» մակագրությունը: 2019 թ. հունվարի 29-ին Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի հետմաքսկուն է տեղադրվել Դավիթ Երևանցու հեղինակած Կոմիտասի մեկ այլ բրոնզածույլ քանդակը. Կոմիտասը կիսամերկ վիճակում գնում է դեպի մահ՝ հենվելով իր ազգային ակունքներին՝ հայոց այբուբենին, խաչին, հավերժության կենաց ծառին, որը զովերգում է մեր վաղվա լուսաբացը: Քանդակի մյուս կողմում գտնվող երեխան խորհրդանշում է Կոմիտասի խոսքը մահանալիս. «Ուշադրություն դարձնել երեխաներին, քանի որ նրանք մեր վաղվա լուսաբացն ու հույսն են»:

Կոմիտասին նվիրված հուշարձանները նման են նրա ստեղծագործություններին, որոնք պարզ են, առանձին ճիգ հարկավոր չէ՝ ընկալելու և ապրելու համար նրանց զեղեցկությունը: Այստեղ ներկայացված են մարդկային հոգեկան աշխարհի տարբեր վիճակներ. վեհացում, եռանդ ու կորով, անժայրածիր սեր, ողբ, կատակ, հանդարտ ու հավասարակշիռ մի հրճվանք բնության հրաշքն ապրողի, իմաստնացած ու ներամփոփ վիճակ... Եվ ամեն տեղ՝ հասանելի ու անխարդախ, և ամեն տեղ՝ մարդկային ու բարի: Այդ պարզությունն իր մեջ բնության խորհուրդն ունի. անմեկնելի է ու պարզաբանման համար՝ անհատակ, ճշմարիտ ու նրա զեղեցկությունը ապրելու համար՝ անթառամ: Ինչպես ասում էր Հովհաննես Շիրազը. «Կոմիտասն ինքը հայ ժողովուրդն է: Մեղվի պես նա տուն էր բերում մեր զեղջուկ երգերի նեկտարն ու անշոշափելի մանանան: Կարո՞ղ է մեղուն թղթե ծաղիկներից մեղր բերել, իհարկե, ոչ: Հայ ժողովրդի բազմադարյան երգերը թղթե վարդեր չէին, այլ իրական, և Կոմիտասը իր հանճարով ոսկե մեղվի նման հանդիպեց նրանց: Իր հանճարեղ ոգու հնոցում ձուլեց հայ մեղեդու նախանյութը, հանքանյութը և դուրս բերեց այնպիսի քնքշություններ, երաժշտական ձևերի և խոսքի այնպիսի հույզ ու թարմություն, որոնք հուզեցին ոչ միայն իրեն՝ հայ ժողովրդին, այլև համաշխարհային երաժշտական աշխարհում աղոթքի արժանացավ Կոմիտասի անունով հայ ժողովրդի անունը»:

ՍՈՖՅԱ ՕՅԱՆՅԱՆ

ՀՊՏՀ փիլիսոփայության և հայոց պատմության ամբիոնի վարիչի ժամանակավոր պաշտոնակատար, փիլ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ